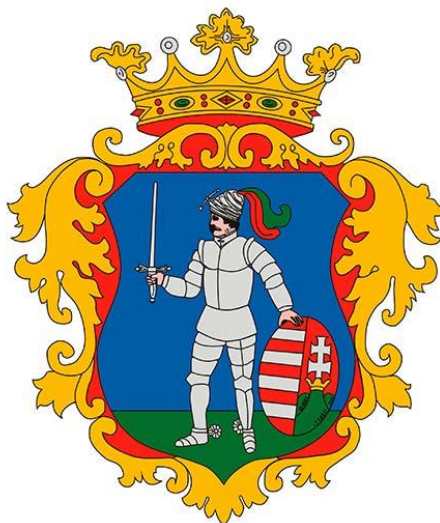

2021. JÚNIUS

NÓGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA 2021-2027

KÉSZÍTETTE: EX ANTE Kft.

I. STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ	7
1. A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása	7
1.1. A tervezés előzményei, jogszabályi alapjai.....	7
2. A stratégiai program célrendszerének bemutatása: a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek alapján a specifikus, horizontális és területi célok meghatározása, viszonyrendszerének bemutatása	9
2.1. A területfejlesztési program célrendszerének bemutatása	9
2.1.1. Általános cél	9
2.1.2. Átfogó célok.....	9
2.1.3. Horizontális célok	10
2.1.3.1 A foglalkoztatás bővítése.....	10
2.1.3.2 Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása	11
2.1.3.3 Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása	11
2.1.3.4 Környezeti állapot javítása	11
2.1.4. Területi célok.....	13
2.2. A célok viszonyrendszerének bemutatása	16
2.2.1. A célrendszer belső koherenciája.....	16
2.2.2. A célrendszer külső koherenciája	17
3. A prioritások azonosítása és rendszerezése.....	21
3.1. Prioritások szöveges bemutatása.....	23
3.1.1. Népesség minőségi gyarapodása	23
3.1.1.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	23
3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához	23
3.1.1.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	24
3.1.1.3 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció.....	26
3.1.1.4 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	27
3.1.1.5 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása.....	28
3.1.2. Növekvő versenyképességű gazdaság.....	28
3.1.2.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	28

3.1.1.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához	29
3.1.2.2	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	30
3.1.2.3	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció	32
3.1.2.4	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	33
3.1.2.5	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	33
3.1.3.	Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	34
3.1.3.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	34
3.1.3.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához	35
3.1.3.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása	35
3.1.3.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	36
3.1.3.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	37
3.1.3.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	38
3.1.4.	Marasztaló, vállalkozóbarát életér	38
3.1.4.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	38
3.1.1.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához	39
3.1.4.2	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása	40
3.1.4.3	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	41
3.1.4.4	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	42
3.1.4.5	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	42
3.1.5.	Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása ..	43
3.1.5.1	A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz	43
3.1.5.2	A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához	43

3.1.5.3	A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása	44
3.1.5.4	A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció	45
3.1.5.5	A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire	46
3.1.5.6	A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása	46
4.	Tervezésekísérő eljárások	48
5.	A végrehajtásban közreműködő szervezetek közti munkamegosztás, együttműködés és információcsere meghatározása, az érdekvédelem rendszerének	49
6.	A végrehajtás és a finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszerének átfogó bemutatása	50
6.1.	Végrehajtás és eljárásrend	50
6.1.1.	Integrált Területi Program	50
6.1.2.	Integrált városfejlesztés	51
6.1.3.	Várostérségek	53
6.1.4.	Területi és települési preferenciák	53
6.2.	A végrehajtásban résztvevő megyei intézmények	54
6.3.	Finanszírozás	55
7.	Monitoring és értékelési terv	56
II.	A TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM OPERATÍV PROGRAMRÉSZE	60
1.	Összefoglalás, tervezési háttér	60
2.	Támogatás segítségével megvalósítandó programok	62
2.1.	Európai uniós támogatással megvalósuló programok	62
2.2.	Egyéb nemzetközi támogatással megvalósuló programok	63
2.3.	Hazai támogatással megvalósuló programok	63
3.	A tervezett fejlesztési elképzelések megyei prioritások szerinti csoportosításban	65
3.1.	Prioritás megnevezése: Népszétség minőségi gyarapodása	65
3.1.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	65
3.1.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	66
3.2.	Prioritás megnevezése: Növekvő versenyképességű gazdaság	69
3.2.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	69
3.2.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	70
3.3.	Prioritás megnevezése: Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	72
3.3.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	72
3.3.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	73
3.4.	Prioritás megnevezése: Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	74

3.4.1.	A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása	74
3.4.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	75
3.5.	Prioritás megnevezése: Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	76
3.5.1.	prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása.....	76
3.5.2.	A prioritás részletes tartalmának bemutatása	77
4.	Horizontális jellegű információk.....	93
4.1.	A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere	93
4.2.	Környezeti értékelés.....	93
4.3.	A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása	93

I. STRATÉGIAI PROGRAMRÉS Z

1. A TERVEZÉSI FOLYAMAT ELJÁRÁSAINAK, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRÉNEK ÉS KÖRÜLMÉNYEINEK LEÍRÁSA

1.1. A tervezés előzményei, jogszabályi alapjai

A megyei önkormányzatok tervezési feladatait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény, illetve a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény jelöli ki. A Tftv. 11. § (1) bekezdése a területfejlesztési feladatok kapcsán írja elő, hogy a megyei önkormányzatnak a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása körében - az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban - ki kell dolgoznia és el kell fogadnia a megye területfejlesztési koncepcióját és területfejlesztési programját.

Ezen törvényi előírásokra figyelemmel a megyei önkormányzatok a 2014-2020-as európai uniós fejlesztési ciklus előkészítéseként, a fejlesztési irányok meghatározása céljából kidolgozták és elfogadták területfejlesztési koncepcióikat és programjaikat, mely területi tervekre alapozva dolgozták ki a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) megyei szintű végrehajtását megalapozó dokumentumot, az ún. Integrált Területi Programot (ITP) is.

Készítése során figyelembe vettük az előző területfejlesztési koncepció és program készítése óta elfogadott stratégiai dokumentumok helyzetfeltárását és javaslatait, úgy mint: Nógrád megyei klímastratégia, felülvizsgált Nógrád megyei területrendezési terv, Nógrád megyei foglalkoztatási stratégia, Nógrád megyei befektetés-ösztönzési stratégia.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeit, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályait a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet határozza meg, benne a részletes tartalmi követelményeket is.

Nógrád Megye Területfejlesztési Programjának (2014-2020) felülvizsgálatát versenyeztetési eljárás során kiválasztott tanácsadó cég, az Ex Ante Kft. végezte el. Feladata ellátása során együttműködött a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatallal, illetve a Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft-vel, valamint az általuk megjelölt megyei kulcsszereplőkkel.

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a világjárvány miatt a területfejlesztési dokumentumok készítésének időpontjában nem ülésezik, a döntési jogkört a Közgyűlés elnökére ruházta át. Az elnök 2020. november 30-án döntött a területfejlesztési program tervezéséhez kapcsolódó Partnerségi Terv elfogadásáról, illetve Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója (2021-2027) egyeztetési változatának elfogadásáról, illetve társadalmasításra bocsátásáról. A dokumentum 2020. november 30-án jelent meg társadalmasításra a megyei önkormányzat honlapján (nograd.hu).

A partnerségi terv a kialakult járványügyi helyzet és az ebből következő egyre szigorúbb intézkedések miatt, a tervezési folyamat időszakában, a 218/2009. (X.6) Korm. rendelet 13. §-ában felsorolt, személyes kontaktust igénylő bevonási eszközök alkalmazását nem javasolja. Ennek figyelembevételével és a gyorsabb információcserét elősegítve a bevonás tervezett eszközei, részvételi formái az elektronikus levél, illetve a dokumentumok elhelyezése az önkormányzat honlapján.

A megyei tervezéskoordinációs testületi feladatokat a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Területfejlesztési Bizottsága látja el, mely az egyes megyei szintű tervdokumentumok időközi és végső változatainak szakmai elfogadásáról és a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése elé terjesztéséről dönt. A Bizottság eljár mindazon szakmai dokumentumok tervezése kapcsán, ahol a megyének közvetlen tervezési kompetenciája van.

Nógrád Megye Önkormányzata Területfejlesztési és Koordinációs Munkacsoportot hoz létre, amely megszervezi a stratégiai tervezési feladatok végrehajtását, valamint ellátja a partnerségi terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait.

A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól alapján az egyeztetés során tett véleményeket, észrevételeket csatolni szükséges a dokumentációhoz. Erre a Koncepció esetében 2020. november 30 – január 14. között, majd a Programhoz kapcsolódóan 2021. március 24.- május 8. között került sor. Az elkészült dokumentumok társadalmasítására 45 nap állt rendelkezésre.

A Területfejlesztési Program társadalmasítása során egyrészt a Nógrád Megyei Önkormányzat honlapján volt elérhető a dokumentum (<http://www.terport.hu/nograd-megye-teruletfejlesztési-programja-2021-2027-es-a-nograd-megyei-teruletfejlesztési-program-20>), másrészt a Nógrád Megyei Hírlap 2021. április 13-i számában került meghirdetésre.

2. A STRATÉGIAI PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA: A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A FEJLESZTÉSI ELVEK ALAPJÁN A SPECIFIKUS, HORIZONTÁLIS ÉS TERÜLETI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA, VISZONYRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

2.1. A területfejlesztési program célrendszerének bemutatása

2.1.1. Általános cél

Nógrád megye 2030-ra megfogalmazott jövőképét annak címe összegzi a legjobban: **ZÖLD NÓGRÁD**. Mit jelent számunkra a zöld? Egy olyan, a megye természeti erőforrásait, értékeit megőrző és védő, egészséges, tiszta, komfortos lakó-, pihenő és gazdasági környezetet, mely a természeti környezettel harmóniában van, és mindezek kedvező állapota hosszútávon is fenntartható. A jövőképalakítás erőteljesen figyelembe vette a világban zajló folyamatokat és megfigyelhető trendeket, melyekre óriási hatást gyakorolt a világjárvány. A globalizációs folyamat és gazdasági növekedés lassulásának, a klímaváltozásnak, a természeti környezet romlásának, a demográfiai trendeknek, a privát szféra szűkülésének, a tudatosabb fogyasztásra való törekvésnek a jelei mind azt mutatják, hogy – adottságainak köszönhetően – Nógrád megye jelentősen fel fog értékelődni az elkövetkező években.

Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának (2021-2027) javaslattevő fejezete rávilágít, hogy a felzárkóztatás stratégiai esztergonyi nem hozták meg a várt eredményt. A 2014-2020 időszakban mért fejlődés üteme nem elegendő ahhoz, hogy Nógrád legalább az átlagos növekedési ütemet mutató megyéket utolérje. Ebben a helyzetben teljesen új alapokra kell helyezni stratégiai gondolkodásunkat egy **offenzív** logikával, tematikusan felépített célrendszer mentén. A célrendszerben azokra a SWOT elemzésben feltárt erősségekre és lehetőségekre kell építkezni, amelyek a megye jövőjét – a trendekre fűződve – pozitív irányba mozdíthatják. Az újfajta stratégiai gondolkodásmóddal igyekszünk megtalálni azokat a „rés piacokat”, amelyekben Nógrád az adottságaira alapozva előre törhet, kiemelkedhet, erősségeire építve és kihasználva saját lehetőségeit.

Nógrád megye fejlesztésének **általános célja**, hogy **2030-ra Nógrád megye Magyarország legzöldebb térségévé** váljon, beleértve az egészséget, a fenntarthatóságot, a tudást és szellemiséget is. Nógrád megye legyen az országnak az megyéje, ahol vállalkozni, pihenni, lakni és megöregedni is jó.

2.1.2. Átfogó célok

A stratégia célrendszere tematikus felépítésű, biztosítva egy-egy jövőcentrikus pillért az egyes beavatkozásokhoz.

a) átfogó cél: EGÉSZSÉGET MINDENKINEK

Nógrádban, mint legerdősültebb megyében kellemesek a klimatikus viszonyok, nincs szennyező ipar, zsúfolt nagyváros. A természeti és épített környezeti adottságok támogatják a lelassulást (slowbalisation), a természetközeli, egészséges életmódot, a lelki megújulást. Kiválóak a feltételek a szabadterei sportokhoz. Jól illeszkedik ebbe a profilba az „üzüst gazdaság” is, amelynek a lakosság idősödésével növekvő keresleti bázisa van. Mindezekre felépíthető a sport, az egészségipar, a rekreáció és rehabilitáció, a gondoskodás, az egészséges táplálkozás részben meglévő alapjain egy Nógrád-specifikus új gazdasági ágazat.

b) átfogó cél: KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG

Ami Nógrád megye hátránya volt eddig, az a globalizáció válságával előnyévé válik. Az eltűnt nagyipar helyén a gazdaság bázisát a KKV szektor adja, amelyre hosszú távon, megbízható módon támaszkodhatunk. Törekedni kell arra, hogy a helyi iparban környezetbarát technológiát alkalmazó, jólétet támogató, tudást hozó és generáló vállalkozások minél nagyobb számban legyenek jelen, biztosítva a foglalkoztatási bázist. Fontos, hogy a helyi képzési rendszer által biztosított tudás is igazodjon ehhez a szellemiséghez.

A települések zöld jellegének erősítése érdekében gondot kell fordítani a levegő- és vízminőség javítására, a megmaradt rozsdáövezetek közjót szolgáló felszámolására, a településfásítások elvégzésére. Erősíteni kell a „járhatóságot” a megye kisvárosaiban forgalomtereléssel, a parkolási gondok enyhítésével. A települések öfenntartóvá válásában az épületek energetikai korszerűsítése, a megújuló energiák, a hulladékok környezetbarát hasznosítása hozhat előrelépést. A természeti és kulturális értékek – kiemelten a védett és Natura 2000 területek – megőrzésében és hasznosításában törekedni kell a tömegturizmus elkerülésére, ugyanakkor erősíteni szükséges az együttműködést a vendégforgalom tudatos terelése és jobb kihasználása érdekében.

A környezet tehermentesítése érdekében a közlekedésben tovább kell fejleszteni a megyei kerékpárút hálózatot, a településeket elkerülő útszakaszokat. Sürgető kérdés a vasúti hálózat rekonstrukciója, melynek a határon átnyúló közlekedés visszaállítása nyithat új lehetőségeket.

A fenntartható technológiák és rendszerek csak a fenntarthatóságot középpontba helyező szemlélettel rendelkező polgárokkal működtethetők. Ezért különösen fontos a környezeti nevelés és oktatás erősítése a megye intézményeiben.

c) átfogó cél: FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT

A tudás gyarapodásának alapvető szerepe van a jólét növekedésében. Nógrádban a várt jólét elérésének egyik kulcsa a tudásszint növelése. Ennek meg kell jelennie minden szegmensben, az óvodai neveléstől, a szakképzésen és felnőttképzésen át egészen a felsőoktatásig. Okosítani szükséges nemcsak az embereket, hanem a településeket, a vállalkozásokat is, melynek fő iránya a digitalizáció fokozása. Meg kell állítani a fiatal generációk elvándorlása által okozott tudáskiáramlást. Ennek kulcsa, hogy rendelkezésre álljon olyan „trendi” élettér – beleértve a lakhatást, a vállalkozási- és munkafeltételeket, humán szolgáltatásokat, szórakozási lehetőségeket –, ahol a fiatalok szívesen alapítanak családot. A városokban és vidéken is támogatást kell biztosítani azoknak a fiataloknak, akik Nógrádban vállalkozást alapítanának, vagy vállalkozásukat ide hoznák.

2.1.3. Horizontális célok

A területfejlesztési program célrendszere négy horizontális célt jelenít meg.

2.1.3.1 A foglalkoztatás bővítése

Az offenzív logika miatt nem tűnik el, hanem horizontális céllá válik a foglalkoztatás bővítése. Jövőcentrikus gondolkodással sem mehetünk el amellet a tény mellett, hogy a nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népességhez viszonyított aránya tekintetében Nógrád a megyék között az utolsó helyen áll. A megvalósuló fejlesztések során előnyben kell részesíteni azokat a projekteket, amelyek munkahelyteremtéssel járnak.

2.1.3.2 Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása

A foglalkoztatási ráta növekedésének határt szab a foglalkoztathatóság, amely a hátrányos helyzetű lakosság gyenge fizikai és mentális állapota miatt igényel folyamatos figyelmet. A fejlesztések során fontos értékelni, hogy azok eredményeként javul-e a hátrányos helyzetű személyek élethelyzete, azok fejlődési lehetőséghez jutnak-e a projekt által. Számukra a fejlesztési programok eredményeihez, a fejlesztett szolgáltatásokhoz egyenlő esélyű hozzáférést kell biztosítani.

2.1.3.3 Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása

Az infokommunikációs technikák alkalmazása az élet minden színterét átszövi, és ez a jövőben fokozódni fog. Elengedhetetlen, hogy azokat a fejlesztéseket támogassuk, amelyek jövőbe mutatóan alkalmazzák és fejlesztik a digitalizációt, legyen az humán, közigazgatási, technológiai vagy turisztikai fejlesztés.

A koronavírus-járvány radikális és gyors változást hozott a vállalatok és szervezetek digitalizációhoz való viszonyulásában. Míg korábban az ágazati szereplők csupán tervezték például a távoktatás, vagy távmunka kialakítását, az online vásárlási lehetőségeket, az új online pénzügyi szolgáltatásokat, az egészségügy digitalizációját, az online ételrendeléseket, addig a járvány okozta korlátozások időszakában ezek azonnal megoldandó feladatokká váltak. Azon cégeket, amelyek már korábban is belevágtak a digitalizációba, kevésbé sújtotta a válság.

2.1.3.4 Környezeti állapot javítása

A megye zöld jellegéből adódóan minden fejlesztési beavatkozásnál elengedhetetlen a környezeti szempontok figyelembevétele, a környezeti állapot javítása annak érdekében, hogy kedvező adottságainkat hosszú távon fenn tudjuk tartani.

Természeti értékeink, erőforrásaink kihasználása nem érheti el azt a szintet, amikor a szerzett haszon azok rovására növekszik. A helyi fejlesztéseknél előnyben kell részesíteni a kihasználatlan területek bevonását a terjeszkedés helyett. Az ipari beruházások esetén nem csak a tevékenység szennyezésmentes jellege kell, hogy cél legyen, hanem a minél kevesebb szennyezéssel járó megközelítés is. A megyei térhasználati elvek szerint előnyben kell részesíteni a helyi erőforrások felhasználását, segíteni a zöldfelületek növekedését (fásítás, erdőtelepítés) és az őshonos fafajokból álló elegyes erdők kialakítását, a helyi természeti és kulturális értékek megismerését, megóvását, javítani a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyeit, mérsékelni a közlekedés okozta káros hatásokat, lehetővé téve, hogy térségünk erőforrásait hatékonyan és fenntarthatóan hasznosító fejlesztések valósuljanak meg. Folyamatosan szem előtt kell tartani a megye táji és természeti értékeinek megőrzését, jelentős erdőszülségének, ökológiai értékeinek védelmét, fenntartását.

Előnyben kell részesíteni továbbá azokat a fejlesztéseket, melyek során környezeti nevelés, szemléletformálás is megvalósul, különös tekintettel a hulladékképződés mérséklésére, vagy az illegális hulladéklerakás visszaszorítására.

A területfejlesztési program célrendszerét – a koncepció javaslati alapján – az alábbi ábra mutatja be.

1. ábra: Nógrád megye Területfejlesztési Programjának célrendszere

A „Javaslattevő fázis”-ban megfogalmazott horizontális célokon túl a megyei programozásban elvárt a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) horizontális elveinek érvényesítése is.

A megyei területfejlesztési program összeállítása során úgy kell eljárni, hogy a kitűzött célok megvalósulása során a lehető legnagyobb mértékben érvényesüljenek a fenntartható fejlődés környezeti, gazdasági és társadalmi szempontjai. A tervezett beavatkozások végrehajtása során előforduló esetleges környezeti hatások azonosítása és minimalizálása érdekében készül el a területfejlesztési program stratégiai környezeti vizsgálata.

2.1.4. Területi célok

A területi célok meghatározásánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül Nógrád megye kis méretét és közel hasonló helyzetű területi egységeit. A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 2. mellékletének besorolása szerint legrosszabb helyzetben a 32. helyen álló Szécsényi járás van, amely komplex programmal fejlesztendő járás besorolást kapott. A Pásztói járás az 56., a Salgótarjáni járás a 69., a Bátorterenyei járás a 72., a Balassagyarmati járás a 95. a Rétsági járás pedig a 81. helyen áll. Utóbbi öt mind a „kedvezményezett járás” kategóriába tartozik. A járások komplex mutatója 30,29 és 40,82 között mozog, míg a legalacsonyabb érték országosan 18,63, a legmagasabb pedig 83,96.

Nógrád megye egyedüli az országban olyan szempontból, hogy gazdasági teljesítményét a megyeszékhely nem erősíti, hanem lefelé húzza. Nem csak megyei jogú város besorolása, hanem gazdasági-társadalmi helyzete miatt is fontos, hogy Salgótarjánt egy átfogó stratégia mentén fejlesszük. Ezt a TOP PLUSZ városfejlesztési eszköze lehetővé teszi.

Fenti okok miatt a területi céloknál a Szécsényi járás, mint komplex programmal fejlesztendő járás, illetve Salgótarján, mint az ország egyetlen leszakadó megyeszékhelye jelenik meg. A területi preferenciába a Salgótarjáni járást nem soroltuk be.

Salgótarján várostérsége lehatárolásánál segítségül hívtuk a KSH 2014-ben megjelent „Agglomerációk, településegységek” kiadványát. A városi térségek közül Salgótarjánt és környező településeit a nagyvárosi településegységek kategóriába sorolja (nem agglomerációs, sőt még nem is agglomerálódó térség). A vonzott települések között kilenc környező község szerepel (Cered, Etes, Karancsalja, Karancslapujtó, Kazár, Kishartyán, Mátrászele, Somoskőújfalu, Vizslás), melyek a várossal együtt Nógrád megye területének 10%-át foglalják el. Salgótarjában koncentrálódik a településegységek népességének 73%-a.

A salgótarjáni településegységekben annak ellenére, hogy a térségközpont veszített munkaerővonzó képességéből, még mindig Salgótarján az, ahová a vonzáskörzetből nagy számban naponta ingáznak a foglalkoztatottak. A központ és a vonzáskörzet települései közötti gazdasági kapcsolat az utóbbi években kissé gyengült, viszont az oktatás és kultúra területén tovább erősödött.

A területfejlesztési koncepció Salgótarján Megyei Jogú Városról szóló 3.1.g) fejezete megállapítja, hogy a környező településekkel kialakított kapcsolatok elsősorban az önkormányzati feladatellátással függenek össze. A hálózatos – út, kerékpárút, infrastruktúra – fejlesztéseken túl a várostérségi összefüggéseket a környezetvédelmi és humán szolgáltatások, illetve a munkaerőpiaci programok esetén szükséges figyelembe venni a várostérségre vonatkozóan. Ajánlott továbbá az együttműködés a környező településekkel a turizmusfejlesztés területén. Míg Salgótarján saját településfejlesztési stratégiája keretében hajthatja végre fejlesztéseit, a várostérség kapcsolódó fejlesztési kezdeményezéseit megyei szinten szükséges támogatni.

Pozitív megkülönböztetéssel járó területi szempontként a leghátrányosabb helyzetű Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése jelenik meg. A térség Nógrád „éléskamrája”, itt a leginkább meghatározó a mezőgazdasági tevékenység. Az élelmiszeriparnak vannak hagyományai (pl. Házikó Farm, Cafe Frei kft. pörköltüzeme, tökmagolaj gyártás), illetve jelen van a kapcsolódó csomagológép gyártás is. Ezen adottság jól illeszkedik az egészséget támogató stratégiai célba. Fontos, hogy a komplex programmal fejlesztendő járás támogatása egy előre megtervezett területi stratégia mentén valósuljon meg, egymásra szinergikusan építkező fejlesztési elemekkel.

A célrendszer strukturált vázlatát az alábbi táblázat mutatja:

JÖVŐKÉP					
ZÖLD NÓGRÁD 2030					
ÁTFOGÓ CÉLOK					
EGÉSZSÉGET MINDENKINEK		KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG		FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	
CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK
1. EGÉSZSÉGES TEST ÉS LÉLEK		3. FENNTARTHATÓ INFRASTRUKTÚRÁK		5. TUDÁSKOR-SZERŰSÍTÉS MINDENKINEK	
	<p>1.1 Nógrád megye sportparadicsom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Országos sportközpont létrehozása Salgótarjánban - Nem olimpiai sportok infrastruktúrájának fejlesztése <p>1.2 Egészséges táplálékot az asztalra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi élelmiszerek előállításának és értékesítésének támogatása - Táplálkozástudományi innovációk támogatása - Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése <p>1.3 Egészséges lélek – egészséges test</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szakrális turizmus fejlesztése - Foglalkoztathatóság javítása prevenció és mentálhigiéné segítségével 		<p>3.1 Fenntartható, szlovákiai hálózathoz kapcsolódó közlekedésfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megyei kerékpárúthálózat bővítése - Vasúti hálózat rekonstrukciója, határon átnyúló személyi forgalom visszaállítása - Városokat elkerülő közúti fejlesztések <p>3.2 Fenntartható településfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Települések digitalizációja - Zöld és kék települési infrastruktúra fejlesztése - Rozsdaövezetek felszámolása - Városközpontok „járhatóvá” tétele - Közcélú megújuló energiahasználat bővítése 		<p>5.1. Kitorési pontokhoz kapcsolódó képzés és kompetenciafejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitális tudás fejlesztése - Életpálya-építés tehetséggondozáson, pályaorientáción keresztül - Szakképzésben a fejlesztendő ágazatok feltételeinek megerősítése - Felsőoktatás szerepének fokozása az „Okos megye” elérése érdekében

CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK	CÉLOK	ALCÉLOK
2. EGÉSZSÉGES IDŐSÖDÉS		4. FENNTARTHATÓ GAZDASÁG		6.Z GENERÁCIÓT MEGTARTÓ KÖRNYEZET	
	<ul style="list-style-type: none"> - „Ezüst gazdaság” támogatása - Aktív nyugdíjasok vonzása a néptelenedő településekre - Rehabilitációs kapacitások fejlesztése 		<p>4.1 Fenntartható ipar</p> <ul style="list-style-type: none"> - KKV-k versenyképességét, hozzáadott érték növelését célzó fejlesztések - Jövőcentrikus ágazatok letelepedésének, fejlesztéseinek támogatása - Körforgásos gazdaság alapjainak megteremtése - Turizmust támogató kézművesipar erősítése <p>4.2 Vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mini inkubátorok létrehozása kistelepüléseken - Start-up és induló digitális vállalkozásokat támogató infrastruktúra és szolgáltatás létrehozása Salgótarjában <p>4.3 Egységes, hálózatos turisztikai desztináció létrehozása és fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Novohrad-Nógrád Geopark területén attrakciók bemutatathatóságát segítő, fejlesztések, valamint új attrakciók - Szállás és vendéglátóhely fejlesztések - Túraútvonalak és kapcsolódó szabadidős területek fejlesztése 		<ul style="list-style-type: none"> - Modern „kirepülő otthonok” a fiatalok életkezdéséhez - Szabadidős, sport- és szórakozóhelyek fejlesztése - Közösségi gazdaság ösztönzése a megyében - Fiatal vállalkozók támogatása
HORIZONTÁLIS CÉLOK					
<p>Foglalkoztatás elősegítése Hátrányos helyzetű népesség felemelkedésének előmozdítása Infokommunikációs technikák széleskörű alkalmazása Környezeti állapot javítása</p>					

2.2. A célok viszonyrendszerének bemutatása

2.2.1. A célrendszer belső koherenciája

Az 1. ábrán szereplő célrendszer közötti kölcsönös kapcsolatokat nyilak jelzik.

A fizikai és lelki egészséget támogató cél szoros kapcsolatban áll a fenntartható infrastruktúrákkal. A fenntartható közlekedés, vagy városfejlesztés elősegíti az egészséges környezet fennmaradását, amely elengedhetetlen a táplálkozáshoz, sportoláshoz, vagy a stresszmentes élethez. A fenntartható településfejlesztés meg tudja teremteni azokat a tereket, amelyek otthont adhatnak sport- és szabadidős létesítményeknek, innovatív vállalkozásoknak, kutatóhelyeknek, vagy idősgondozást végző intézményeknek. A városközpontokból az autók kiszorítását viszont azok az egészségtudatos lakosok fogják támogatni, akiknek fontos a tiszta, „járható” városi tér.

Az egészséges test és lélek célkitűzés a fenntartható gazdasággal is összefüggésbe hozható. A legközvetlenebb kapcsolat az aktív turizmushoz kötődik, azonban azt is elmondhatjuk, hogy a sport, az egészség az a terület, ahol számos innovációra vagy digitális megoldásra lehet szükség. A körforgásos gazdaság vagy a kézművesipar olyan ágazatok, melyekben megtalálhatják helyüket a mentális segítségnyújtással munkavállalóvá váló hátrányos helyzetű emberek.

Az egészséges öregedés több szálon kapcsolódik a fenntartható gazdasághoz. Az egyre bővülő „ezüst gazdaság” számos olyan piaci rést teremtett, amelyre sikeres vállalkozások épülhetnek fel. A munkaerőhiány és a nyugdíjasok foglalkoztatását támogató intézkedések csábítóan hatnak az aktív idősekre, akik jólétük fenntartásához jövedelemre tudnak szert tenni. Az aktív és ökoturisztikai fejlesztések kínálata nem korhoz kötött, az idősebb korosztály is megtalálja benne azt a műfajt, amely legjobban hozzá illik és szolgálja egészsége megőrzését (pl. túrázás, nordic walking).

A fenntarthatóságot a középpontba helyező átfogó cél két részcélja egymással is szorosan összefügg. A fenntartható közlekedés- és városfejlesztéssel tudatosan létrehozott helyi feltételek bevonzzák azokat a vállalkozásokat, amelyek hosszú távon fejlődőképeseek, és jövőjüket az adott településen képzelik el. A rozsdaovezetek helyén létrejöhetnek olyan üzleti infrastruktúrák, amelyek segítik az innovatív és fiatal vállalkozások betelepítését. A települések digitalizációja, a kerékpárúthálózat bővítése támogatja a helyi és környékbeli turisztikai attrakciók megismerését, elérését.

A fenntartható gazdaság szoros összefüggésben áll a fenntartható tudással és jóléttel. A megfelelő tudással és kompetenciával rendelkező munkaerő nélkül a helyi vállalkozásoknál nem növekedhet a jövedelmezőség, a hozzáadott érték, az innovációs képesség. Felsőoktatás nélkül nem tudjuk kiszolgálni a jövőcentrikus ágazatokat. A Z generáció viszont új szint hozhat a gazdaságba digitális tudásával, önmegvalósításra, vállalkozásra nyitottabb attitűdjével. Ők azok, akik igénybe vehetik startup vállalkozásaikkal, új ötleteikkel a létrehozandó modern üzleti infrastruktúrákat, vagy akik előmozdítják a megyében a közösségi gazdaságot.

A Z generáció megtartásához azonban fenntartható közlekedési és települési infrastruktúrák is szükségesek. Mobilitásuk nagyobb a korábbi generációkénál, melyhez elengedhetetlen a jó közlekedési kapcsolat. Fontos számukra a modern, ugyanakkor kényelmes élettér. Ők lesznek azok, akik a Covid hatásai miatt hosszú távon a biztonságos és rugalmas életre fognak berendezkedni.

A horizontális célok mindegyike értelmezhető az összes specifikus célban, azok érvényesítésének elvárása nem okozhat nehézséget a fejlesztéseket végrehajtó projektgazdák számára.

2.2.2. A célrendszer külső koherenciája

A szomszédos megyék, érintett fejlesztési térség, illetve a területi operatív program és az ágazati operatív programok vonatkozásában az alábbi táblázat foglalja össze Nógrád Megye Területfejlesztési Programjának célrendszeri kapcsolódásait. A szomszédos szlovákiai Besztercebánya megye fejlesztési stratégiája a dokumentum készítésének időpontjában még nem ismert.

DOKUMENTUM	FELTÁRT CÉLRENDSZERI ÖSSZEFÜGGÉSEK
Borsod-Abaúj-Zemplén megye Területfejlesztési programja 2021-2027	<p>Borsod-Abaúj-Zemplén megye fejlesztési stratégiájának három pillére a humán központú minőségi szolgáltatások, a korszerű és fenntartható infrastruktúra, illetve a versenyképes gazdaság. A területi célok között kiemelt figyelmet kap a Borsodi ipari térség, melynek része a szomszédos Ózdi járás központja is. Gazdaságfejlesztési tekintetben az Ózdi járás kapcsolódó része a Nógrád megyében négy járást magában foglaló szabad vállalkozási zónának.</p> <p>A további közös fejlesztési célok az Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna 2030-ig tartó fejlesztési stratégiájában jelennek meg.</p>
Heves megye Területfejlesztési programja 2021-2027	<p>Heves megye területfejlesztési stratégiájának három pillére a foglalkoztatás-intenzív gazdaság, a produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom, illetve a magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet.</p> <p>A területi célok között megjelenik az észak-hevesi térség természetközpontrú fejlesztése, amely földrajzilag szorosan kapcsolódik Nógrád megyéhez. Pétervására, mint szomszédos járásközpont fejlődési magterületként került meghatározásra. Gazdaságfejlesztési tekintetben a Pétervásárai járás kapcsolódó része a Nógrád megyében négy járást magában foglaló szabad vállalkozási zónának.</p> <p>Heves megye fejlesztési prioritásai az ipar, a turizmus, az agrárium, a társadalom, a város-vidék kapcsolatok témái köré rendezik a célrendszert. Nógrád megyének kiemelt kapcsolódási szerepet szán a dokumentum a Mátra és a Bükk turisztikai fejlesztésében a táji és ökológiai kapcsolatok révén. Ennek közös fejlesztési kereteit a programunkban is leírt Mátra-Bükk turisztikai térség adja.</p> <p>A további közös fejlesztési célok az Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna 2030-ig tartó fejlesztési stratégiájában jelennek meg.</p>

<p>Pest megye Területfejlesztési programja 2021-2027</p>	<p>A stratégia hagyományos módon a társadalom, a gazdaság és a térszerkezet köré rendezi a stratégiai célokat. Horizontális célként jelenik meg a területi és társadalmi kohézióra való törekvés, a fenntarthatóság szempontja valamennyi fejlesztés esetében, a klíma és energiapolitika. A területi célok között leszakadó térségként definiált az Ipoly-mente, amely szervesen kapcsolódik Nógrád megyéhez.</p> <p>A Szobi járás fejlesztése kapcsán Pest megye szorosabb együttműködést kíván kialakítani Nógrád megyével a közlekedési kapcsolatok javítása, azok közös fejlesztése, a táji-, természeti potenciálok megőrzése és jobb kihasználása érdekében. Ezek kiválóan kapcsolódnak a programunk vasút- és kerékpárút-fejlesztési, valamint turisztikai céljaihoz.</p>
<p>Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna stratégiája 2030</p>	<p>A dokumentum hagyományos módon építi fel célrendszerét a gazdaság, a társadalom és az élettér fejlesztésére fókuszálva. Negyedik pillére a zóna szintű együttműködések fejlesztése, amely Nógrád megye esetében érinti elsősorban a megyei jogú városok és megyék közötti együttműködést, illetve a határon túli területek fejlesztését. A horizontális célok között a népességmegtartó erő fokozásán túl a nógrádihoz hasonlóan hangsúlyt kap a környezet fejlesztése és a smart technológiák előretörése.</p> <p>A stratégiai célok a Zóna növekedését elsősorban a gazdaság oldaláról segítik, amely megfelel Nógrád megye alapvető fejlesztési logikájának. Az új gazdasági térség dinamikáját a magas hozzáadott értékű ipar és a hagyományos ágazatok adják, szolgálva a terület és társadalmi felzárkózást is. A régiók hagyományos értelmezésén túlmutató megközelítés elősegíti, hogy a határon túli területek bevonásával a Zóna nemzetközi szinten versenyképes gazdasági térséggé forrjon össze, amely húzóerőt jelent a megye számára.</p>
<p>Terület és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP PLUSZ)</p>	<p>A TOP Plusz Magyarország területi kihívásaira reagál kiemelten a helyi önkormányzatok fejlesztési terveinek támogatásával. A konvergencia régiók tekintetében kiemelt prioritástengelyei a versenyképes, a klímabarát megye, illetve a területi humán fejlesztések. A TOP Plusz hozzájárul Nógrád megyében a vonzerőt fejlesztő humán szolgáltatások bővítéséhez és színvonalának növekedéséhez, a gazdasági növekedés ösztönzéséhez, a mobilitás fokozódásához, a városfejlesztéshez, illetve a klímapolitikai célok megvalósításához. Intézkedései segítik továbbá a hátrányos helyzetű személyek társadalmi integrációját, a foglalkoztatás bővülését. A TOP Plusz dedikált forrásai a megyei fejlesztések elsődleges támogatását biztosítják.</p>

<p>Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP PLUSZ)</p>	<p>A DIMOP Plusz középpontjában a digitális transzformáció áll. Ez nem csak a szűken vett IKT szektort érinti, hanem a vállalkozások működését, a közigazgatást, az energetikát és klímavédelmet, illetve a digitális összekapcsoltság fokozását is.</p> <p>Az OP céljai összhangot mutatnak Nógrád megye gazdaságfejlesztési, zöldítési, illetve tudásbővítési céljaival.</p>
<p>Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP PLUSZ)</p>	<p>Az EFOP Plusz fő célja a szociális felzárkózás biztosítása, a szociális és jóléti egyenlőtlenségek felszámolásának támogatása. Öt humán szakterület – az egészségügy, a köznevelés, a társadalmi felzárkózás, szociális és gyermekvédelmi, valamint család- és ifjúságpolitika, illetve a kultúra és sport – fejlesztéseit foglalja magában.</p> <p>Az EFOP Plusz kiemelt forrását jelenti a megye felzárkóztatási, önkormányzaton kívüli humán szolgáltatás fejlesztési, valamint tudásbővítési és befogadást erősítő céljainak.</p>
<p>Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP PLUSZ)</p>	<p>A MAHOP Plusz fő célja az akvakultúra fejlesztése, magában foglalva tógazdaságokban és az intenzív üzemekben történő haltermelést, a halfeldolgozást és a természetes vizek horgászati hasznosításával összefüggő halgazdálkodási tevékenységet. Az ágazat jelenléte Nógrád megyében nem számottevő, azonban bővülő.</p> <p>A halászat támogatásán túl a program az ökoszisztéma védelmét és megőrzését is szolgálja, amely segíti természetes vagy természet-közeli vizeink állapotának javítását.</p>
<p>Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP PLUSZ)</p>	<p>Az IKOP Plusz kiemelten a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2030-ig kitűzött céljait támogatja, beleértve a vasúti, vízi, légi, kiemelt út- és kerékpárút-hálózati, valamint elővárosi közlekedési fejlesztéseket.</p> <p>Nógrád megye elsősorban a TEN-T hálózatok által érintett, amely a főközlekedési utak – 21. sz és 2. sz. főutak - további fejlesztését jelentheti.</p>

<p>Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP PLUSZ)</p>	<p>A GINOP Plusz fő célja, hogy elősegítse a vállalkozások EU átlagot meghaladó hozzáadott érték növekedését a munkaerőpiaci mutatók javulása mellett. Legfontosabb pillérei a vállalkozásfejlesztés és innováció, a munkaerőpiac, a felsőoktatás és szakképzés, valamint a turizmus és örökségvédelem.</p> <p>Az OP kiemelt szerepet játszik a megye gazdaságának élénkítésében a vállalkozások támogatása által, illetve a foglalkoztatási helyzet javításában. A turizmus prioritás tovább támogatja az országos jelentőségű kiemelt fejlesztéseket. Nógrád megyében kulcskérdés a felsőoktatás jelenlétének megerősítése, amelyben kulcsszerepe van a program forrásainak.</p>
<p>Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP PLUSZ)</p>	<p>A KEHOP Plusz a korábbi KEHOP célkitűzéseire épül, azonban kiegészül a települési zöld és kék infrastruktúrák fejlesztésével, a vízvesztések csökkentésével, a körfogásos gazdaság támogatásával, a helyi energiaközösségek megerősítésével, illetve a karbon intenzív megyék átállításával a karbonsemlegességre. A KEHOP Plusz forrásai fontos komplementerei a TOP Plusz támogatásainak, kiemelt figyelemmel a városfejlesztésre.</p> <p>A KEHOP Plusz jelentős mértékben elő tudja segíteni Nógrád megye klímapolitikai, környezetvédelmi és fenntarthatósági céljainak megvalósítását.</p>

3. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE

Nógrád megye 2014-2020-ra vonatkozó területfejlesztési programjában hét prioritás szerepelt. Mind európai uniós, mind hazai kormányzati szinten az látható, hogy a stratégiai dokumentumok egyszerűsödnek, a fejlesztési fókuszok erősödnek, így csökken a szakpolitikai célkitűzések, prioritások száma. A területi tervezés átláthatóbbá tétele, a felsőbb szintű tervezési dokumentumokhoz történő igazodás érdekében megyei szinten is érdemes a prioritások számát csökkenteni.

Javasolt prioritások:

1. Népeesség minőségi gyarapodása
2. Növekvő versenyképességű gazdaság
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

Az első négy prioritás leköveti a Kormány 2021-2027-re meghatározott Operatív Program struktúráját Nógrád területi érintettségének szempontjából. Az 5. prioritás a területi különbségek csökkentését célozza a megyén belül. A prioritások egymással szoros összefüggésrendszert alkotnak.

Nógrád megye fejlődéséhez elengedhetetlen a gazdaság versenyképességének növelése (2. prioritás). Ez egyaránt vonatkozik a nagyvállalatokra, a KKV szektorra és a vidékgazdaság legkisebb szereplőire is. A versenyképesség növelésben kulcskérdés a tudás fokozása, amely a képzési szint növekedésével, illetve a tudás bevonásával érhető el (1. prioritás). A demográfiai mutatók javításához, a fiatalok és aktívak visszavonzásához elengedhetetlen a kedvező élet- és vállalkozási feltételeket kínáló környezet (4. prioritás). A környezet alatt nem csak a települési létet, hanem a minőségi élet alapvető feltételeit is értjük, mint a jó levegő és ivóvíz, vagy a környezetbiztonság (3. prioritás). Egy megye nem lehet egységesen attraktív, ha székhelye és számos települése a leszakadással küzd. A vonzerő növeléshez, a gazdasági teljesítőképeség fokozásához elengedhetetlen, hogy a leszakadó települések kiemelt figyelmet kapjanak (5. prioritás).

A prioritások és a célok közötti kapcsolatokat az alábbi táblázat mutatja be:

Prioritás	Kapcsolódó átfogó cél	Kapcsolódó specifikus cél	Kapcsolódás bemutatása
1. Néesség minőségi gyarapodása	FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT EGÉSZSÉGET MINDENKINEK	Tudáskorszerűsítés mindenkinek, Z generációt megtartó környezet, Egészséges test és lélek, Egészséges öregedés	A néesség mennyiség gyarapodásához a fiatalok visszavonzása, fiatal családok letelepedése, aktív nyugdíjasok bevonása szerepel a beavatkozások között. A minőségi gyarapodást a tudásszint növelése, illetve a magasan képzettek számának fokozása biztosítja. A minőségi gyarapodásnak fontos kritériuma a lakosság egészségi állapotának javítása is.
2. Növekvő versenyképességű gazdaság	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható gazdaság, Egészséges test és lélek	A gazdaság fenntarthatóságát pénzügyi szempontból a jövedelmezőség növelése jelenti, melyhez a hozzáadott érték emelkedésére van szükség. A környezeti fenntarthatóság olyan alapelvárás, melynek minden vállalkozás, betelepülő cég meg kell, hogy feleljen. Ezek együttesen járulnak hozzá a versenyképesség növekedéséhez.
3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Fenntartható infrastruktúrák, Fenntartható gazdaság	A megyében olyan fejlesztések támogatása javasolt, amelyek mind az erőforrások, mind a környezeti hatások szempontjából fenntarthatók, illetve hozzájárulnak a települések zöldítéséhez, a környezeti tényezők javulásához. Ugyanez az elvárás vonatkozik a gazdasági tevékenységekre is.
4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG FOKOZÓDÓ TUDÁS ÉS JÓLÉT	Fenntartható infrastruktúrák, Z generációt megtartó környezet	Nógrád megye, mint élettér vonatkozásában kiemelt szerepe van a kedvező környezeti tényezőknek (pl. levegő, víz, természeti adottságok). A vonzerő növelése érdekében erőteljesebben kell fókuszálnia a fiatal generációk igényeire a településfejlesztésben, a vállalkozóbarát környezet megteremtésében egyaránt.
5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	EGÉSZSÉGET MINDENKINEK KÖZÉPPONTBAN A FENNTARTHATÓSÁG	Egészséges test és lélek, Fenntartható gazdaság	A leszakadó településeken mind a gazdasági, mind a humán feltételek megerősítése szükséges. Mentálisan és fizikálisan egészséges, aktív néesség nélkül a gazdasági tevékenyégek sem lehetnek sikeresek, legyen szó társadalmi, vagy piaci alapú munkahelyekről. A foglalkoztatás tekintetében kiemelt fontosságú, hogy legyen megoldás a hátrányos helyzetű lakosság hosszú távú munkaerőpiaci integrációját segítő gazdasági programokra.

3.1. Prioritások szöveges bemutatása

3.1.1. Népeség minőségi gyarapodása

3.1.1.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Ezen prioritás a helyzetelemzésben feltárt társadalmi folyamatokat érintő hiányosságokra, nehézségekre kíván reagálni. A megye népesége az országos ütemet lényegesen meghaladó mértékben fogy, nagyfokú elöregedés jellemző. A helyi társadalom tagjai közötti kirekesztés fokozódik, az integráció egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, ezért javulás csak hosszú távon, a tudás és foglalkoztatás biztosításától, elérhetővé tételétől remélhető.

Az elmúlt két évtizedben a fejlődőképes, alkalmazkodni tudó munkaerő nagy számban hagyta el a megyét, illetve annak munkaerőpiacát. Az idős emberek egyedül maradtak, gyermekeik megyén kívülre költöztek. A demográfiai öregedés folyamata a megyében az országos átlagot jelentősen meghaladja. Számos kistelepülést a kiüresedés vagy elszlömösödés fenyeget.

A megye foglalkoztatottsági és munkanélküliségi mutatói alapján hazánk egyik legkritikusabb térsége. Az aktív korú lakosság iskolázottsági szintje nem éri el az országosan jellemző mértéket. A Nógrád megyében élő aktív korú, a munka világából tartósan kiszorult emberek munkavállalási kompetenciái vagy nem megfelelőek, vagy a többszöri tartós munkanélküliség miatt leépültek.

A roma lakosság aránya a megyében közelíti a 20%-hoz, rájuk fokozottan érvényes az aluliskolázottság, szakmanélküliség, munkanélküliség, mostoha lakáskörülmények, tömeges nélkülözés, telepszerű elhelyezkedés, gyakran visszahúzó szocio-kulturális háttér. Az aluliskolázottság, a munka világtól való távolmaradás és a kulturális tradíciók miatt különösen nehéz a roma nők munkaerő-piaci helyzete.

Nógrád Megye Önkormányzata minden évben tárgyalja a megye lakosságának egészségügyi állapotáról készült beszámolót. Sajnos számos krónikus betegség esetén (pl. daganatok) a megyei mutatók az országos átlagnál sokkal rosszabbak.

Nógrád megyében nem újult meg kellő erővel a felsőoktatási bázis. Tervben van az Óbudai Egyetem helyi Campusának létrehozása, azonban a megvalósítás késik. Ennek hiányában nem élénkültek meg a megyében a tudásintenzív és a K+F+I tevékenységek.

Salgótarján Modern Városok programba történt bekapcsolását követően került a fejlesztések középpontjába a sport. Ehhez kapcsolódva a Testnevelési Egyetem kifejezte szándékát, hogy a városban hozná létre új Campusát, amely nem csak képzést, hanem szakterületi módszertani K+F+I tevékenységet is végezne.

3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához

A megye területén a legmélyebb társadalmi problémák a 1057/2021. (II.19.) szerinti „felzárkózó településeken” – Húgyag, Ipolytarnóc, Karancsság, Litke, Lucfalva, Magyargéc, Mátraverebély, Nagybárcány, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Rimóc, Ságújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs – vannak. Ezek közül hat tartozik a Szécsényi járáshoz, amely komplex programmal fejlesztendő térségnek minősül. A humán fejlesztési források legnagyobb részét ezekre a településekre, illetve járásra kell koncentrálni a jövedelmi viszonyok, a foglalkoztathatóság és foglalkoztatás javítása érdekében. Itt a népeség gyarapodásával ugyanis a szegénység és alulképzettség, és nem a gazdasági aktivitás fokozódik.

Tudásbázis szempontjából a megyében Salgótarjánnak kiemelt szerepe van, itt szükséges létrehozni a megye felsőoktatási központját. Az élénkülő szellemi élet hozzásegítheti a várost a nagymértékű elvándorlás lassításához.

3.1.1.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

Bemutató	Potenciális kedvezményezetti kör	Indikátor
1. Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)		
Az intézkedés az élethelyzetüknél fogva munkaerőpiaci hátrányt szenvedő személyek támogatását célozza képzéssel, tanácsadással, mentorálással. Kiemelt célcsoportok: alacsony iskolázottságúak, romák, fiatal pályakezdők, 50+ személyek, gyermeket nevelő nők, álláskeresők.	Szakpolitikai kormányzati szervezetek, civil szervezetek, megyei önkormányzat (TOP PLUSZ foglalkoztatási paktum), megyei roma önkormányzat Vállalkozások	Programban részt vett személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma
2. Munkavállalók képzési programjai (ESZA)		
Az intézkedés a munkavállalók képzettségi szintjét javítja, kiemelt figyelemmel az alacsony iskolázottságúakra, illetve a digitális és nyelvi kompetenciák javítására.	Nógrád megyei vállalkozások (közvetlen), szakpolitikai kormányzati szervezetek, képzőintézmények (közvetett)	Képzettséget szerzett személyek száma
3. Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)		
Az intézkedés a leghátrányosabb helyzetű, többnyire roma lakosság életvitelének javítását, az ahhoz szükséges kompetenciák és ismeretek elsajátítását célozza. Fontos része a támogatandó tevékenységeknek a mentálhigiénés problémák enyhítése, illetve az adósságkezelés.	Helyi önkormányzatok, civil szervezetek	Programba részt vett személyek száma
4. Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)		
Az intézkedés a foglalkoztathatóság javítását célozza a betegségek korai megelőzésével. A korábban TÁMOP keretében megvalósított munkavállalói szűrőprogramokat a vállalatok kifejezetten igénylik. Mindemellett szolgáltatásokat juttatunk el az azt nehezen elérő vidéki lakosság részére. A szűrésekhez kapcsolódóan egészséges életmódot népszerűsítő kampány is megvalósításra kerül.	Nógrád megyei vállalkozások Kistelepülési önkormányzatok, azok háziiorvosai Egészségügyi intézmények	Szűrőprogramban részt vett személyek száma

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
5. Tehetség gondozás, felzárkóztatás és pályáorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)		
<p>Az intézkedés elősegíti, hogy a fiatalok a korábbiánál nagyobb számban a képességeiknek megfelelő irányban kezdjék meg tanulmányaikat, pályafutásukat. A tehetség gondozást már az általános iskolában el kell kezdeni, kiemelt figyelemmel a hátrányos településeken élő gyermekekre, és az iskolában nem feltétlen elsajátítható kompetenciákra. A felzárkóztatással foglalkozó intézményrendszer – tanodák, diákotthonok, kollégiumok – kompetenciáit, infrastruktúráját és együttműködését szintén megerősíteni szükséges a növekvő számú hátrányos helyzetű gyermek és fiatal hatékony támogatása érdekében.</p> <p>Az intézkedésnek köszönhetően megszűnnek a párhuzamosságok, nő a rendszer hatékonysága. Az intézkedés részét képezi a környezettudatosságra történő nevelés is.</p>	<p>Állami szakpolitikai szervezetek, általános és középiskolák, speciális képzési intézmények, kollégiumok, tanodák, megyei önkormányzat (TOP PLUSZ foglalkoztatási paktum)</p>	<p>Programba vont gyermekek száma</p>
6. Digitális tudás fejlesztése (ESZA)		
<p>Az intézkedés keretében digitális tudáshoz jutnak azok, akik ehhez nehezen, vagy segítséggel férnek hozzá. Kiemelt célcsoportok: hátrányos településen élő gyermekek, idősek. Az intézkedés keretében generációk közötti tudásátadás is létrejön.</p>	<p>Képzőintézmények, állami szakpolitikai szervezetek, civil szervezetek</p>	<p>Képzésbe vont személyek száma</p>
7. Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)		
<p>Az intézkedés hozzájárul a jövőcentrikus és fejlesztendő ágazatok humán erőforrásának biztosításához hosszú távon. Kiemelt ágazatok: egészségügy, szociális gondozás, turizmus, e-mobilitás, informatika. A gyakorlati képzést vállalati/ intézményi képzőhelyek fejlesztései segítik.</p>	<p>Szakképzési és felnőttképzési intézmények, vállalatok, gyakorlati képzést biztosító intézmények</p>	<p>Elindított új képzések száma Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma</p>

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
8. Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)		
Az intézkedés az Óbudai Egyetem, illetve a testnevelési Egyetem salgótarjáni Campusának és K+F+I központjának létrehozását, képzési rendszerének kibővítését támogatja. A duális képzés rendszerét a kapcsolódó vállalatok fejlesztései erősítik.	Óbudai Egyetem, Testnevelési Egyetem és együttműködő megyei vállalati kör	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma
9. Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)		
Az intézkedés a lakosságszám csökkenésének és minőségbeli romlásának megakadályozását szolgálja az alábbi célcsoportok bevonásával: fiatal családok, digitális nomádok, fiatal vállalkozók (köztük startupok), orvosok, pedagógusok, Nógrád megyét korábban elhagyó képzett szakemberek, aktív nyugdíjasok. Az intézkedés keretében lakáscélú ingatlanmentés és – fejlesztés, illetve kampány valósul meg a városokban és a kistérségeken egyaránt.	Helyi önkormányzatok, megyei önkormányzat	Fejlesztett lakások száma Betelepülők száma

3.1.1.3 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	TOP PLUSZ 4 mrd Ft GINOP PLUSZ 6 mrd Ft EFOP PLUSZ 5 mrd Ft			15 mrd Ft
Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	GINOP PLUSZ 0,5 mrd Ft			0,5 mrd Ft
Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	TOP PLUSZ 0,8 mrd Ft VP 0,2 mrd Ft			1 mrd Ft
Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	EFOP PLUSZ 0,5 mrd Ft			0,5 mrd Ft
Tehetséggondozás, felzárkóztatás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	EFOP PLUSZ 1 mrd Ft			1 mrd Ft

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (mrd Ft)</i>
Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	EFOP PLUSZ 0,3 mrd Ft			0,3 mrd Ft
Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	GINOP PLUSZ 3 mrd Ft		önerő 0,1 mrd Ft	3,1 mrd Ft
Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA) (kiemelt projektek)	GINOP PLUSZ 10 mrd Ft		önerő 0,1 mrd Ft	10,1 mrd Ft
Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	TOP PLUSZ ESZA 0,05 mrd Ft	Magyar Falu program és egyéb forrás 2 mrd Ft	önerő 0,1 mrd Ft	2,15 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	31,35 mrd Ft	2 mrd Ft	0,3 mrd Ft	33,65 mrd Ft

3.1.1.4 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseire és egyedi célkitűzéseire

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A felsőoktatás megerősítésével és K+F+I bázisának létrejöttével Nógrád megye erőteljesebben rá tud csatlakozni az innovációs folyamatokra.
Szociális Európa	Az egészséges és versenyképes munkaerő biztosítása, az esélyegyenlőség, a szakképzési és felsőoktatási rendszer fejlesztése mind megjelennek a megyei tervek között.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	A prioritásban szereplő humán fejlesztések a térség gazdasági fejlődését szolgálják.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes népesség	Egészségügyi, halálzási mutatói tekintetében Nógrád pozíciója kedvezőtlen. A szegénység újratermelődésének megállítása kiemelt megyei cél is. A jobb életminőség, a munkavállalók egészségi állapotának és termelékenységének, képzettségének javulása teljes összhangban van a megyei célkitűzésekkel.
Vonzó vidéki életmód	Nógrád megye az ország azon régiójához tartozik, amely benne van a húsz legszegényebb európai régióban. A célkitűzés hozzájárulhat a vidék vonzerejének növeléséhez és jövedelmi viszonyainak javulásához, melyek segítenek megállítani az elvándorlást.

3.1.1.5 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását **Nógrád Megye Önkormányzata** koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által, illetve a TOP PLUSZ által finanszírozott megyei foglalkoztatási paktum és helyi identitás, esélyegyenlőségi program keretében közvetlen közreműködést is végez.

A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljeskörűen felsorolva):

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	Munkaerőpiaci programok	programtervezés és megvalósítás önállóan vagy konzorciumban
Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Szakképzési fejlesztések	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szociális városrehabilitáció	programtervezés és megvalósítás
Óbudai Egyetem Testnevelési Egyetem	Felsőoktatás fejlesztése	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
Nógrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	Egészségügyi szűrőprogramok	programtervezés és koordináció, együttműködés a vállalatokkal és érintettekkel
Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Felnőttképzési és duális képzési programok	programtervezés és megvalósítás, együttműködés a munkaadókkal
KLIK Salgótarjáni Tankerületi Központ	Tehetséggondozás és pályaorientáció fejlesztése	programtervezés és megvalósítás, együttműködés az érintettekkel

3.1.2. Növekvő versenyképességű gazdaság

3.1.2.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Az NMTEK helyzetelemző fejezete rávilágít, hogy Nógrád megye versenyképessége a foglalkoztatottság, a munkanélküliségi ráta, és a GDP-hez való hozzájárulás tekintetében a magyarországi megyék között a ranglista végén helyezkedik el. Alacsony a vállalkozói aktivitás, a hozzáadott érték, a kétezres évek elejétől pedig a külföldi tőkebefektetések csak kis mértékben tudtak bővülni.

A foglalkoztatás élénkítése érdekében szükség van olyan intézkedésekre, amelyek fokozzák mind a megyei KKV-k, mind a befektetők munkahely-teremtési képességét. Ehhez elengedhetetlen a telepítési tényezők és a termelői infrastruktúra állapotának javítása, a vállalkozói kedv, a versenyképesség, és az innovativitás ösztönzése, valamint a vállalkozás és befektetés élénkítéshez kapcsolódó kapacitások megerősítése. Meg kell teremteni azt a támogató rendszert, amely képes új vállalkozásokat „kinevelni”, életképessé tenni, infrastruktúrával és tanácsadással támogatni, fejlődési pályára állítani annak érdekében, hogy jövőbeli foglalkoztatóvá, beszállítóvá váljon.

A megyében a K+F infrastruktúra szegényes, nincsenek intézményes kutatóhelyek. A vállalatoknál jelen van az innováció, viszont ezek a törekvések pontszerűek.

A megyén belüli gazdasági kapcsolatok esetlegesek, gyengék. A kapcsolatok fejlesztésére, koordinálására eddig létrejött törekvések érdektelenségbe fulladtak, elhaltak, mindössze két helyi klaszter kezdeményezés bizonyult eddig sikeresnek.

A turizmusban a területfejlesztési koncepció elsődlegesen az aktív- és ökoturizmust, illetve a szakrális turizmust jelöli ki fejlesztendő területként, a természeti és kulturális örökségek, a geológiai értékek jobb, de fenntartható kihasználása érdekében.

A területfejlesztési programban meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek növelik a jövőcentrikus, tudásintenzív, magas hozzáadott értékkel működő vállalkozások számát, megfelelő jövedelmet és jövőépítést biztosítva a fiatalabb generációknak is. Mindemellett tovább kell keresni azokat a gazdasági ágakat, melyek a hátrányos helyzetű, alacsonyán képzett lakosság foglalkoztatását is biztosítják.

3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához

A gazdaságfejlesztési beavatkozások jelentős részének Salgótarjánra kell irányulnia, hiszen ez az ország egyetlen megyeszékhelye, amely megyéje gazdasági mutatóit lefelé húzza. Olyan fejlesztéseket szükséges tervezni, amelyek a város és térsége gazdasági fejlődésének dinamikát adnak, akár határon átnyúló hatást is elérve.

Salgótarján az ország egyik legszebb természeti környezetbe épült városa, egyben központja a Novohrad-Nógrád Geoparknak. A város pihenőövezetei eddig alig kihasznált lehetőséget biztosítanak a sport- és ökoturizmus fejlesztéséhez. A Modern Városok program előkészített projektjei jelentős részben erre fókuszálnak.

A Szécsényi járás – a koncepcióban ismertetett adottságainál fogva – mezőgazdasági és élelmiszeripari alapú fejlesztési stratégia megtervezésében és megvalósításában lehet sikeres.

Mindemellett a turisztikában az Ipoly kínál már kiépült és további ökoturisztikai lehetőségeket a határmenti szlovák településekkel együttműködve. A turisztikai jármódokat hatásosan tudja bővíteni a vízi turizmus, melynek különleges, eddig felfedezetlen célpontja lehet az Ipoly folyó néhány szakasza.

A járás teljes területe beletartozik a Novohrad-Nógrád Geoparkba. A térség kiemelt turisztikai értéke az UNESCO Világörökség része, Hollókő Ófaluja. A Geopark fejlesztését a Kormány - a Magyar Turisztikai Ügynökségen keresztül - kiemelt figyelemmel támogatja.

A kiemelt térségek kitörési lehetőségeit külön területi prioritásban foglaltuk össze (5. prioritás).

3.1.2.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Helyi vállalkozások versenyképességének növelése		
Az intézkedés hozzájárul a helyi KKV-k technológiai eszközeinek, telephelyeinek, IT infrastruktúrájának és szervezeti kultúrájának megújulásához.	Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
2. Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése		
Az intézkedés segíti az új, piacképes termékek, szolgáltatások, technológiák létrehozását, az ahhoz szükséges humán és technológiai kapacitások megteremtését.	Mikro-, kis- és középvállalkozások Nagyvállalatok, egyetemek, kutatóhelyek	Támogatott vállalkozások száma Új prototípusok száma Új kutatóhelyek száma
3. Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása		
Az intézkedés hozzájárul a Nógrádban előállított és gyűjtött élelmiszer alapanyagok feldolgozásához, a termelő kisgazdaságok feldolgozó kapacitásainak létrehozásához, bővítéséhez. Lehetővé teszi az őstermelők szintlépését a vállalkozói struktúrában.	Őstermelők, mezőgazdasági mikro- és kisvállalkozások Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
4. Új vállalkozások létrejöttének támogatása		
Az intézkedés elősegíti az új vállalkozások létrehozását, kiemelt tekintettel a fiatal vállalkozásokra, a fiatal gazdákra, a versenyszférában tapasztalatokat szerzett szakemberek innovatív ötleteinek megvalósítására, vagy a térségben hiányzó szolgáltatások nyújtására.	Nógrád megyében vállalkozó magánszemélyek	Újonnan létrehozott vállalkozások száma
5. Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap		
A megyespecifikus, kiemelt ágazatok támogatására finanszírozás alap jön létre. Az intézkedés keretében olyan vállalkozások fejlesztései támogathatók, amelyek nem tudnak európai uniós forráshoz jutni. Kiemelt ágazatok: turizmus, élelmiszer feldolgozás, kézműipar, információtechnológia, környezetipar, sportszergyártás, ezüstműipar, e-mobilitás.	Mikro-, kis- és középvállalkozások	Támogatott vállalkozások száma
6. Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése		
Az intézkedés a helyi vállalkozások közös termék- vagy szolgáltatás-fejlesztési, közös piacra jutási kezdeményezéseit támogatja. Az együttműködésekben részt vehetnek megyén kívüli K+F+I szervezetek, felvidéki vállalkozások is.	Mikro-, kis- és középvállalkozások K+F+I szervezetek	Támogatott vállalkozások száma, Közösen fejlesztett új termékek, Szolgáltatások száma

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
7. Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása		
<p>A körforgásos gazdaság fejlesztésének törekvései jól illenek a nógrádi célrendszerbe, ezért azok az ökológiai rendszerek mintájára egymásra épülő gazdasági tevékenységek támogatandók az intézkedés keretében, amelyek során az egyik gazdasági tevékenység által termelt hulladék, energia vagy melléktermék egy másik gazdasági tevékenység számára nyersanyagként, vagy energiaforrásként jelenik meg minimális szállítási igény mellett, ideértve az ipari ökológiai rendszereket is.</p> <p>Támogatandó továbbá a lakossági lomhulladék újrahasznosítása fenntartható módon.</p>	<p>Mikro-, kis- és középvállalkozások Állami, önkormányzati tulajdonú vállalkozások</p>	<p>Támogatott vállalkozások száma Újrafeldolgozott/-hasznosított hulladék mennyisége Megtakarított energiafelhasználás</p>
8. Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása		
<p>Az intézkedés a megye területén az aktív- (benne sport), az öko- és a szakrális turizmus fejlesztéseit támogatja az MTÜ által kijelölt turisztikai fejlesztési térségek településein. Kiemelt eleme a Novohrad-Nógrád Geopark területén megvalósuló új és egyedi, a vendégigényekre reagáló egységes turisztikai desztináció, és egybefüggő hálózatos működés kialakítása. A fejlesztéseknek olyan rendszerben kell megvalósulniuk, amely az elemek összekötésével növeli a tartózkodási időt és az eltöltött vendégéjszakák számát. A helyi adottságokra épülő attrakció elemek mellett, vállalkozások által nyújtott kiegészítő szolgáltatások (shop, vendéglátó egység) támogatása is indokolt.</p>	<p>Helyi önkormányzatok Egyházak Civil szervezetek Állami kezelő szervezetek Mikro-, kis és középvállalkozások Magán szállásadók</p>	<p>Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma Létrehozott és fejlesztett szállásférőhelyek száma</p>
9. Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése		
<p>Gazdaságfejlesztési, befektetés-ösztönzési, innovációs és turisztikai, megyei és térségi szervezetek létrehozása, kapacitásainak megerősítése valósul meg. Fiatal szakemberek bevonását szolgáló képzési és foglalkoztatási program segíti a humán erőforrás biztosítását. Határon átnyúló gazdasági tengely programiroda (M3-R2) jön létre.</p>	<p>Nógrád Megye Önkormányzata Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Np. Kft.</p>	<p>Új üzleti szolgáltatások száma, Létrehozott munkahelyek száma</p>

3.1.2.3 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása intézkedési bontásban és indikatív forrásallokáció

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (md Ft)</i>
Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	GINOP PLUSZ 25 mrd Ft	10 mrd Ft EKD, Nagyvállalati beruházási program, Építőipari pályázat	önerő 18 mrd Ft	53 mrd Ft
Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	GINOP PLUSZ 10 mrd Ft VP 1 mrd Ft	7 mrd Ft	6 mrd Ft önerő	24 mrd Ft
Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	VP, GINOP PLUSZ 3 mrd Ft	2 mrd Ft	önerő 1 mrd Ft	6 mrd Ft
Új vállalkozások létrejöttének támogatása	GINOP PLUSZ 0,9 mrd Ft	0,9	önerő 0,1 mrd Ft	1,9 mrd Ft
Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap (kiemelt projekt)		5 mrd Ft	önerő 1,5 mrd Ft	6,5 mrd Ft
Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése	TOP PLUSZ 0,05 mrd Ft	1 mrd Ft	önerő 0,25 mrd Ft	1,3 mrd Ft
Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	GINOP PLUSZ mrd Ft		0,6 mrd Ft	2,6 mrd Ft
Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	TOP PLUSZ 2,2 mrd Ft GINOP PLUSZ 1 mrd Ft LEADER 0,3 mrd Ft INTERREG SK-HU 1 mrd Ft	Kormányzati támogatás 26 mrd Ft, MVP támogatás 2 mrd Ft, Creative Region 30 mrd Ft	Önerő 0,3 mrd Ft	62,8 mrd Ft
Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	TOP PLUSZ 0,05 mrd Ft	Creative Region 0,95 mrd Ft		1 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	46,4 mrd Ft	84,9 mrd Ft	27,8 mrd Ft	159,1 mrd Ft

3.1.2.4 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A K+F+I bázisok fejlesztésével Nógrád megye erőteljesebben rá tud csatlakozni az innovációs folyamatokra.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	A körforgásos gazdaság támogatása elősegíti a környezeti és természeti erőforrások fenntartható használatát.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Csúcstechnológiájú, innovatív, magas hozzáadott értéket előállító Magyarország, a magyar termelési kultúra XXI. századi újjászületése	Az intézkedés hozzájárul Magyarország innovációs kapacitásainak és potenciáljának bővüléséhez. Ösztönzi az élvonalba tartozó, környezetbarát technológiák előállítását és alkalmazását, a KKV szektorban a hozzáadott érték növelését, hozzájárulva a leggyengébb GDP mutatóval rendelkező megye fejlődéséhez.
Vonzó vidéki életmód	Nógrád megye az ország azon régiójához tartozik, amely benne van a hús legszegényebb európai régióban. A célkitűzés hozzájárulhat a vidék vonzerejének növeléséhez és jövedelmi, foglalkoztatási viszonyainak javulásához.
Kárpát-medencei régió nemzetközi versenyképességének növelése	Az intézkedés keretében határon átnyúló hatással bíró gazdaságfejlesztési törekvések valósulnak meg. A közös gazdasági térség kialakítását új programiroda fejleszti. A fejlesztendő ökoturisztikai térség átnyúlik a határon, érinti a felvidéki területeket is.

3.1.2.5 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását Nógrád Megye Önkormányzata koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által, illetve a kiemelt ágazatokat támogató alap kezelését is végzi. Operatíván részt vesz a Novohrad-Nógrád Geopark Kormány által támogatott fejlesztésének megtervezésében és megvalósításában. Az önkormányzat, illetve a tulajdonában lévő gazdasági társaság valósítja meg a gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztését célzó programot.

A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljes körűen felsorolva):

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Új vállalkozások létrejöttének támogatása	Programtervezés és megvalósítás
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara magyar-szlovák tagozata (Salgótarján)	Vállalkozások közötti együttműködés fejlesztése	Kapcsolatépítés az együttműködő hazai és felvidéki vállalkozások között
LEADER Akciócsoportok	Turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódó kisléptékű fejlesztések támogatása	Programtervezés és megvalósítás (VFS alapján)
Ökoturisztikai attrakciókat üzemeltető állami szervezetek	Ökoturisztikai fejlesztések	Programtervezés és megvalósítás
Salgótarján MJV Önkormányzata	Turizmusfejlesztés a Modern Városok Program keretében	Programtervezés és megvalósítás (ITS alapján)

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

3.1.3. Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése

3.1.3.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Nógrád megye az ország egyik legerdősültebb területe egyedülálló geológiai értékekkel, számos természeti-, építészeti- és kulturális örökséggel, hagyományokkal. Természeti adottságai révén, a megye területén kapcsolódik egymáshoz a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra, valamint az önálló egységként kezelendő Karancs-Medves vidék. Erőteljes tagoltsága miatt hegyesdombos a terület, arculatában pedig leginkább a Cserhát-hegység és annak északi-északkeleti előterében emelkedő Karancs-Medves hegység a meghatározó. A tájterhelés szempontjából vizsgálva a tájesztétikai élményt a nagyobb városok iparterületei és főként Salgótarján lepusztult peremterületei, a vonalas infrastruktúra, de az új ipari parkok „doboza” is jelentősek. A nógrádi táj terhelhetősége csekély, hiszen a legfontosabb értékei a természetes erőforrások.

Nógrád megye területe vízfolyásokban gazdag. A megye tavaira jellemző, hogy általában kisméretűek, melyek részben ivóvizet és ipari vizet szolgáltatnak, részben pedig horgász-, illetve halastavak. A települési környezet biztonságának fokozása és a víz-és tájgazdálkodási problémák megoldása érdekében szükségesek az integrált víz-és tájgazdálkodási beruházások.

A 2014-2020 időszakban jelentős változás következett be a belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek állapotában. Összesen harmincnégy településen valósult meg a belterületi patakmedrek, árkok felújítása, vagy épült árvíz tározó. A településfejlesztés jövőbeli trendje azonban már nem a csapadékvíz elvezetését, hanem hasznosítását helyezi a fókuszba.

Légszennyezettség szempontjából Nógrád megye területének jelentős része ma már az ország kevésbé terhelt területei közé tartozik. A légszennyezettség elsősorban a városokban és a fő közlekedési útvonalak környezetében jelentősebb. A közvetlen szennyező által nem érintett települések levegőminősége megfelelő, jelentős területeken pedig kifogástalan.

Nógrád elektromos- és hőenergia szükségletének kielégítése jelenleg jellemzően külső forrásból származik. 2014-2020 között Nógrád megye jelentős lépéseket tett az energiafüggetlenség irányába, amely további fejlesztésekkel 2030-ra megvalósulhat. A Nógrád megyében használható megújuló energiaforrásként elsősorban a napenergia azonosítható.

Nógrád megyében – az országos viszonyokhoz hasonlóan – az épületállomány egy része még korszerűtlen szerkezetekkel, gépészeti- és elektromos rendszerekkel rendelkezik, pazarlóan üzemel, energetikai korszerűsítésük révén azonban mérhető megtakarítások keletkeznek.

A 2014-2020 időszakban folytatódott a térségi szennyvízhálózatok fejlesztése a megyében. A legjelentősebb ellátási hiányok az aprófalvas közép-nógrádi térséget jellemzik, ahol a legtöbb települést már sikerült bekapcsolni.

3.1.3.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához

A Szécsényi járás természeti adottságaiban meghatározó az Ipoly folyó, amely egyben határfolyóként is funkcionál. A térség a jó mezőgazdasági adottságait részben a folyó hordalékától kedvezővé vált talajnak köszönheti. A folyó völgye a Natura 2000 hálózaton belül különleges madárvédelmi és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek minősül.

Salgótarján vonzerejének fejlesztése érdekében fontos a város további zöldítése, környezetbiztonságának növelése, energiaellátásának és közlekedésének racionalizálása, levegőminőségének javítása.

3.1.3.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása, indikátorok meghatározása

A prioritás keretében tervezett intézkedéseket és azok indikátorait az alábbi táblázat foglalja össze:

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Nógrádi települések klímabarát fejlesztései		
A települések zöld- és kék infrastruktúrájának fejlesztéseit támogatja az intézkedés. Értjük ezalatt a klímaváltozás hatásait figyelembe vevő településfejlesztést, a biodiverzitás fenntartását, a természeti katasztrófákkal szembeni sebezhetőség csökkentését. A csapadékvíz elvezetése helyett előtérbe kerül a víz visszatartás és –hasznosítás. Az intézkedés magában foglalja a szennyezett barnamezős városi területek rehabilitációját is.	Települési önkormányzatok Közműszolgáltatók	Fejlesztett zöldfelületek nagysága Fejlesztett természetes vagy természet-közei vízfelületek nagysága Rehabilitált területek nagysága
2. Épületek energetikai korszerűsítése a településeken		
Az intézkedés keretében folytatódnak a 2014-2020-ban megkezdett épületenergetikai korszerűsítések a településeken. A városokban minden használt, és még nem korszerűsített középület esetén meg kell találni a fejlesztéshez szükséges forrást (pl. szociális épületek). Folytatódik a magáningatlanok energetikai korszerűsítése is.	Települési önkormányzatok Állami intézmények Egyházak Civil szervezetek Lakosság	Energiamegtakarítás mértéke
3. Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken		
Az intézkedés lehetővé teszi a még kimaradt települések bekapcsolását a csatornahálózatba, illetve az ehhez szükséges kezelési kapacitások bővítését, megújítását. A megye több városában szükségessé vált a vonalas infrastruktúrák korszerűsítése (víz- és távhőhálózat), melyhez az intézkedés támogatást biztosít. Tovább folytatódik a településeken a közvilágítás korszerűsítés finanszírozása.	Települési önkormányzatok és társulásaik Közműszolgáltatók	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma Energiamegtakarítás mértéke

4. Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban		
<p>Az intézkedés támogatja a városi közlekedésben az alternatív hajtású járművek használatát az elektromos kerékpár bérleti rendszerektől, a közösségi járműmegosztó szolgáltatásokon át az elektromos buszokig.</p> <p>A turisztikában az intézkedés ösztönzi az elektromos kisjárművek használatát az attrakcióhelyszínek parkolóhelyről történő megközelítésében. Mindkét alcél esetén megjelenik az elektromos töltőállomások számának növelése.</p>	<p>Települési önkormányzatok</p> <p>Attrakciót üzemeltető állami szervezetek</p> <p>Közlekedési szolgáltatók</p>	<p>Új elektromos töltőállomások száma</p> <p>Forgalomba helyezett elektromos járművek száma</p>
5. Megújuló energia helyi termelésének bővítése		
<p>Az intézkedés a nógrádi településeken támogatja a közcélú kisebb napelemes rendszerek, napelemparkok építését, ösztönzi az energiaközösségek létrehozását. Helyi erőforrások fenntartható előállítását mellett a biomassza energetikai célú hasznosítása is támogatott.</p>	<p>Települési önkormányzatok</p>	<p>Előállított energia mennyisége</p>
6. Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül		
<p>Az intézkedés támogatja a védett területek megóvását, a károsodott területek természetes állapotának visszaállítását, az erdősítést.</p>	<p>Nemzeti parkok</p> <p>Természetvédelmi területek</p> <p>Ipoly Erdő Zrt., Egererdő Zrt., Budapesti Erdőgazdaság Zrt.</p> <p>Civil szervezetek</p>	<p>Fejlesztett/megvédett területek nagysága</p>

3.1.3.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	TOP PLUSZ 6,5 mrd Ft KEHOP PLUSZ 10 mrd Ft	Creative region, MVP 18,5 mrd Ft		35 mrd Ft
Középületek energetikai korszerűsítése a településeken	TOP PLUSZ 3 mrd Ft KEHOP PLUSZ 5 mrd Ft		Önerő 0,2 mrd Ft	8,2 mrd Ft
Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	KEHOP PLUSZ 12 mrd Ft			12 mrd Ft

<i>Intézkedés</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (mrd Ft)</i>
Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	TOP PLUSZ 0,2 mrd Ft IKOP PLUSZ 3 mrd Ft			3,2 mrd Ft
Megújuló energia helyi termelésének bővítése	TOP PLUSZ 0,7 mrd Ft KEHOP Plusz 0,3 mrd Ft			1 mrd Ft
Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	KEHOP PLUSZ 4 mrd Ft INTERREG SK-HU 0,5 mrd Ft			4,5 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	45,2 mrd Ft	18,5 mrd Ft	0,2 mrd Ft	63,9 mrd Ft

3.1.3.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

<i>Célkitűzés megnevezése</i>	<i>Kapcsolat leírása</i>
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Az intézkedésnek köszönhetően a megyében javul a környezeti fenntarthatóság, bővülnek a közművek, illetve javul az állapotuk. Tisztább üzeművé válik a városi közlekedés. Javul a természeti környezet állapota.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	Csökken a területi elmaradottság a település- és városfejlesztés támogatásának köszönhetően.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Energiafüggetlen Magyarország, tiszta és biztonságos környezet	Csökken a megye, ezáltal az ország energia-függősége, javul a klimatikus szélsőségekkel szembeni ellenálló képesség.
Vonzó vidéki életmód	A településfejlesztési jellegű beavatkozások élhetővé, vonzóvá teszik a vidéki településeket.
Gyors és kényelmes közlekedés, elérhetőség javítása az országban és a Kárpát-medencében	Az intézkedés támogatja a zöld közlekedés erősítését a közösségi közlekedésben.

3.1.3.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

A program megvalósítását Nógrád Megye Önkormányzata koordinálja törvényi felhatalmazása és felelősségi köre által. A megvalósításban az alábbi kulcsszereplők működnek közre (nem teljes körűen felsorolva):

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Települési önkormányzatok	Településfejlesztési beavatkozások	Programtervezés és megvalósítás
Nemzeti parkok, természetvédelmi területek kezelői, állami erdőgazdaságok	Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	Programtervezés és megvalósítás
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

3.1.4. Marasztaló, vállalkozóbarát élettér

3.1.4.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Nógrád megye geopolitikai helyzetét jelentősen befolyásolja Budapest közelsége. Egyértelműen érezhető a fővárosi agglomeráció térbeli terjeszkedése, melybe már a megye legnyugatibb és legdélibb térsége is beletartozik. A Rétsági járásban 2015, a Pásztói járásban pedig 2016 óta pozitív a vándorlási különbözet. Jó hatással voltak erre a folyamatra a közelmúltban a 21. sz. főúton megvalósult, illetve az M2 gyorsforgalmi út esetén még mindig zajló fejlesztések. Ennek köszönhetően a Balassagyarmati és Bátorfyerenyi járások mutatói is felfelé ívelnek, bár szaldójuk negatív. Az nem meglepő, hogy a nagyobb lakosságszámú járásban nagyobb fogyás tapasztalható, a Salgótarjáni járás esetén azonban aggasztó, hogy a tendencia nem változik, évente mintegy félezer ember vándorol el. Ezt legerősebben a megyeszékhely érzi meg, amely még a környező falvakban lakók számára sem vonzó, hiszen ottmaradásukat nagyban segíti a falusi CSOK. Romló tendenciát mutat még a Szécsényi járás, ahol az elvándorlás az elmúlt tíz évben megduplázódott.

A térség vonzóvá tételéhez elengedhetetlen a településeken az „okos megoldások” biztosítása a helyi lakosok komfortfokozatának növelése érdekében. Külön figyelmet igényel a Z generáció igénye, hiszen 2030-ban az aktív lakosságnak túlnyomó részét teszik majd ki.

A TOP keretében 2014-2020 között a legszükségesebb humán szolgáltatási – orvosi rendelő, szociális szolgáltatások, bölcsőde és köznevelési intézmény - fejlesztések megvalósultak a nógrádi településeken. Ez a TOP PLUSZ keretében is folytatódhat, melyben kiemelt szerepet kap a bölcsődei férőhelyek további bővítése. 2015 óta a lakásállomány ugyan enyhén, de elkezdett emelkedni.

A közlekedési fejlesztéseknél mérföldkőnek számít, hogy a 21. sz. elsőrendű főút 2x2 sávval Salgótarjániig megépült. A Mátraverebély-Somoskőújfalu (országhatár) közti szakasza, melynek nyomvonalát az országos területrendezési terv is tartalmazza, tanulmánytervi szinten rendelkezésre áll. Szintén várat még magára az M2 autópálya Vác és Hont (Parassapuszta-országhatár) közti megvalósítása, melyet az országos területrendezési terv tartalmaz. Az ITM közleménye szerint tervezése az országhatárig 2021-ben folytatódhat.

A megye földrajzi adottságai miatt a települések lakosságának mintegy 70% kizárólag közúton megközelíthető településen él, illetve a többi település utasainak nagyrésze is rá van szorulva az autóbuszok igénybevételére, ezért ez a közlekedési mód tekinthető dominánsnak. A buszos közlekedés jelentős időelőnye miatt a hivatásforgalomban a vasút nem számít alternatívának. A megye tömegközlekedési hálózata nem támogatja megfelelően a munkába való eljutást megyén belül.

Nógrád megye területfejlesztési koncepciója felhívja a figyelmet a vasúti közlekedés hiányaira, a sok évtizede elmaradt fejlesztésekre. Sajnos a szakpolitika „Versenyképes vasút 2030” fejlesztési tervében egyedül az Ipoly-völgyi vasút újjáépítésének megvalósíthatósági tanulmánya szerepel a kívánt fejlesztések közül, mint hosszú távú beruházási cél. A határon átnyúló közösségi közlekedési kapcsolatok helyreállítását tartalmazza még a terv, mint rövid távú célt, a kishatárforgalmi vasúti személyközlekedés lehetőségeinek vizsgálatával. Ennek várható eredményei nem ismertek.

A területfejlesztési koncepció és a program társadalmasítása során beérkezett vélemények határozott kérést fogalmaznak meg a megye irányába, hogy ezen változtasson, és fejtsen ki határos lobbitevékenységet a vasúti fejlesztési igények befogadása és kormányzati támogatása érdekében. Ennek köszönhető, hogy a programban e reménybeli fejlesztések nevesítésre kerültek, és a megyei szereplők legalább a beruházások megkezdésében bíznak 2027-ig.

Salgótarján az egyetlen olyan megyeszékhely, amely nem rendelkezik gyorsvasúti összeköttetéssel. A 2021-2027 időszakban elengedhetetlen, hogy a régóta halogatott villamosítás megkezdődjön, és Intercity összeköttetés valósulhasson meg a megyeszékhely és Budapest között.

A Börzsöny térségében fontos helyi cél a Drégelypalánk–Hont–Ipolyság (Šahy), más néven Ipoly-völgyi vasút hiányzó szakaszának helyreállítása. Ez a monarchiabeli vasúti nyom azonban az M2 fejlesztésére fenntartott terület, mert természetvédelem miatt más nyomvonal nem áll rendelkezésre. Emiatt a kapcsolati hiány helyreállítását az országos területrendezési terv nem tartalmazza.

A 75. számú Vác- Drégelypalánk- Balassagyarmat, és a 78. számú Aszód-Balassagyarmat- Ipolytarnóc – (Losonc) vasútvonalakon pályafelújítás szükséges, hogy végig a kiépítési sebességgel legyenek használhatók, ahol lehetséges, sebesség növelés történjen. A 78. számú Aszód-Balassagyarmat- Ipolytarnóc – (Losonc) vasútvonal Nógrádszakál és Nógrádkövesd közti szakaszán a tengelynyomást fel kell emelni 20 tonnára, amely szlovákiai átmenő teherforgalmat is generál.

A kerékpárutakra általánosságban az a jellemző, hogy a megyében elkészült kerékpárút-beruházások zömében nem alkotnak hálózatot. Ez a tendencia a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program segítségével megváltozott, mivel az egyedi szakaszokon túl elindult a kerékpárutak összekötése, illetve a több település közötti hálózat kialakítása.

A vállalkozás-telepítési tényezők vizsgálatánál a helyzetelemzés rámutat, hogy a nagyobb befektetések bővítésének legszűkebb keresztmetszetét a kijánlható iparterületek, ezen belül is a zöldmezős lehetőségek hiánya jelenti. A TOP keretében elindult fejlesztések nem teszik lehetővé nagyobb befektető betelepülését. A támogatási konstrukciók szigorú feltételei miatt a barnamezős rehabilitáció sem tudott beindulni. A SWOT elemzés veszélyként jelzi, hogy Nógrád továbbra is kimarad a működő tőke-befektetési helyszínek közül,

3.1.1.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához

Nógrád megyében az elvándorlás legsúlyosabban a Szécsényi és Salgótarjáni járásokat érinti. Utóbbiból is kiemelkedik a megyeszékhely rohamosan fogyó lakosságával.

Az intézkedések keretében el kell érni, hogy a város- és településfejlesztési beavatkozások hozzájáruljanak a fejlesztési szempontból kiemelt térségek vonzerejének növekedéséhez. Ehhez elengedhetetlen a gazdaság intenzív fejlesztése, mert az elvándorlásban meghatározó motiváció a más térségekben vagy külföldön található jövedelmező munkahely.

3.1.4.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása

Bemutató	Potenciális kedvezményezetti kör	Indikátor
1. Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése		
Az intézkedés a települési egészségügyi, szociális, nevelési- oktatási, kulturális intézmények, sportlétesítmények fejlesztését szolgálja mind a szolgáltatások száma és minősége, mind azok infrastruktúrája tekintetében. Az intézkedés magában foglalja a szociális városrehabilitációs beavatkozásokat is. Emellett, a sportra történő nevelés is részét kell, hogy képezze az intézkedésnek a sportlétesítmények fejlesztése mellett.	Települési önkormányzatok, önkormányzati fenntartású intézmények Civil szervezetek Egyházak Sportszervezetek Beruházási Ügynökség	Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma
2. Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés		
Az intézkedés keretében felújításra kerülnek a 4 és 5 számjegyű utak kijelölt szakaszai. Az önkormányzatok folytatják a települési belterületi utak felújítását, bővítését. Tovább bővül és hálózatosodik a megyei kerékpárutak rendszere.	Magyar Közút NZrt. Települési önkormányzatok	Fejlesztett utak hossza
3. Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések		
Az intézkedés a következő fejlesztéseket foglalja magában: 21. főút Salgótarján elkerülő szakaszának megépítése, I. ütem Bátonyterenye-Nemti elkerülő út Vác – Parassapuszta közötti 2x2 sávú gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan Rétság és Nagyoroszi elkerülő utak építése legalább 2x1 sávban a teherforgalom számára 81. sz. vasútvonal korszerűsítési terveinek elkészítése és a beruházás megkezdése Ipoly-völgyi vasút hiányzó szakaszának helyreállítása 75. és 78. sz. vasútvonalak pályafelújítása	NIF Zrt. Magyar Közút NZrt. MÁV Csoport	Elkészült közlekedésfejlesztés i tervdokumentumok száma Fejlesztett térségi főutak hossza Fejlesztett vasútvonalak hossza
4. Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken		
Az intézkedés tartalma a települések épített és természeti környezetének, digitális infrastruktúrájának, szolgáltatási minőségének és hatékonyságának fejlesztése innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, illetve Z generációt vonzó modern szórakozóhelyek, vendéglátó egységek és szabadidős terek kialakítása. A digitális fejlesztések teret adhatnak a közösségi gazdaság elterjedésének is.	Helyi önkormányzatok Önkormányzati többségi tulajdonú gazdasági társaságok Civil szervezetek	Új szolgáltatások száma Digitalizált szolgáltatások száma Fejlesztett lakóegységek száma

Bemutató	Potenciális kedvezményezetti kör	Indikátor
5. Üzleti infrastruktúrák bővítése		
A 2021-2027 időszakban az intézkedés hatására folytatódnak az iparterület fejlesztések. A geográfiai adottságok a hasznosítható területméreteket behatárolják, azonban Pásztó térségében lehetőség van a 21. sz főút mellett egy 60-80 hektár méretű iparterület kialakítására. A megyeszékhelyen, a városokban, illetve kistelepüléseken létrejönnek új inkubációs kapacitások. Salgótarjánban a termelő és szolgáltató vállalkozásokat műhelyinkubátor, míg a többi településen a mikro- és családi vállalkozásokat digitális szolgáltatásokkal felszerelt mini inkubátorok segítik.	Helyi önkormányzatok Helyi önkormányzati többségi tulajdonban lévő társaságok NIPÜF Zrt.	Fejlesztett iparterületek nagysága Létrehozott inkubációs kapacitások mérete

3.1.4.3 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	TOP PLUSZ 12 mrd Ft EFOP PLUSZ 5 mrd Ft	Kormányzati támogatás 6,85 mrd Ft		23,85 mrd Ft
Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	TOP PLUSZ 8,5 mrd Ft	Magyar Falu program 0,5 mrd Ft Creative Region 200 mrd Ft		209 mrd Ft
Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	IKOP PLUSZ 200 mrd Ft	Kormányzati támogatás 300 mrd Ft		500 mrd Ft
Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	TOP PLUSZ 2 mrd Ft	Creative Region 5 mrd Ft		7 mrd Ft
Üzleti infrastruktúrák bővítése	TOP PLUSZ 4 mrd Ft	Creative Region 2 mrd Ft		6 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	231,5 mrd Ft	514,35 mrd Ft	0 mrd Ft	745,85 mrd Ft

3.1.4.4 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	Az „okos város” megoldások hozzájárulnak a közszolgáltatások digitalizációjához.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Az iparterület fejlesztésbe bevont szennyezett barnamezős területek helyreállítása és gazdasági célú fejlesztése hozzájárul a tisztább városüzemeltetéshez.
Jobban összekapcsolt Európa	Javul a megye megközelítése a fő közlekedési utakon. Elindulhat a vasútvonalak villamosítása, a vonalak sebességének növelése. A kerékpárút hálózat bővítése elősegíti a nagyobb hálózatokra történő rákapcsolódást.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	A helyi utak fejlesztésével és okos megoldásokkal növekszik a munkaerő mobilitása. Az üzleti infrastruktúra fejlesztésével javul az elmaradott térség gazdasági és innovációs potenciálja. Az elérhető humán szolgáltatások tekintetében csökkennek a területi egyenlőtlenségek.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyors és kényelmes közlekedés, elérhetőség javítása az országban és a Kárpát-medencében	A közúti és vasúti fejlesztések javítják Budapest és más városok, valamint Szlovákia megközelítését.
Vonzó vidéki életmód	A helyi szolgáltatásfejlesztésnek köszönhetően vonzóbbá válnak a nógrádi települések.

3.1.4.5 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Települési önkormányzatok és intézményeik	Önkormányzati utak fejlesztése Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, települések okosítása Új iparterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, inkubációs kapacitások bővítése	Programtervezés és megvalósítás
Beruházás Ügynökség	Tanuszodák fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció
NIF Zrt.	Főközlekedési utak fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
Magyar Közút NZrt.	4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	Projekttervezés és megvalósítás
MÁV Csoport	Vasútfejlesztés	Projekttervezés
NIPÜF Zrt.	21. sz. főút mellett zöldmezős 60-80 ha iparterület fejlesztése	Projekttervezés, megvalósítás és üzemeltetés

3.1.5. Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

3.1.5.1 A prioritás indoklása és kapcsolódása a helyzetértékelésben és a területfejlesztési koncepcióban bemutatottakhoz

Salgótarján Magyarország egyedüli megyeszékhelye, melynek gazdasága nem motorként funkcionál, hanem a megye mutatóit lefelé húzza. A munkahelyek hiánya, a foglalkoztatás és jövedelmek alacsony szintje, valamint a vállalkozásokat sújtó terhek következtében a város hosszú távú fenntartására alkalmas értelmiségi és vállalkozói középrétegek jelentős része elvándorolt a városból. A megyeszékhely kiváló középiskoláiból évről évre az egyetemekre kerülő fiatalság pedig nem tér vissza.

A meglévő ipari kultúrára, infrastruktúrára, képzőrendszerre a továbbiakban is lehet építeni, azonban merőben új szemlélet szükséges a gyors változás eléréséhez. A városnak olyan programokkal kell előállnia, amelyek ráirányítják a figyelmet, és hosszú távú vonzerő növelő hatással bírnak.

A Szécsényi járás Nógrád megye egyetlen komplex programmal fejlesztendő térsége, mind gazdasági, mind társadalmi mutatói elmaradnak a megyei átlagtól. A járást Szécsény város, mint járásszékhely, illetve 13 település alkotja.

A Szécsényi járás szerény részesedése a megye gazdasági teljesítményéből folyamatosan alacsony szintű. Itt működik a legkevesebb társas vállalkozás, itt realizálódik a legkisebb arányú árbevétel és hozzáadott érték. Az emberek jövedelme egyötöddel alacsonyabb, mint a megyei átlag. A legmagasabb munkanélküliséggel rendelkező települések túlnyomó része itt található. A folyamatok hatására az elvándorlás a járásból az elmúlt tíz évben megduplázódott.

Nógrád megye területfejlesztési koncepciója rávilágít, hogy a Szécsényi járás erőssége a mezőgazdaság és élelmiszeripar, illetve a kapcsolódó csomagológép gyártás. Ezen potenciált kihasználva a koncepció élelmiszeripari alapú gazdaságfejlesztési program megvalósítására tesz javaslatot.

3.1.5.2 A prioritás kapcsolódása a megye területén azonosított térségek fejlesztéséhez, helyzetük javításához

A prioritás kifejezetten területi jellegű, koncentrálva a kiemelt figyelmet igénylő megyeszékhelyre, illetve a komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járásra.

Salgótarján 2020-2024 időszakra szóló gazdasági programja rávilágít, hogy Salgótarján gazdasági mutatói minden területen romlást mutatnak. A város helyzetének javításához olyan komplex beavatkozások szükségesek, amelyek radikális módon átírják a leszakadás forgatókönyvét. Fontos, hogy a rövid távú érdekek előtérbe helyezése helyett elinduljon egy hosszú távú, politikai és társadalmi kompromisszumon alapuló várostervezés, illetve egy bátor és innovatív fejlesztési program, amely új utakat keres a városnak legjobban igazodva annak adottságaihoz, illetve a térségben a jövőben betölthető szerepéhez. Ennek legfontosabb iránya a gazdaságfejlesztés.

A komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járásban, illetve a felzárkózó településeken tovább kell erősíteni a célzott támogatást biztosító szakpolitikai intézkedéseket. Ezekre kiváló példa a GINOP-1.2.9-20 konstrukció (Hátrányos helyzetű településeken működő mikro és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása), vagy a Belügyminisztérium által indított „Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programja” kezdeményezés. Azokon a településeken, ahol a vállalkozói tőke korlátosan jelenik meg, tovább kell gondolni az önkormányzati vagy más társadalmi vállalkozások létrehozásának alternatíváit. A Szécsényi járás adottságait tekintve az élelmiszeripar, illetve a kapcsolódó ágazatok (mezőgazdaság, csomagolóipar) fejlesztése hozhat térségi felemelkedést.

3.1.5.3 A prioritás keretében tervezett intézkedések szöveges bemutatása és indikátorok meghatározása

A korábban felsorolt prioritások mindegyike érinti a kiemelt térségeket. Jelen területi prioritás kifejezetten azokat a kiemelt intézkedéseket tartalmazza, amelyek helyi hatásúak, és kitörési pontot jelentenek a helyzeti hátrányok mielőbbi megszüntetése érdekében.

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
1. Salgótarján urbanisztikai megújulása		
Salgótarján város teljes urbanisztikai újratervezése, igazodva a megváltozott gazdasági, társadalmi és intézményi struktúrához, illetve a jövőbeli trendekhez.	Salgótarján MJV Önkormányzata Partner egyetem	Tervezésbe bevont szakértők száma
2. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe		
Salgótarján északi városrészében nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása sportlétesítményekkel, kiszolgáló egységekkel és szállásfejlesztéssel.	Salgótarján MJV Önkormányzata Testnevelési Egyetem	Új szolgáltatások száma Új szállásférőhelyek száma
3. Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban		
Salgótarjáni barnamezős terület revitalizációjával kompetenciaközpont, illetve Tudományos és Technológiai Park jön létre. A kutatók, mérnökök és helyi vállalatok együttműködése a meghajtás, az energiaellátás és a járműirányítási rendszerek fejlesztését célozza meg.	Salgótarján MJV Önkormányzata Vállalatok, integrátorok Egyetemek Képzőintézmények	Új üzleti infrastruktúrák mérete Új K+F+I szolgáltatások száma
4. Salgótarján második értelmiségvonzó programja		
A Salgótarjánban a MVP és egyéb programok keretében tervezett kiemelt fejlesztések sikeres működtetésének feltétele a megfelelő humán szakmai és menedzsment kapacitás rendelkezésre állása. Az intézkedés keretében komplex beavatkozások segítik a letelepedést, illetve a diplomás helyiek visszacsábítását. Kiemelt szerepet kap az épülő onkológiai központ humán erőforrásának biztosítása.	Salgótarján MJV Önkormányzata Szent Lázár Megyei Kórház Simmelweis Egyetem	Elért értelmiségiek száma Fejlesztett lakóegységek száma
5. Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja		
Az intézkedésnek köszönhetően a járás minden településén fog működni új vagy meglévő helyi szociális foglalkoztatást biztosító projekt(elem) vagy vállalkozás a helyi adottságoknak és piaci lehetőségeknek megfelelően. Mintaként szolgál a Belügyminisztérium gazdaságélénkítő programja.	Települési önkormányzatok vagy azok többségi tulajdonú gazdasági társaságai Szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások	Támogatott munkahelyek száma Támogatott szervezetek száma

Bemutató	Potenciális kedvezményezett kör	Indikátor
6. Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban		
Az intézkedés komplex megoldást kínál a mezőgazdasági és élelmiszeripari, csomagolóipari KKV-k számának növeléséhez és fejlesztéséhez az ingatlan biztosításától az élelmiszerhigiénia és képzésen át, a tőketámogatásig. Részt képezi a manufaktúra inkubációs kapacitás létrehozása Szécsényben.	Szécsény Város Önkormányzata Lipthay Béla Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Támogatott vállalkozások száma Új munkahelyek száma

3.1.5.4 A prioritáshoz kapcsolódó ágazati fejlesztési igények azonosítása és indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Ágazati program	Költségvetési támogatás	Egyéb forrás	Összes forrás (mrd Ft)
Salgótarján urbanisztikai megújulása		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft
Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe		MVP 50 mrd Ft		50 mrd Ft
Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban (kiemelt projekt)		Creative Region 10 mrd Ft		10 mrd Ft
Salgótarján második értelmiségvonzó programja		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft
Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja		Kormányzati támogatás 1 mrd Ft		1 mrd Ft
Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	TOP PLUSZ 0,3 mrd Ft	Creative Region 20 mrd Ft	önerő 0,7 mrd Ft	21 mrd Ft
MINDÖSSZESEN	0,3 mrd Ft	83 mrd Ft	0,7 mrd Ft	84 mrd Ft

3.1.5.5 A prioritás kapcsolódása a releváns, 2021-2027 közötti programozási időszak európai uniós szakpolitikai célkitűzéseivel és egyedi célkitűzéseivel

Célkitűzés megnevezése	Kapcsolat leírása
Európai uniós szakpolitikai célkitűzések	
Intelligens Európa	A prioritás a legkevésbé fejlett térségek felzárkóztatási célú gazdaságfejlesztését szolgálja innovatív eszközökkel.
Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	A salgótarjáni hajtástechnológiai kompetencia és K+F+I központ a tisztább üzemű városi közlekedés elérését segíti az alternatív hajtástechnológiák fejlesztésével.
Szociális Európa	A prioritás tartalmaz olyan munkaerőpiaci beavatkozásokat, amelyek a hátrányos helyzetű személyek felzárkóztatását, illetve a szakemberhiány csökkentését támogatják.
Polgárokhoz közelebb álló Európa	Az intézkedések segítik a térségi gazdaság fejlődését célzott humán és infrastruktúra fejlesztésekkel.
Partnerségi Megállapodás egyedi célkitűzései	
Gyapardó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes népesség	A prioritásnak köszönhetően javulnak a foglalkoztatási feltételek, nő a lakosság képzettsége
Csúcstechnológiájú, innovatív, magas hozzáadott értéket előállító Magyarország, a magyar termelési kultúra XXI. századi újjászületése	A prioritás keretében olyan innovációs kapacitás jön létre, amely hosszú távon képes csúcsmínőségű termékek és technológiák előállítására, növelve a térségben a hozzáadott értéket.
Vonzó vidéki életmód	A prioritás gazdaságösztönző hatásánál fogva felértékeli a hátrányos helyzetű térségeket, hozzájárulva a lakosságmegtartóerő növeléséhez.
Kárpát-medencei régió nemzetközi versenyképességének növelése	A Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park - felvidéki egyetemi együttműködése révén - a határon túl is hatással bír az innovációs eredményekre.

3.1.5.6 A program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása

Közreműködő	Fejlesztési terület	Felelősségi kör
Salgótarján MJV Önkormányzata	Minden vonatkozó intézkedés	Programtervezés és megvalósítás
Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar	Salgótarján urbanisztikai újratervezése	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás
Testnevelési Egyetem	Nemzetközi paralimpiai sportközpont létesítése	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás
Szent Lázár Megyei Kórház Simmelweis Egyetem	Egészségügyi szakemberek biztosítása az onkológiai központhoz	Programtervezés és konzorciumi megvalósítás
Óbudai Egyetem, Nógrád Megyei Szakképzési Centrum, Salgótarjáni Innovációs Np. Kft.	Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban	Programtervezés és megvalósítás konzorciumban
Szécsény Város Önkormányzata	Manufaktúra inkubációs kapacitás létrehozása	Projekttervezés és megvalósítás

<i>Közreműködő</i>	<i>Fejlesztési terület</i>	<i>Felelősségi kör</i>
Lipthay Béla Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése	Programtervezés és megvalósítás konzorciumban
Szécsényi Járási Önkormányzatok Településfejlesztési és Feladatellátási Társulása	Szociális gazdaságfejlesztési program	Programtervezés és koordináció
Innovációs és Technológiai Minisztérium Stratégiai Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárság Miskolci Koordinációs Iroda	Creative Region 2030 stratégia által érintett fejlesztések megvalósítása	Koordináció

4. TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

A 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusra kidolgozandó Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója és Programja területi (környezeti-, társadalmi-, és gazdasági) hatásvizsgálati dokumentációjának elkészítését a 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet 9. §-ában és a 9. mellékletben meghatározottak, továbbá az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerinti tartalommal készült.

Ehhez kapcsolódóan az Önkormányzat a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 8. § (3a) bekezdése alapján 2021 márciusában lefolytatta a 30 napos véleményezési eljárását a „Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója (2014-2020)” dokumentumhoz kapcsolódó Területi Hatásvizsgálatról. Ehhez a Korm. rendelet 3. számú melléklet II. pontjában lévő környezet védelméért felelős közigazgatási szervek véleményét bekérte. Emellett, a Program Területi Hatásvizsgálata a Programmal együtt 45 napos társadalmasításra és véleményeztetésre került, a beérkezett észrevételek ezt követően beépítésre kerültek.

Beszerezési eljárása keretében Nógrád Megye Önkormányzata az EX-ANTE Kft-t választotta ki és bízta meg a Nógrád Megye Területfejlesztés Konceptiója és programja területi hatásvizsgálatának elkészítésével.

A hatásvizsgálati dokumentum megállapítja, hogy az NMTEK szakmailag megalapozott. A koncepció célkitűzései lefedik a területfejlesztési dokumentumok célrendszerét, és általában tartalmazzák a környezetvédelmi dokumentumokét.

Nógrád Megye Területfejlesztési Programjához kapcsolódóan az Önkormányzat szintén bekérte a környezet védelméért felelős közigazgatási szervek véleményét a szükséges hatásvizsgálat tematikájához, amihez említésre méltó javaslat nem érkezett be.

A területfejlesztési koncepcióval és programmal összefüggésben feltárt gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokat, illetve azok kockázatainak kezelését összességében pozitívan értékeli a vizsgálati dokumentum: „A gazdaság a kitörési lehetőségekre építve és diverzifikáltan fog fejlődni, az infrastrukturális feltételek javulni fognak, a társadalomban pedig javul az esélyegyenlőség az oktatási, képzési lehetőségek fejlesztésén keresztül, valamint erősödik a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózása a mentális támogatás, képzés, városrehabilitációk és új foglalkoztatási lehetőségek eredményeként).”

Az elemzés eredményei alapján számos tervezett intézkedés esetén javaslatot tesznek a szerzők annak módosítására (kiegészítésére vagy korlátozására) az esetleges környezeti károk csökkentése, vagy éppen az előnyök maximalizálása érdekében, ami alapján több intézkedés is módosításra, illetve kiegészítésre került.

A program területi hatásvizsgálata esetén szintén lefolytatásra került a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerinti 30 napos véleményeztetés, illetve a programmal együtt a hatásvizsgálat is társadalmasításra került 45 napra. A beérkező észrevételek alapján megtörtént annak módosítása.

5. A VÉGREHAJTÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK KÖZTI MUNKAMEGOSZTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS INFORMÁCIÓCSERE MEGHATÁROZÁSA, AZ ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS RENDSZERE

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) értelmében a megye területén működő bírósági nyilvántartásba vett területfejlesztési, környezetvédelmi, természetvédelmi civil szervezetek, valamint a nők és férfiak esélyegyenlőségéért küzdő szervezetek a területfejlesztést érintő kérdések megtárgyalására egyeztető fórumot hozhatnak létre, egyidejűleg jelezve a megyei önkormányzatnak együttműködési szándékukat. A 2021-2027 időszak tervezési feladataira vonatkozóan ilyen egyeztető fórum létrehozásáról, egyeztetési igényéről a megyei önkormányzat nem értesült.

A törvényben meghatározott regionális területfejlesztési konzultációs fórum az Észak-magyarországi Régióban 2012 óta működik, fő feladata a megyehatárokon átnyúló fejlesztések összehangolása.

A megye és a területén lévő megyei jogú város érdekegyeztetésének platformja a megyei területfejlesztési konzultációs fórum.

Nógrád Megye Önkormányzata a területfejlesztési program készítésének időpontjában térségi fejlesztési tanácsnak nem tagja.

Partnerségi Terv a 2020-ig hatályos területfejlesztési koncepció és program elkészítését megelőzően is készült, melyet Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 81/2012. (XI. 22.) Kgy. és 132/2013. (XII. 19.) Kgy., valamint 10/2014. (I. 30.) Kgy. határozataival fogadott el. Mivel az a 2013-2014. években lezajlott egyeztetésekhez készült, felülvizsgálatát feltétlenül indokolt volt elvégezni.

A Partnerségi Tervet 2020-ban a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai vizsgálták felül és tettek javaslatot a megújításra. A dokumentum 2020. novemberében került elfogadásra.

A Partnerségi Terv tartalmazza:

- a partnerségbe bevonni kívánt célcsoportokat
- a bevonás eszközeit és részvételi formáit
- a bevonás céljait.

A koncepció készítésének időpontjában kialakult járványügyi helyzet és az ebből következő egyre szigorúbb intézkedések miatt, a tervezési folyamat időszaka alatt, a 218/2009. (X.6) Korm. rendelet 13. §-ában felsorolt, személyes kontaktust igénylő bevonási eszközök nem javasoltak. Ennek figyelembevételével és a gyorsabb információcserét elősegítve a bevonás tervezett eszköze az elektronikus levél, illetve a www.nograd.hu oldalon az információk elhelyezése.

Nógrád Megye Önkormányzata létrehozta a Területfejlesztési és Koordinációs Munkacsoportot, amely megszervezi a stratégiai tervezési feladatok végrehajtását, valamint ellátja a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait.

6. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA

6.1. Végrehajtás és eljárásrend

2021-2027 közötti uniós finanszírozású programok végrehajtási rendszerének kialakítása – beleértve az intézményrendszeri és eljárásrendi kérdéseket – az Innovációs és Technológiai Minisztérium feladat- és hatásköre. Ennek kereteit a Partnerségi Megállapodás tartalmazza. A végrehajtási rendszer kidolgozása még nem zárult le, végleges kialakítása az Európai Bizottsággal történt egyeztetéseket követően lehetséges. Előzetes információk alapján a tervezett végrehajtási rendszer lényeges elemei megegyeznek a 2014-2020 közötti időszakban kialakítottal.

A TOP PLUSZ közreműködő szervezeti (KSZ) feladatait továbbra is a Magyar Államkincstár látja el.

Az operatív programok közül a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) az ország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére.

6.1.1. Integrált Területi Program

A TOP PLUSZ-ban megmarad a 2014-2020 között a TOP-ban bevált, helyi szükségleteken alapuló integrált tervezés és programvégrehajtás, melynek eszköze a megyei integrált területi program (ITP). A TOP PLUSZ a megyei ITP-n keresztül a megyei és kiemelt térségi területfejlesztési koncepciókra és programokra alapozott, integrált területfejlesztési megközelítésre építő decentralizált területi fejlesztéseket tesz lehetővé, a megyei önkormányzat bevonását biztosító területi kiválasztási rendszer (TKR) eljárásrend keretében.

Az ITP-ben a megyék az indikatív tervezési forráskeretük terhére, területfejlesztési koncepciójuk és programjuk alapján meghatározzák, hogy az egyes területekre mennyi forrásfelhasználást terveznek, azokat milyen ütemben kívánják elérni, illetve általuk milyen eredményeket várnak el (indikátorvállalás).

Az ITP-k területi kiválasztási rendszer (TKR) eljárásrendben kerülnek végrehajtásra. Az egyes felhívásokban a megyék maguk határozzák meg a kiválasztási kritériumokat. Az Irányító Hatóság felelős a felhívások elkészítéséért, a támogatási kérelmek befogadásáért és értékeléséért. Azon felhívások esetében, melyekre nem csak a területi szereplő vagy többségi tulajdonában lévő gazdasági társasága jogosult támogatási kérelmet benyújtani, az IH a benyújtott támogatási kérelmekről születő döntés megalapozása érdekében döntés-előkészítő bizottságot (DEB) hív össze, melynek a megyei közgyűlés által delegált személy is tagja. Egy projekt kizárólag akkor támogatható, ha az IH és a megye által delegált tag is támogatja azt. A támogatási kérelmekről a DEB javaslatát figyelembe véve az IH vezetője dönt, melyet az általános szabályok szerint zajló kedvezményezettekkel történő projektfejlesztés, szerződéskötés és végrehajtás követ.

6.1.2. Integrált városfejlesztés

A megyei ITP – az ERFA rendelet 9. cikke értelmében - külön forrásokat biztosít az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) – törvényi változások miatt hamarosan településfejlesztési terv - alapján fejlesztést végrehajtó városoknak. A kiválasztás szakmai és területi szempontok alapján történik, az adott megyei területfejlesztési koncepcióban és programban meghatározott városfejlesztési célokhoz illeszkedve.

A megyei területfejlesztési programban a városfejlesztési célok tematikus rendszerezésben jelennek meg a prioritások és intézkedések között. A fenntartható városfejlesztést egy olyan eszközként értelmezzük, amely ezeket a fejlesztési célokat – az adott város fejlesztési szükségletei szerint – integrált rendszerbe foglalja.

A városok kijelölésére az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- városok besorolása, mérete
- városok térszervező ereje, országhatáron átnyúlóan is
- Integrált Településfejlesztési Stratégia megléte és sikeres alkalmazása.

Nógrád megyében hat város található: Salgótarján megyeszékhely (mérete szerint középváros, középfokú központ); Balassagyarmat járásszékhely, középváros (alsófokú központ); Bátortereny, Pásztó, Rétság és Szécsény járásszékhelyek, és egyben kisvárosok (alsófokú központok). Legkisebb városunk Rétság, melynek lakossága nem éri el a 3 000 főt. A megyében léteznek olyan községi besorolású települések, melyek lélekszáma ezt meghaladja.

A Nógrád megyében jelenleg hivatalos járási rendszer hat egységével szemben ténylegesen csak öt funkcionális vonzáskörzet állapítható meg. A Bátorterenyi járás településeit az ingázás egyértelműen a megyeszékhelyhez köti, így ezek a salgótarjáni funkcionális városi térségbe kerültek, a megye többi funkcionális városi térségének egysége a járásokkal nagyjából azonos.

A közigazgatási és közszolgálati funkciók, egészségügyi, kereskedelmi, közoktatási, rendvédelmi, építésügyi, kulturális, szociális, munkaügyi intézmények, valamint a kereskedelem és a piaci szolgáltatások jelenlétét tekintve **térségi jelentőségű funkcionális központként Salgótarján és Balassagyarmat értelmezhető**. A közigazgatási és közszolgálati funkciók tekintetében – jóval kisebb súllyal – funkcionális központként kezelhető még Szécsény, Pásztó és Bátortereny. Rétság valószínűleg Vác közelsége miatt csak részben rendelkezik ezen adottsággal. Nógrád megyében tehát két olyan város létezik, amely a járásán túlterjedő térszervező erővel bír: Salgótarján és Balassagyarmat. Az OTrT tervezett városhálózati rendszerében is mindössze ez a két város jelenik meg.

A két funkcionális központ a megye ütőereit jelentő 21, illetve 22 sz. főközlekedési utak mentén fekszik.

Salgótarján Megyei Jogú Város, a megyeszékhely Nógrád megye egyetlen 20 ezer lakos feletti városa (34 877 lakos).

A határváros a Baltikumot a Mediterránnummal összekötő észak-dél irányú közép-európai fejlődési és közlekedési tengelyen helyezkedik el az urbanizált térségeknek az országhatárokon átnyúló Katowice–Zsolna–Túrócszentmárton–Besztercebánya–Zólyom–Losonc–Budapest vonalon kirajzolódó láncolatába illeszkedve. Az OTrT Budapest körüli belső város gyűrűjének északkeleti csapágyvárosaként jeleníti meg, a dinamikusan fejlődő közép-európai metropolisz körül körvonalazódó városrégió és Magyarország, valamint Szlovákia határon átnyúló, drasztikusan leszakadó összefüggő válságterületének határán elhelyezkedve. Az OTrT a megyére vonatkozó fejlesztési irányok között kijelöli Salgótarján térszervezésének erősítését, országhatáron átnyúlóan is.

Salgótarján Megyei Jogú Város 2014-2020 időszakra készült Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2017-ben került felülvizsgálatra.

Az ITS gazdaságfejlesztési tartalma Salgótarján Megyei Jogú Város gazdaság-fejlesztési és befektetésösztönzési stratégiáján alapul. Az ITS, valamint a gazdaság- és befektetés-ösztönzési stratégia az elérhető helyi erőforrások kiaknázását, a helyi vállalkozások erősítését és a jövőbeni, munkahelyteremtő külföldi működőtőke befektetések feltételeinek megteremtését célozza. A gazdaságfejlesztés és befektetés-ösztönzés alapvető céljai az elvándorlás lassítása, majd megállítása, új munkahelyek megteremtése, valamint Salgótarján újradefiniálása helyben, majd újrapozicionálása belföldön és külföldön. Az ITS nagyívű célokat tűz ki a város és vállalatainak regionális és európai szerepében, nem megfélemezve a KKV szektor megerősítéséről. A területiány miatt felhívja a figyelmet a barnamezős rehabilitáció szükségességére.

A társadalmi problémákra válaszolva anti-szegregációs program megvalósítását javasolja a dokumentum. Mindemellett nagy hangsúlyt kíván fektetni a hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatásának elősegítésére.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a 2014-2020 időszakban megvalósított fejlesztései során az ITS stratégiai céljait tudatosan követte. A városfejlesztés, gazdaságfejlesztés célkitűzései mellett nagy figyelmet fordítottak a szegregációs problémák kezelésére. A város vezetése elkötelezett a stratégia megvalósításának folytatása tekintetében.

Balassagyarmat Nógrád megye északnyugati részén, a szlovák határ mentén fekvő, peremi elhelyezkedésű kisváros. Funkcionális értelemben azonban egyértelműen központi szerepkörű tradicionális középváros. 29 településből álló járásának hagyományos foglalkoztatási, gazdasági, pénzügyi, igazgatás-szervező és egészségügyi-szociális szolgáltató központja, hagyományos kereskedő, iskola- és kultúrváros. Ugyanakkor olyan középfokú központi szerepköröket is betölt, amelyek túlnyúlnak a járási hatókörön, és az egész Nyugat-nógrádi térség funkcionális központjává emelik. A város vonzása korlátozott mértékben a határt is átlépi, érzékelhetően főként az Ipolyság-Nagykürtös-Losonc közti zónára terjed ki. Az OtrT városhálózati térképén Balassagyarmat a Budapestet 40-80 km-es sávban körülfogó ipari/logisztikai gyűrűn belül, és a Budapesti agglomerációs térség peremén helyezkedik el. Az OTrT a megyére vonatkozó fejlesztési irányok között kijelöli Balassagyarmat térszervezésének erősítését, országhatáron átnyúlóan is.

A város 2014-2020 időszakra készült Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2016-ban került módosításra.

A dokumentum alapvető célként jelöli meg, hogy Balassagyarmat erősödjön a várostérség-központi, palóc kulturális-központi szerepkörében. A stratégiai célok között a népességmegtartó képesség és társadalmi esélyegyenlőség javítása, a gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés, a városi arculatépítés és környezetfejlesztés, valamint a klímaváltozásra való felkészülés, a megújuló energia erőforrások fokozódó hasznosítása és a természet értékek megőrzése szerepel.

A 2014-2020 időszakban a Balassagyarmaton végrehajtott fejlesztések az ITS-ben meghatározott célokat és megtervezett akciókat követték. A város vezetése elkötelezett a stratégiában lefektetett, és még hiányzó fejlesztési elemek megvalósítása irányában.

A fenti szempontok alapján javasoljuk, hogy a 2021-2027 fejlesztési időszakban az ERFA 9. cikk szerinti fenntartható városfejlesztés eszköz alkalmazására Salgótarján és Balassagyarmat városok kerüljenek kijelölésre.

6.1.3. Várostérségek

A városok térségeit tekintve elmondható, hogy sem Salgótarján, sem Balassagyarmat esetén nem beszélhetünk agglomerációról, sőt még agglomerálódó térségről sem. A Magyarország településhálózatát bemutató „Agglomerációk, településegységek” (2014) kiadvány szerint Salgótarján esetében nagyvárosi településegységek találhatók a megyeszékhely környezetében, amely tíz településből áll. Balassagyarmat esetén még nagyvárosi településegységről sem beszélhetünk, ráadásul a város térségének fele a szlovák határon túl található. Ezen okok miatt a városfejlesztési eszköz alkalmazására javasolt városok **agglomerációs térségére vonatkozó önálló fejlesztési terület kijelölése nem indokolt.**

Nógrád megye járásainak általános gazdasági-társadalmi képe nem mutat kiugró eltéréseket. A hat járásból öt (Balassagyarmati, Bátorterenyei, Pásztói, Rétsági, Salgótarjáni járások) komplex mutató alapján a **kedvezményezett járás** kategóriába sorolt (azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga).

6.1.4. Területi és települési preferenciák

Indokolt a támogatandó projektek kiválasztása során területi preferenciát biztosítani a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet besorolása szerint komplex programmal fejlesztendő **Szécsényi járás** számára. A járáshoz 14 település tartozik, járásszékhelye Szécsény város. Ezek közül a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet] kilenc, míg a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet] hat.

A járás legaggasztóbb problémája a magas munkanélküliségi ráta (2020. III. negyedévben 14,9%), ezen belül is a tartós munkanélküliek és pályakezdők megyén belüli legmagasabb aránya. Ebből adódóan Nógrád megyében itt a legalacsonyabb az adófizetők aránya és az egy lakosra jutó összes nettó jövedelem. A társadalmi mutatókat tekintve – természetes szaporodás/fogyás, vándorlási különbözet, öregedési mutató – a komplex programmal fejlesztendő járás más megyei járásokhoz viszonyított helyzete nem kiugróan gyenge. Ebből következik, hogy a Szécsényi járási szintű fejlesztési programban a gazdaságfejlesztésnek kiemelt szerepet kell kapnia a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében. A humán fejlesztési célok között pedig prioritást kell, hogy élvezzen a foglalkoztathatóság szintjének javítása képzési, mentális fejlesztési programokkal.

Nógrád megyén belül települési szinten preferenciákat javasolt biztosítani a fejlesztési források elosztásában a 1403/2019. (VII. 5.) a Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési programcsomagról szóló, illetve a 1404/2019. (VII. 5.) a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról szóló Korm. határozatban szereplő települések számára.

A 1403/2019. Kormányhatározatban szereplő Települések Gazdaságélénkítő Programjának célja a munkaerőpiaci hátrányok csökkentése, a helyi foglalkoztatás bővítése, a vidék lakosságmegetartó képességének növelése. A program a gazdasági mutatók alapján elmaradott településeken, az önkormányzatoknak, valamint az ott működő, székhellyel vagy telephellyel rendelkező mikro-, kis- és középvállalkozásoknak, továbbá az állami vagy helyi önkormányzati közvetlen vagy közvetett tulajdonban álló gazdasági társaságoknak nyújt támogatást.

A 1404/2019. Kormányhatározat a Központi Statisztikai Hivatal által készített legalacsonyabb komplex mutató alapján határozza meg azokat a településeket, amelyek hosszú távú fejlesztési programban vesznek részt.

A Gazdaságélénkítő és „Felzárkózó települések” programokba bevont települések köre további kiterjesztésre került 2021. februárjában a 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat alapján. Annak mellékletei mindkét kormányzati program valamennyi települését tartalmazzák a települések bevonásának ütemében.

A közsférát érintő gazdaságfejlesztési beavatkozások tervezése és végrehajtása során a 27/2013. (II. 12.) a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételeinek szabályairól szóló Kormányrendelet alapján előnyben kell részesíteni azokat a településeket, amelyeket a terület- és gazdaságfejlesztési, valamint foglalkoztatáspolitikai szempontok alapján a Kormány a szabad vállalkozási zóna övezetbe sorol. A szabad vállalkozási zónákba betelepült vállalkozások fejlesztési és foglalkoztatási célú támogatási igényeiket a pályázati úton érvényesíthetik. A jogszabály alapján a megye területén a kormányzat, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek szabad vállalkozási zónákkal kapcsolatos fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve a megyei önkormányzat hangolja össze és koordinálja. A szabad vállalkozási zónává történő kijelölés 2027. december 31-ig szól.

6.2. A végrehajtásban résztvevő megyei intézmények

A megyei területfejlesztési program és ITP végrehajtásáért a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése felel, melynek legfőbb feladata a megyei területfejlesztés irányítása. A Közgyűlés dönt Nógrád megye területfejlesztési koncepciójának és programjának, valamint Integrált területi programjának elfogadásáról, illetve végrehajtásáról.

Nógrád Megye Önkormányzata a TOP döntéselőkészítő bizottságába (DEB) az önkormányzat elnökét delegálta, amely intézkedés várhatóan a TOP PLUSZ esetén is fennmarad.

Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Szervezeti és Működési Szabályzata szerint saját, illetve átruházott hatáskörben a hét fős Területfejlesztési Bizottság közreműködik az Európai Unió, és a kormányzati terület- és településfejlesztési célokat szolgáló programokhoz kapcsolódó megyei feladatokban, valamint részt vesz a területfejlesztési koncepciók és programok, a területrendezési tervek egyeztetésében. Hatáskörébe tartozik továbbá az állampolgárok, a tervezéssel érintett területen működő érdekképviselők, társadalmi szervezetek és vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv elfogadása. Ezen túl kezdeményezi a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztését, koordinálja a magyar-szlovák közös eurorégiós elképzelések és egyéb közös fejlesztési koncepciók megvalósítását.

A megyei jegyző által vezetett Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatalban a területfejlesztéssel, ezen belül az ITP végrehajtással kapcsolatos operatív feladatokért, döntéselőkészítésért a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály felel.

A Nógrád Megyei Önkormányzat tulajdonában álló Nógrádi Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. feladata a területfejlesztési szakmai munka segítése. Az ügynökség kiemelten a gazdaságfejlesztés területén végez projektfejlesztési, illetve végrehajtási feladatokat.

Az ERFA rendelet 9. cikke értelmében önálló, integrált településfejlesztési stratégián (ITS) alapuló fejlesztést hajt végre Salgótarján Megyei Jogú Város, illetve Balassagyarmat. Ezen települések kidolgozzák saját intézményi és eljárási, illetve monitoring rendszerüket a stratégiájuk sikeres végrehajtásához.

6.3. Finanszírozás

Nógrád megye területfejlesztési programjának finanszírozási portfóliója várhatóan az alábbiak szerint áll össze:

<i>Prioritás</i>	<i>Ágazati program</i>	<i>Költségvetési támogatás</i>	<i>Egyéb forrás</i>	<i>Összes forrás (md Ft)</i>
Népesség minőségi gyarapodása	30,85	2	0,3	33,15
Növekvő versenyképességű gazdaság	46,4	80,9	27,8	155,1
Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése	40,2	18,5	0,2	58,9
Marasztaló, vállalkozóbarát élettér	230,7	215,35	0	446,05
Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása	0,3	83	0,7	84
MINDÖSSZESEN	348,45	399,75	29	777 200

7. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV

A 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet 3. sz. melléklete a megyei területfejlesztési koncepció és program javaslattevő fázisának tartalmi követelményeiről a 2.1. i) pontban előírja, hogy a területfejlesztési programban szerepelnie kell monitoring és értékelési tervnek.

A területfejlesztési program utólagos értékelése olyan vizsgálatot jelent, amely alapján eldönthető, hogy a program sikeres volt-e. Arra kapunk választ, hogy a támogatás, illetve a támogatással végrehajtott beavatkozások kielégítették-e a feltárt szükségleteket, sikerült-e elérni a kitűzött célokat és az elvárt hatásokat.

Az egységes monitoring és indikátor mérési rendszer kialakítása érdekében célszerű, ha a megyei program- és prioritásszintű indikátorok meghatározása és mérése lehetőleg a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ, illetve az ágazati OP-k módszertanát követi.

A számszerűsített célok mérésére output és eredmény indikátorok szolgálnak. A hatásindikátorok meghatározása programszinten történik. Ezen indikátorokat prioritásonként az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

<i>Intézkedés</i>	<i>Eredmény/output indikátor</i>	<i>Hatásindikátor (elvárt tendencia)</i>
Népesség minőségi gyarapodása		
Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	Programba bevont személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma (fő)	Vándorlási különbözet (+) Aktivitási arány (+) Munkanélküliségi ráta (-) Képzettségi mutató (+)
Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	Képzettséget szerzett személyek száma (fő)	Lakosság jövedelmi viszonya (+) Várható élettartam (+)
Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	Programba bevont személyek száma (fő)	
Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	Szűrőprogramban részt vett személyek száma (fő)	
Tehetséggondozás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	Programba vont gyermekek száma (fő)	
Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	Képzésbe vont személyek száma/Képzettséget szerzett személyek száma (fő)	
Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	Elindított új képzések száma (db) Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma (db)	
Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA) (kiemelt projektek)	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma (db) Helyben indított új képzések száma (db) Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma (db)	
Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	Fejlesztett lakások száma (db) Új letelepedettek száma (fő)	

<i>Intézkedés</i>	<i>Eredmény/output indikátor</i>	<i>Hatásindikátor (elvárt tendencia)</i>
Növekvő versenyképességű gazdaság		
Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	Támogatott vállalkozások száma (db)	Egy főre jutó GDP (+) Egy főre jutó hozzáadott érték (+) Vállalkozói aktivitás (+)
Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	Támogatott vállalkozások száma (db) Új prototípusok száma (db) Új kutatóhelyek száma (db)	
Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db)	
Új vállalkozások létrejöttének támogatása	Újonnan létrehozott vállalkozások száma (db)	
Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap (kiemelt projekt)	Támogatott vállalkozások száma (db)	
Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db) Közösen fejlesztett új termékek, szolgáltatások száma (db)	
Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	Támogatott vállalkozások száma (db) Újrafeldolgozott hulladék mennyisége (t) Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma (db) Létrehozott és fejlesztett szállásférőhelyek száma (db)	
Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	Új üzleti szolgáltatások száma (db) Teremtett munkahelyek száma (db)	
Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése		
Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	Fejlesztett zöldfelületek nagysága (km ²) Fejlesztett természetes vagy természet közeli vízfelületek nagysága (km ²) Rehabilitált területek nagysága (ha)	Szén-dioxid kibocsátás csökkenés mértéke (+) Önfenntartó települések száma (+)
Középületek energetikai korszerűsítése a településeken	Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza (km) Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma (db) Energiamegtakarítás mértéke (MW)	
Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	Új elektromos töltőállomások száma (db) Forgalomba helyezett elektromos járművek száma (db)	
Megújuló energia helyi termelésének bővítése	Előállított energia mennyisége (MW)	
Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	Fejlesztett/megvédett területek nagysága	

<i>Intézkedés</i>	<i>Eredmény/output indikátor</i>	<i>Hatásindikátor (elvárt tendencia)</i>
Marasztaló, vállalkozóbarát élettér		
Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	Fejlesztett szolgáltatások száma (db) Új szolgáltatások száma (db)	Vándorlási különbözet (+) Vállalkozások demográfiája (+) Járásközpontok időbeli elérhetősége (-)
Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	Fejlesztett utak hossza (km)	
Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	Elkészült közlekedésfejlesztési tervdokumentumok száma (db) Fejlesztett térségi főutak hossza (km)	
Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	Új szolgáltatások száma (db) Digitalizált szolgáltatások száma (db)	
Iparterületek bővítése	Fejlesztett iparterületek nagysága (ha)	
Inkubációs kapacitások bővítése	Létrehozott inkubációs kapacitások mérete (m ²)	
Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása		
Salgótarján urbanisztikai megújulása	Komplett urbanisztikai tervek száma (db)	Salgótarján: egy lakosra jutó vállalkozási árbevétel meghaladja a megyei átlagot (+) Szécsényi járás: állandó népességre jutó SZJA adófizetők aránya megközelíti a megyei átlagot (+)
Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe	Új szolgáltatások száma (db) Új szállásférőhelyek száma (fő)	
Hajtástechnológiai kutató- és kompetencia központ létrehozása Salgótarjánban (kiemelt projekt)	Rehabilitált terület nagyság (ha) Új üzleti infrastruktúrák mérete (m ²) Új K+F+I szolgáltatások száma (db)	
Salgótarján második értelmiségvonzó programja	Fejlesztett lakóegységek száma (db) Elért személyek száma (fő)	
Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja	Új munkahelyek száma (db) Támogatott szervezetek száma (db)	
Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	Támogatott vállalkozások száma (db) Új munkahelyek száma (db)	

Az értékeléshez használt mutatók bázisát és adatforrásait az alábbi táblázat foglalja össze:

<i>Mutató</i>	<i>Bázisérték</i>	<i>Értékelési adatforrás</i>
számszerű eredmény/output indikátor	0	Irányító Hatóság, forrásközvetítők, projektgazdák
növekedési mutató	2019 évi KSH adat	KSH, TeIR

A megyei szintű monitoring feladatokat a 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet szabályozza. A rendelet 7.§-a értelmében a megyei önkormányzat folyamatosan figyelemmel kíséri a megyei területfejlesztési koncepció és program megvalósulását és hasznosulását, melyhez területi monitoring rendszert működtet. A területi folyamatok elemzése éves és több éves időszakokban történik, melyhez adatokkal az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) szolgál. A területi monitoring rendszer működéséhez szükséges adatokat és információkat, valamint az arra épülő nyomon követés, mérés, elemzés, értékelés módszertani eszközkészletét, rendszer- és folyamatmodelljét, szakértői és információtechnológiai rendszerét (leíró módszertant) a Területi Megfigyelő és Értékelő Rendszer (T-MER) tartalmazza.

A megyei területfejlesztési programra vonatkozóan a rendelet előzetes, közbülső és utólagos értékelést ír elő. Amennyiben beavatkozásra van szükség az értékelés javaslatai alapján, a megyei önkormányzat a területfejlesztési koncepciót és programot felülvizsgálhatja, módosíthatja.

A 2021-2027 időszakra vonatkozóan a közbülső értékelés 2025-ben, az utólagos értékelés 2030-ban javasolt. Ekkorra várható, hogy megfelelő adatállomány fog rendelkezésre állni az elemzéshez.

II. A TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM OPERATÍV PROGRAMRÉSZE

1. ÖSSZEFOGLALÁS, TERVEZÉSI HÁTTÉR

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeit, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályait a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet határozza meg, benne a részletes tartalmi követelményeket is. A területfejlesztési program középtávra szól, melynek operatív programrészében kerülnek meghatározásra az intézkedések (a stratégiai programrészben meghatározott prioritások alapján).

Az intézkedések keretében szükséges bemutatni azokat a fejlesztési programokat, melyeket az önkormányzatok, az üzleti és civil szektor önállóan vagy együttműködés keretében kívánnak megvalósítani, kitérve a lehetséges forrásokra, a területfejlesztési koncepcióban kitűzött célokhoz történő hozzájárulásra is. A programrész javaslatot tesz továbbá az egyes prioritások forráskeretére és a forrásfelhasználás időbeli ütemezésére.

Az operatív programrész készítését jelentősen megnehezítette a Covid-19 világjárvány azáltal, hogy csökkenteni kellett a személyes kontaktusokat. A fejlesztési igények felmérése, az információátadás elsősorban elektronikus csatornán valósulhatott meg, korlátozva a konzultációs alkalmak és résztvevők számát. A világjárvány az egyes üzleti, önkormányzati és civil szereplők fejlesztési elképzeléseit is átírta. Sok üzleti projekttervet elhalasztottak, átírtak a piaci körülmények változása miatt. A turizmusban működő szereplők tartalék fejlesztési forrásait elapasztották a bezárások, mindemellett előtérbe került a személyes biztonság a jövőbeli terveknel. Az önkormányzatok is takarékosagra kényszerültek az adóbevétel megvonások miatt, ami felemésztette a projektelőkészítésre szánt tartalékaikat. Mindezek mellett hektikussá vált az építőanyag piac, még rövidtávra is kiszámíthatatlan építési költségeket eredményezve.

A negatív hatások mellett a világjárvány olyan folyamatokat is elindított, amelyek lehetőséget jelentenek a megyei szereplők számára. Ide sorolhatjuk a vidéki és aktív turizmus felértékelődését, az ingatlanpiac élénkülését, a digitális megoldások és távmunka térnyerését, vagy a Kormány átmeneti támogatásának hatására elindult vállalati beruházásokat.

A megyei területfejlesztési koncepció célrendszerében és a programban meghatározott prioritások kapcsolódását a stratégiai programrész vizsgálta. A *„Népesség minőségi gyarapodása”* prioritás jól harmonizál a munkaerőpiacon aktív személyek bevonásának, illetve az egészségi állapot és tudásszint javításának céljával. A valódi jólét elérésének feltétele, hogy a tudás és az egészség erőteljesebben legyen jelen a megyében. A *„Növekvő versenyképességű gazdaság”* prioritáshoz kapcsolódó cél a fenntarthatóságot helyezi a középpontba. A gazdaság pénzügyi fenntarthatósága érdekében elengedhetetlen, hogy javuljon a vállalkozások jövedelmezősége, hozzáadott értéke. A környezeti szempontból elért fenntarthatóság segít megőrizni a jövőképből meghatározott „zöld” célt, amely Nógrád egyedi jellegét, és ezáltal versenyképességét biztosítja. A fenntarthatóság át kell, hogy járja a fejlesztések teljes szövetét, a vállalkozásoktól kezdve a turizmuson át, egészen az infrastruktúra fejlesztésig. Mindezek biztosítják az összhangot a *„Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése”* prioritással. A *„Marasztaló, vállalkozóbarát élettér”* prioritás már a 2014-2020-as területfejlesztési programban is megjelent. A mostani programban ezen belül nagyobb hangsúlyt kapnak a környezeti tényezők, illetve a jövő generáció igényeinek érvényesítése. A megyén belüli területi különbségek csökkentésének fokozása érdekében a programban megjelenik a *„Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása”* prioritás. A megyeszékhelyek között Salgótarján egyedülként húzza vissza a megye gazdaságát. Sok negatív rekordmutatóval rendelkezik továbbá a komplex programmal fejlesztendő Szécsényi járás. A leszakadó településeken mind a gazdasági, mind a humán feltételek megerősítése szükséges, megfelelően az egészséges és aktív munkaerőt, valamint fenntartható gazdaságot kitzűző céloknak.

A területfejlesztési program javaslattevő részében egy offenzív logikán alapuló, újszerű célrendszer jelent meg, fókuszálva a legfontosabb kitörési pontokra. Jelen fejezetben a stratégiai célokhoz kapcsolódó fejlesztések részletesebb bemutatásával a „Nógrád-specifikus” tervezési logika visszatér.

2. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSÍTANDÓ PROGRAMOK

Nógrád alacsony tőkeellátottsága miatt elsősorban a nagyvállalati szektorban valósulnak csak meg olyan beruházások, amelyek nem vesznek igénybe valamilyen támogatást. Létezik még néhány példa a magánszektorban arra, hogy privát befektető a felhalmozott vagyonából Nógrádban ruházott be, ugyanakkor az esetek legnagyobb részében támogatott fejlesztésekről, beruházásokról beszélhetünk.

2.1. Európai uniós támogatással megvalósuló programok

Az európai uniós csatlakozás óta Nógrád megye fejlesztési forrásait növekvő mértékben biztosítják az EU fejlesztési alapjai. A 2007-2013 időszak végső mérlege szerint Nógrádba összesen 110,8 milliárd forint fejlesztési támogatás érkezett a projekthelyszín szerinti kifizetési adatok alapján.

A 2014-2020 időszak (Széchenyi 2020) forrásainak 100%-át már lekötötte a Kormány, a „visszahulló” források terhére lehetnek még pályázati kiírások. Így erre az időszakra még csak a végső értékhez közelítő részadatokat lehet vizsgálni. A területfejlesztési program készítésének időpontjában Nógrád megyei projekthelyszínek 149,544 milliárd forint támogatást nyertek el a Széchenyi 2020 program keretében. A legtöbb forrást a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében ítélték meg 60,956 milliárd forint értékben.

A 2021-2027 időszakban több ok miatt is számíthatunk a Nógrádba érkező európai uniós források nagyságrendjének további emelkedésére. A Partnerségi Megállapodás tervezetében nagy hangsúlyt kapnak a területi egyenlőtlenségek tompítását szolgáló beavatkozások. Csak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program PLUSZ (TOP PLUSZ) megyei forráskerete várhatóan nagyobb lesz a TOP forrásainál. Látható ugyanakkor az a tendencia is, hogy az egyes térségek, települések fejlesztési terveinél a Kormány egyre inkább az európai uniós források felhasználását preferálja azokban az esetekben, amikor a célok az operatív programokkal összeegyeztethetők.

A program készítésének időpontjában még nem állnak rendelkezésre az egyes operatív programok részletes dokumentumai. Az egyes intézkedéseknél szereplő fejlesztési programok esetén az európai uniós támogatás besorolást azok – a korábbi OP-khoz hasonló - várható tartalma alapján határoztuk meg.

A 2021-2027 fejlesztési ciklus operatív programjai a következők:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP PLUSZ)
- Emberi Erőforrás-fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP PLUSZ)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP PLUSZ)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP PLUSZ)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP PLUSZ)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP PLUSZ)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP PLUSZ)

A TOP utódjaként megjelenő TOP PLUSZ várhatóan továbbra is hangsúlyos marad a megyei fejlesztésekben. A tartalmában hasonló program elsősorban az önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza majd. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia alapján fejlesztő városok hasonló logika mentén juthatnak majd forráshoz a KEHOP PLUSZ-ból is.

Az operatív programok megyei fejlesztésekből való részesedésében jelentős arányváltozásra nem számíthatunk. A fejlesztési igények alapján a TOP PLUSZ után a GINOP PLUSZ és a EFOP PLUSZ lesz várhatóan továbbra is kiemelt helyen a portfólión belül.

Európai uniós támogatásnak minősül az INTERREG Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program is, amely a határon átnyúló együttműködések támogatja. A 2014-2020 időszakban a nógrádi pályázók és partnereik szereplése kifejezetten sikeres volt a korábbi támogatott projektek számához és nagyságrendjéhez képest. A projekt tapasztalatok szélesedésével, az intézményi kapcsolatok erősödésével Nógrád megyének meg kell tartania ezt a pozícióját a határszakaszon belül. Kifejezetten ebből a programból támogatandók azok a kezdeményezések, amelyek határon átnyúló partnerséggel és hatással bírnak, kiemelt figyelemmel a turizmusra (Novohrad-Nógrád Geopark, Ipoly víziturizmus), a közlekedési kapcsolatok javítására és a természetvédelemre.

A közvetlen brüsszeli támogatások (pl. HORIZON 2020) esetén élénk forrásszerzési aktivitás a megyében nem tapasztalható. Ennek oka a stabil felsőoktatási bázis, illetve a nemzetközi együttműködésekkel rendelkező K+F+I vállalkozások hiánya. Ennek látványos változására 2027-ig nem lehet számítani.

2.2. Egyéb nemzetközi támogatással megvalósuló programok

Az európai uniós forrásokon kívüli egyéb nemzetközi támogatások a nógrádi helyszíni fejlesztések esetén számottevően nem jelentek meg. A Svájci–Magyar Együttműködési Program vagy a EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmus pályázatai nem álltak a megyei szervezetek érdeklődésének középpontjában. A Visegrádi Alap esetén időről-időre előfordulnak sikeres kisprogramok.

Ezen forráslehetőségek kihasználását mindenképpen célszerű ösztönözni a nemzetközi együttműködések mentén.

2.3. Hazai támogatással megvalósuló programok

A megyei fejlesztések területén kifejezetten népszerűek a hazai finanszírozású támogatási források.

Összességben legjelentősebb a Modern Városok Program (MVP) remélt forráskerete, amely elérheti a 100 milliárd forintot.

A MVP forrásaiból a megyeszékhely támogatást kaphat a helyi tömegközlekedés korszerűsítésére, megújuló energiatermelési és -szolgáltatási rendszer kialakítására, a barnamezős területek felszámolására, a helyi oktatás fejlesztésére, egészségügyi és sportfejlesztésekre, a Novohrad-Nógrád Geopark szolgáltatási kínálatának bővítésére, valamint a Fő tér és a városközpont rehabilitációjára. A fejlesztések közül eddig a Szent Lázár Megyei Kórház területén az onkológiai központ, illetve a város egyházi életét támogató templomfelújítások beruházásai indultak el.

A kistelepülések számára kedvelt konstrukció a Magyar Falu Program, amely nagy számban támogat kisléptékű helyi fejlesztéseket. A Magyar Faluszövetség saját nyilvántartása szerint Nógrád megyében csak egyetlen olyan település van, amely támogatásra jogosult, de még nem nyert a program keretében. A megye aprófalvas jellegéből adódóan erre a támogatásra a jövőben is nagy igény mutatkozik majd.

A kistelepülések zöldítésénél számolni lehet a Településfásítási Programmal, míg a településeken kívüli erdőtelepítéseknél a Vidékfejlesztési Programmal.

A Kormány támogatásával valósulhat meg a megyében három tanuszoda és egy kézilabdacsarnok, illetve a balassagyarmati színház megépítése is. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium szintén hazai forrásból támogatja a szennyvízelvezetés és –kezelés, illetve a hulladékgazdálkodás fejlesztését a megye több részén.

A közfoglalkoztatási programok ugyan csökkenő forráskerettel és létszámmal működnek, de még mindig fontos szerepet játszanak a települések életében. Amíg a településvezetők találnak alkalmas és bevonható álláskeresőket, a településfenntartási feladatok költségkímélő ellátása érdekében élni fognak a program lehetőségével. A közfoglalkoztatásból „kinővő” önkormányzati társadalmi vállalkozások támogatása várhatóan átkerül a TOP PLUSZ-ba. Ugyanez a tendencia várható a munkaerőpiaci programoknál, ahol egyre csökken a hazai finanszírozás aránya.

A megye innovációs potenciáljából adódóan nem számottevő a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal pályázatain történő részvétel. A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program a megyében több magánszállás és panzió fejlesztését támogatta, és a szálláshelyek várhatóan továbbra is csak erre a forráshelyre számíthatnak, ha bővíteni, minőségi kategóriát ugrani szeretnének. Szintén ebből a programból kapott támogatást a Mátraverebély-Szentkút Nemzeti Kegyhely turisztikai fejlesztése.

A vállalkozások esetén az olyan megyei nagyvállalatok beruházásainak finanszírozásában vállal szerepet a Kormány, amelyek uniós támogatásban nem részesíthetők. Ennek leginkább használt eszköze az Egyedi Kormánydöntéssel nyújtott támogatás (EKD), illetve a Nagyvállalati Beruházási Támogatási Program. A KKV-k jellemzően európai uniós támogatásokat vesznek igénybe. Egyik kivétel a támogatott Mikrohittel Program, amely a Nógrád Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány népszerű finanszírozási eszköze. Az ágazati támogatási lehetőségeket kihasználva az építőipari vállalkozások rendszeresen pályáznak az évente megjelenő ÉPÍTŐ támogatási programban.

A nonprofit szervezetek működését és projektjeit legnagyobb arányban a Nemzeti Együttműködési Alap finanszírozza. Egyre több már az olyan, szervezetileg és pénzügyileg megerősödött civil szervezet, amely európai uniós pályázatokon is el tud indulni.

3. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK MEGYEI PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN

3.1. Prioritás megnevezése: Népeség minőségi gyarapodása

3.1.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Szociális Európa

A prioritáshoz kapcsolódó fő cél, hogy megálljon a megye lakosságának fogyása, illetve javuljon a meglévő lakosság egészségi állapota, aktivitása és jóléte. A Szociális Európa célkitűzés az EU lakosságának vonatkozásában ugyanezeket a célokat fogalmazza meg.

Kapcsolódó specifikus célok:

1. Tudáskorszerűsítés mindenkinek

A készségek, a tudás és a gazdasági-társadalmi jólét között szoros összefüggés van. Az alacsonyabb készségekkel és tudással rendelkező emberek mentális és fizikai egészsége sokszor rosszabb, kevésbé gondolkodnak pozitívan a jövőről, illetve csoportos tevékenységekben sem vesznek részt.

A tudás mindenkié, ezért minden megyei polgárnak lehetőséget és esélyt kell biztosítani arra, hogy fejlessze tudását.

A célkitűzés keretében – a megye kitörési pontjaihoz igazítva – tovább fejlődik a szakképzés, megteremtve az új irányok infrastrukturális és humán feltételeit. A szakképzésen belül erőteljesebb szerepet kap a turizmus, az e-mobilitás és a zöldgazdaság.

A ZÖLD Nógrád célkitűzés mentén a teljes oktatási-nevelési rendszerben hangsúlyt kell fektetni a környezeti nevelésre, szemléletformálásra. A hátrányos helyzetű gyermekek esetén fontos cél a tehetséggondozás elérhetővé tétele, illetve a teljes életpálya építés. A nem iskolai foglalkozásokon helyet kell, hogy kapjon olyan kompetenciák fejlesztése is, amelyek segítik a munka világában szembejövő kihívások kezelését (pl. digitalizáció, globalizáció, mobilitás).

Mivel a digitalizáció az élet és a munka világát már minden szegmensben eléri, tovább kell folytatni a digitális kompetenciák fejlesztését kortól függetlenül. A digitális tudásszint növelése nélkül a kitörési pontokként megjelölt fejlesztések nem lehetnek sikeresek.

A tudásszint növelésében kulcskérdés a felsőoktatás megerősítése a megyében. Helyi felsőoktatás nélkül a gazdaságnak lendületet adni képes innovációs folyamatok nem fognak felerősödni.

Mind a szakképzésben, mind a felsőfokú képzésben ki kell használni azt a gyakorlati tudást, amely megvan a helyi vállalatoknál. Ez nem csak a tanulók, hallgatók, hanem a képző szakemberek ismereteit is korszerűsíti.

2. Egészséges test és lélek

A társadalom aktivitásának fontos feltétele, hogy az itt élők jó fizikai és mentális állapotban legyenek. A célkitűzés keretében előtérbe kerül a prevenció az egészségmegőrzésben, illetve a mentális problémák kezelése. Utóbbi kifejezetten érinti a hátrányos helyzetű célcsoportokat. A megyében a foglalkoztatás bővülését sok esetben nehezíti a drog- vagy alkoholfüggőség jelenléte, melyek még indokoltabbá teszik a mentálhigiénés állapot javítását célzó intézkedéseket. Az egészség megőrzéséhez hozzátartozik továbbá a sport és a megfelelő táplálkozás, melyek szintén célterületek.

3. Z generációt megtartó környezet

A mai Z generáció (1995-2009 között születettek) a világ első globális nemzedéke. Beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek, az emberek mindennapjainak nemcsak kiegészítéseként, hanem szerves részeként kezelik azokat. A járványhelyzet szakemberek szerint a Z generáció életére igazán maradandó hatást gyakorolt, tapasztalataik hosszú távon hatással lehetnek az életmódbeli és munkahelyi döntéseikre, akkor is, ha a járványhelyzet megoldódik.

Látva a koncepcióban bemutatott megyei korlát nagyon fontos, hogy a 2030-ra a munkaerőpiacon meghatározó szerepet betöltő generáció stabilan jelen legyen Nógrád megyében. Azokat az életfeltételeket, amelyek számukra vonzóak, ebben a fejlesztési ciklusban kell kialakítani.

A fiatalok vonzásához, visszacsábításához a főváros közelsége kiváló adottság. Egyre bővül a Kormány családtámogatási rendszere, ami élénkíti a megyei ingatlanpiacot, növeli a gyermekszámot. A járványhelyzet miatt a kisvárosok, a vidéki lét hosszú távra felértékelődnek. Ezeket a tereket kell megtölteni olyan lakhatási, szórakozási, szolgáltatási, sportolási lehetőségekkel, amelyek vonzóak egy nagy mobilitással rendelkező generáció számára. A számukra vágyott jövedelem biztosításához pedig elengedhetetlenek a gazdaságélénkítési intézkedések.

3.1.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás szinte a teljes 2021-2027 évekre szóló társadalom-fejlesztési programot átfogja.

A munkaerőpiaci programok elsősorban azokra a célcsoportokra fókuszálnak, amelyeknek a legnagyobb segítségre van szükségük. Az álláskereső, vagy munkaerőpiaci hátrányokkal küzdő célcsoportok képzésének, elhelyezkedésének segítéséhez folytatódniuk kell a hagyományos munkaerőpiaci programoknak. A TOP keretében létrejött Nógrád Megyei Foglalkoztatási Paktum a megszokott eszközökön túl több innovatív kezdeményezést is elindított (pl. HR Klub), erősítve az együttműködést a munkaadókkal és a munkaerőpiacon jelen lévő szervezetekkel. Ennek folytatására a TOP PLUSZ lehetőséget biztosít.

A munkaerőpiacon inaktív személyek programba vonásához, fejlesztéséhez másféle eszközök szükségesek. 2014-2020-ban elsősorban a nonprofit szervezetek, illetve a szociális szféra vállalt ebben kiemelt szerepet, bevezetve számos jó gyakorlatot. Az aktivitási ráta növeléséhez továbbra is szükség van ezekre a projektekre, fokozva azok hatékonyságát, illetve biztosítva a területi összehangolást. Folytatni kell a nők kiemelt támogatását, akiknek mentális és munkaerőpiaci támogatásában kiemelkedő munkát végeztek a megyei Család és Karrier Pontok.

A humán fejlesztésekben külön figyelmet kapnak a szociális városrehabilitációval és telep programmal érintett települések lakói. Az életkörülmények javítása akkor lehet sikeres, ha változik az érintettek életvitele, közösségi attitűdje, és a fizikai környezet megújulása személyes életükben is pozitív folyamatokat idéz elő. Itt említhetjük továbbá azokat a falvakat, amelyek a Kormány által 2019. februárjában indított „Felzárkózó települések” programban vesznek részt.

A munkavállalói kompetenciák fejlesztésében a vállalatok, vállalkozások körében népszerűek a támogatott képzési programok. Elsősorban a nyelvi és informatikai képzések azok, amelyek továbbra is a legtöbb munkavállalót vonzhatják.

A digitális tudás fejlesztése minden korosztály számára fontos, függetlenül attól, hogy munkában vagy magánéletben szeretné valaki hasznosítani. A vállalkozások digitalizációjának, a települések okosításának folytatása nem valósulhat meg a folyamatokat támogató és élvező felkészült felhasználók nélkül.

A megyei területfejlesztési koncepció bemutatta, hogy Nógrád megye lakosságának egészségi állapota rosszabb az országos átlagnál, sőt negatív rekordokat is fel tud mutatni. A helyzet javításában kulcsfontosságú a szűrőprogramokban való részvétel növelése. A kistelepülések esetén a szűrőbuszos

vagy a helyi orvosi rendelőben megvalósuló szűrések tudják a lakókhöz közelebb hozni ezeket a lehetőségeket. A vállalatok kifejezetten kérték, hogy a megye teremtsen lehetőséget a 2015-ben a TÁMOP keretében megvalósult munkahelyi szűrések folytatására. Az időben történő felismerés csökkenti a betegség miatt kieső munkaidőt. A tömeges szűrőprogramok kiváló lehetőséget jelentenek más egészség tudatosságot növelő tevékenységek kapcsolására is.

A tudásszint növelés és sikeres életpálya elérése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozására. Ebbe nem kizárólag a tudásbeli fejlesztés tartozik, hanem a fizikai készségek és a sport is. Utóbbi gyakorlásához bővülő lehetőséget biztosítanak a fejlesztés alatt álló sportlétesítmények megyszerte.

A Nógrád Megyei Foglalkoztatási paktum munkacsoportja feltárta a megyei pályaorientációs tevékenységek jó gyakorlatait, de párhuzamosságait is. A közösen elgondolt koncepció mentén erősíteni kell a pályaorientációs tevékenység jelenlétét, szakmai eszköztárát és eredményességét annak érdekében, hogy csökkenjen a képzéseken a lemorzsolódások, a pályaelcsúszások száma. Nem maradhat el a megye gazdasági szereplőivel történő szorosabb kapcsolattartás sem a sikeres szakmai utánpótlás biztosítása érdekében.

A szakképzésben komoly szervezeti átalakulás és számos támogatott fejlesztési program valósult meg 2014-2020 között, amely megemelte a szakmai képesítések népszerűségét. Az elkövetkező időszakban a jövő iparágaira, a megye kitörési pontjaira kell koncentrálni a forrásokat és kapacitásokat. A folyamatban lévő és előkészítés alatt álló nagyszabású turisztikai fejlesztések hamarosan megnövekedett szakemberigénnyel állnak elő. A járműipari technológiaváltás megköveteli, hogy a gépjármű karbantartási ismeretek és eszközök bővüljenek az elektromos járművek irányába. A Salgótarjánban tervezett hajtástechnológiai kompetencia és K+F+I központ felgyorsíthatja ezt a folyamatot. További tématerületként javasolt a fafeldolgozás, az infokommunikáció erősítése, a robotizáció megjelenése a szakképzésben. Fontos, hogy a szakmai fejlesztéseken túl megvalósuljon az intézmények presztízsének növelése is olyan, nem kizárólag iskolai funkciókkal is (pl. kondipark, stúdió), amelyek azokat vonzóvá teszik.

A prioritás egyik legfontosabb intézkedése a felsőoktatási bázis megerősítése a megyében. Fontos érdek, hogy az Óbudai Egyetem közbeszerzési akadály miatt elhalasztott fejlesztése mielőbb megvalósuljon. A Testnevelési Egyetem szakemberei egy olyan salgótarjáni campus koncepcióját készítették el, amelynek keretében nem kizárólag képzés, hanem oktatáskutató- és fejlesztőközpont, illetve társadalomfejlesztő központ is létrejöhet. Témájában és területét illetően ez szorosan kapcsolódik a tervezett paralimpiai sportközpontoz.

Sem a szakképzésben, sem a felsőoktatásban nem valósulhat meg korszerű gyakorlati tudásátadás a vállalkozások együttműködése nélkül. Fontos, hogy az intézményi felkészülés mellett az ő képzési kapacitásaikat is megerősítsük mind technológiai, mind humán oldalról.

Az egyetemi együttműködéseknek folytatódniuk kell a pályaorientációs és K+F+I területeken is, melyekhez a 2. prioritás biztosít keretet.

A megye lakosságának minőségi gyarapodásában szerepet kap a bevándorló aktív népesség is. A koncepció rávilágít, hogy a fővárosi agglomeráció tágulásával a legdélebbi és legnyugatibb járásban már évek óta pozitív a vándorlási különbözet. A vidéki térségek revitalizálása, a munkaerőbázis további szélesítése érdekében kampányban célszerű rendszerbe foglalni és meghirdetni a megye által kínált lehetőségeket. A célcsoportok között nem csak a fiatal családok, az életmódváltók kapnak helyet, hanem azok az aktív nyugdíjasok is, akik egészséges, nyugodt, emberléptékű környezetben szeretnék idősebb éveiket leélni. A területi prioritás keretében Salgótarján saját értelmiségvonzó programot tervez.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az 1. sz. táblázatban látható, hogy a prioritás legtöbb programja együttműködésben valósul meg. Ebből a legszélesebb együttműködési kört a munkaerőpiaci programok fedik le. A megyei foglalkoztatási paktumnak kifejezetten az a feladata, hogy összefogja az érintett szereplőket, és közös megoldásokat találjon a foglalkoztatás élénkítésére.

A pályaorientáció és képzések esetén – bár kedvezményezettként nem mindig jelennek meg – elengedhetetlen a vállalkozói szektorral történő együttműködés.

A társadalmi felzárkóztatásban, a szegregátumok lakosainak fejlesztésében a helyi önkormányzatok, civilek és szociális intézmények széleskörű összefogására van szükség. A „Felzárkózó települések” programjában Nógrád megyében minden településen a Máltai Szeretetszolgálat biztosít partnerséget. A szűrőprogramok helybeviteléhez elengedhetetlen a helyi partnerek együttműködése. Ezek nem tudnak hatékonyak lenni, ha nincs olyan szereplő, amely biztosítja a lakosság bevonását.

A tehetséggondozás számos formában és helyen megvalósulhat, szükség van benne a nevelési-oktatási intézmények és a civilek, sportszervezetek együttműködésére.

Az aktív lakosság bevándorlásának felerősítéséhez térségi, megyei összefogásra van szükség. A települések csak együtt képesek egy olyan, gazdag eszköztárat felvonultatni, amely megfelelő figyelemfelkeltő erővel bír.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A megyei vállalkozások továbbra is érdekeltek támogatott munkahelyi képzési programok megvalósításában. Ez irányulhat kifejezetten a termelésben szükséges kompetenciák bővítésére, de a fehérgallérosok tudáskorszerűsítő képzéseire is.

Saját szakmai utánpótlásának biztosításában számos helyi vállalat felismerte, hogy részt kell venni pályaorientációs, tanulóképzési programokban, vagy saját képzőbázist szükséges létrehozni. Több kisebb tanműhely létrehozását célul kitűző vállalkozás nem tudott forráshoz jutni az elmúlt időszakban a túlméretezett pályázati keretek miatt. A felsőoktatási együttműködés szintén megköveteli, hogy a hallgatóknak megfelelő munkabázist és velük foglalkozó humán kapacitást biztosítsanak, melyek fejlesztési forrásokat igényelnek.

Népszerűek a helyi vállalkozások körében a munkaerőpiaci programok támogatásai, melyekre továbbra is számíthatnak foglalkoztatásbővítés esetén. A térségek kiemelkedő foglalkoztatói kiváló együttműködő partnerei a foglalkoztatási paktumoknak.

A megyei, elsősorban nagyvállalatok kifejezetten kérik a korábban megvalósult egészségügyi szűrőprogramok folytatását.

3.2. Prioritás megnevezése: Növekvő versenyképességű gazdaság

3.2.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Intelligens Európa

A célkitűzés keretében a gazdaság versenyképességének, a termelés hatékonyságának javítása, a kutatás-fejlesztés-innováció, vállalkozásfejlesztés, a vállalkozások és a közszolgáltatások digitalizálásának támogatása a cél. A prioritás majdnem teljes mértékben ugyanezen célokat fedi le.

Kapcsolódó specifikus célok

1. Fenntartható gazdaság

A fenntarthatóság a gazdaságban több szempontból is értelmezhető. Az általunk megfogalmazott célban a gazdasági tevékenység fenntarthatóságát környezeti, pénzügyi és szervezeti szempontból közelítjük meg. Nógrád megyében eddig is arra törekedtek a döntéshozók, hogy a volt nagyipar leépülése után környezetszennyező tevékenységek ne jelenjenek meg. Ezt követően kifejezetten azokat a gazdasági tevékenységeket kívánjuk kiemelten támogatni, amelyek környezettudatosan működnek. Ez rendkívül fontos a megye zöld jellegének erősítése érdekében.

A pénzügyi, szervezeti fenntarthatóság e célkitűzésben azt jelenti, hogy olyan gazdasági tevékenységeket fejlesszünk, amelyek megfelelő hozzáadott értékkel bírnak, jövőállóak és a globalizáció hatására a térségből könnyen nem áttelepíthetők, vagy amelyek képesek olyan nem várt helyzeteket túlélni, mint egy világvármány. Azokat a kis- és középvállalkozásokat, amelyek kellő beágyazottsággal rendelkeznek a helyi gazdaságban, fel kell emelni egy magasabb versenyképességi szintre, hogy foglalkoztatási képességükre hosszú távon számíthassunk. Ennek egyik kulcsa a megye innovációs potenciáljának növelése.

A gazdasági teljesítmény növeléséhez elengedhetetlen, hogy növekedjen a megyében a vállalkozások száma. A vállalkozni vágyók segítségén túl Nógrád megye terepe kíván lenni azoknak az új vállalkozásoknak, amelyek a megyébe települő szakemberek, életmódváltók hozott ötletei mentén valósulnak meg. Ezek hozzájárulhatnak a vonzerőt növelő szolgáltatási paletta bővüléséhez is.

Nógrádban növekvő potenciállal rendelkező ágazata a gazdaságnak a turizmus. Nógrád kifejezetten az aktív-, öko- és szakrális turizmus területén kívánja magát pozícionálni, megfelelően a környezeti fenntarthatósági elvárásoknak.

A megye belső gazdaságában vannak tartalékok. A gazdasági szereplők együttműködése, illetve a gazdaság szervezését, ösztönzését biztosító kapacitások hatékonysága nem volt eredményes. A megye fenntartható gazdasági teljesítőképességének növeléséhez ezek megerősítése elengedhetetlen.

2. Egészséges test és lélek

Ezen specifikus célon belül szintén megjelenik a turizmus, mivel a célrendszer tematikus, és nem ágazati elvek alapján épül fel. Itt a sportturizmus és a szakrális turizmus jelenik meg, mint testi és lelki egészséget biztosító tevékenység. A sportturizmus szorosan kapcsolódik az előző prioritásban leírt fejlesztésekhez is, de felöleli más, elsősorban természetbe végezhető – nem olimpiai - sportok fejlesztését (pl. terepkerékpározás, tájfutás). Ezen turisztikai ágak akkor tudnak fenntartható jövedelmezőséget biztosítani, ha csomagba szervezve kapcsolt szolgáltatásokat is kínálnak a Nógrádba látogatóknak, és a vendégigényekre reagáló egységes turisztikai desztinációt kialakítva egybefüggő hálózatként képesek működni.

Ugyanezen specifikus cél alatt jelenik meg az egészséges ételkészítés előállítása, mint gazdasági tevékenység. Nógrád megye agrárgazdasága összességében nem jelentős, viszont vannak olyan jellegzetes termékei, amelyek prémium vagy funkcionális ételkészítésként jól értékesíthetők (pl. bogyós gyümölcsök, olajtök, gyógynövények, gomba, tejtermékek). Ezek csúcsmínőségének elérésében a táplálkozástudományi innovációk tudnak segíteni.

3. Egészséges öregedés

Ez a specifikus cél a nagy számban jelen lévő idősebb generációkra épít, akik egy jelentős fogyasztói szegmenst képviselnek. Az „ezüst gazdaság” hosszú távú és növekvő piacra épít, így fenntarthatóság biztosított, célszerű azt ösztönözni. A megye természeti adottságainak és elhelyezkedésének köszönhetően érdemes megerősíteni a rehabilitációs és gondozási kapacitásokat is a magánszférában.

3.2.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás intézkedései a vállalkozásfejlesztés, beruházás-ösztönzés, innováció területeit ölelik fel, kiemelt figyelemmel a megyei specifikumokra. Az intézkedések általában nem különböztetik meg szektoronként a vállalkozásokat, egységesen vonatkoznak az iparban, szolgáltatásban vagy agrárgazdaságban működő vállalkozásokra. A turisztikai fejlesztéseket is ebbe a prioritásba soroltuk, hiszen erősödő részei a helyi gazdaságnak.

Nógrád megyében a nagyvállalatok viszonylag kis száma miatt az átlagosnál is erőteljesebben jelenik meg a KKV-k fejlesztése. A technológiák megújítása mellett a vállalkozások részéről erős az igény a telephelyfejlesztés jellegű forrásokra, melyekben nem feltétlen a gépi beruházás hangsúlyos. A vállalkozások digitalizációját segítő országos programban számos helyi cég részt vett, ennek folytatása hatékony eszköze lehet a versenyképesség növelésnek.

Az agrárjellegű tevékenységeknél célszerű kiemelten ösztönözni a helyi élelmiszerek kisüzemi előállítását, hiszen vannak a megyében területi hiányok (pl. vágópont). Ebben a szektorban számos esetben korlátot jelent a fejlesztésekben az őstermelői besorolás, így célul tűztük ki ezen vállalkozások léptékváltásának elősegítését a sikeres pályázás érdekében.

Az új vállalkozások ösztönzésének célcsoportjában az álláskeresőknél és fiatalokon, fiatal gazdákon túl megjelennek a megyébe települő életmódváltók. A globalizált vállalati világból kilépő, tapasztalt menedzserek és munkavállalók kiváló háttérrel bírnak új vállalkozás indításához. A start-upok mellett számíthatunk rájuk a kistéleplési, mikrotérségi szolgáltatások, vagy kézműves termékek kínálatbővítésében is.

A nagyvállalatok korlátozottan részesedhetnek európai uniós támogatásokból, azonban hazai források segítségével sikeresen fejleszthetik tevékenységüket. Ebben a szegmensben előtérbe kerül a technológiaváltás és a robotizáció.

A GINOP PLUSZ pályázatait esetén nem érvényesíthetők a megyei preferenciák a támogatandó ágazatokkal szemben. Ennek módja egy megyei alap létrehozása hazai forrásból, amely elsősorban a kiemelt szektorok európai uniós alapokból nem támogatható projektjeit társfinanszírozza. A 2021-2027 kiemelt szektorai: prémium élelmiszeripar, „ezüst gazdaság”, informatika, információtechnológia, sport és sporteszközgyártás, rehabilitáció szolgáltatások, e-mobilitás, környezetipar, turizmus, kézművesipar.

A megye környezeti állapotának javításához a gazdasági szektor is hozzá tud járulni. Kiemelten szeretnénk támogatni olyan körforgásos gazdaságra épülő együttműködések, elsősorban a vállalkozási szektorban, amelyek technológiai folyamataikat egymásra építve (pl. egyik felhasználja a másik hulladékát, hulladékújrahasznosítását) csökkentik az anyagok és energia felhasználását, vagy segítik a lakossági lomhulladék újrahasznosítását. Az intézkedés hivatott támogatni a hulladékgazdálkodás azon fejlesztéseit is, amelyeknek köszönhetően csökken a hulladéklerakók terhelése.

A belső gazdaság erősítése érdekében szükséges ösztönözni a vállalkozások együttműködését, a közös termék- és szolgáltatás-fejlesztést, vagy piacra jutást. A belső gazdaságba beleértjük a szomszédos felvidéki területek vállalkozásait is.

A prioritáson belül fontos szerepet szánunk a K+F+I tevékenységek és kapacitásbővítés támogatásának, melyhez lendületet adhatnak a felsőoktatási intézmények fejlesztései. A kisebb KKV innovációs pályázatok esetén 2014-2020 között a pályázati aktivitás felerősödött, amely várhatóan tovább folytatódik. A nagyvállalatok remélhetőleg továbbra is részt vehetnek támogatott K+F+I együttműködésben, ami ösztönzést ad a piacorientált innovációs tevékenységeknek.

A K+F+I területén új fejlesztési bázisokat hozhat Nógrád megye egyedi zöld és tiszta környezete. Számos műszaki, természettudományi alap kutatás feltétele, hogy a kutatóbázis környezetében ne legyen fény- és zajszennyezés. Egy ilyen beruházás felhelyezi a megyét a világ tudományos térképére. A program készítésének időpontjában előkészítés alatt áll egy ilyen projekt.

A prioritáson belül hangsúlyos terület a turizmust támogató intézkedés. Az elkövetkező időszakban feltétlen szem előtt kell tartani, hogy a turisztikai bevételek növelése csak hálózatos formában érhető el. A forrásokat koncentrálni kell a Magyar Turisztikai Ügynökség által kiemelt turisztikai térségekre, illetve a Novohrad-Nógrád Geoparkra desztinációs szemléletben. Utóbbi várhatóan megkapja a Kormány kiemelt támogatását fejlesztéseire. Az intézkedésben helyet kapnak még a szakrális turisztikai helyszínek, illetve a vizek. A bemutatóhelyek, szárazföldi és vízi túraútvonalak, geosite-ok fejlesztése mellett a megye teljes területén, de Salgótarjánban különösen szükség van a szálláskapacitások fejlesztésére, bővítésére. A turisztikai fejlesztések támogatási szempontjai között meg kell, hogy jelenjen a minél magasabb fokú digitalizáció és az egységes hálózatba kapcsolódó működés.

A területfejlesztési koncepció helyzetelemzés feltárta, hogy Nógrád megyében nagy a hiányosság gazdaságszervezési és –fejlesztési, illetve turisztikai desztináció menedzsment szervezetek terén. Fontos, hogy ezek a szervezetek létrejussanak, fiatal, jól képzett szakembereknek munkát, a megyei szereplőknek hálózatosodást és együttműködést biztosítsanak. A tevékenységeknek ki kell terjedni a határon átnyúló együttműködésekre is, melyhez megyei, illetve szlovák oldalon régiós európai területi társulás adhat jogi keretet. Az irodák létrehozásához célszerű képzési és foglalkoztatási programot kapcsolni, amelyre már volt jó példa a kétezres évek elején.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az intézkedésen belül tipikus együttműködési terület a kutatás-fejlesztés és az innováció, melyekben a vállalkozások egymás, illetve felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek partnerei. A prioritás a belső gazdaság erősítése céljából tartalmaz a vállalkozások együttműködését elősegítő programelemet. A körforgásos gazdaság megvalósítása szintén csak a vállalatok együttműködésében erősödhet.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A prioritás legnagyobb részt a vállalkozások fejlesztéseiről szól. A vállalkozók által jelzett fejlesztési igényekből látható, hogy tőkeszegénységük folytán számítanak elsősorban a vissza nem térítendő támogatásokra technológia és telephely fejlesztéseikhez. Ezek elsősorban egyedi projekthelyszínekre tervezett projektek.

A turisztikai szolgáltatások területén a szálláshelyfejlesztés igénye a leggyakoribb. A turizmushoz kapcsolódóan szükség van a megyében az attrakciókat kiegészítő vállalkozói elemek bővítésére, illetve a turistaforgalmat kiszolgáló települési vendéglátóhelyek kínálatának növelésére is.

K+F+I területen egyre nagyobb számban jutnak támogatásokhoz a megyei vállalkozások. A nagyvállalatok esetén a felsőoktatási intézményekkel közös termék- és technológiafejlesztés, míg a KKV-knál inkább a kisebb léptékű prototípus fejlesztés áll az igények középpontjában.

3.3. Prioritás megnevezése: Környezeti állapot javítása, Nógrád zöld jellegének erősítése

3.3.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa

A célkitűzés a gazdaságosan és környezetileg is fenntartható energiatermeléssel, megújuló és bővülő kapacitású közművekkel, tisztább üzemű városi közlekedéssel támogatja környezeti és természeti erőforrásaink fenntartható használatát. Nógrád megye ezen prioritásban kitűzött céljai teljes összhangot mutatnak az EU célokkal.

Kapcsolódó specifikus célok

1. Fenntartható infrastruktúrák

Nógrád megye területfejlesztési programja olyan fejlesztéseket támogat, amelyek mind az erőforrások, mind a környezeti hatások szempontjából fenntarthatók, illetve hozzájárulnak a települések zöldítéséhez, a környezeti tényezők javulásához.

A településfejlesztésben továbbra is fő irány a zöldítés mindamelllett, hogy a korábbinál nagyobb hangsúly kerül a vizekre. A városi zöld infrastruktúra magában foglalja a vízi ökoszisztémák alkotta kékinfrastruktúrát is. A csapadékvíz – mint természeti erőforrás – elvezetése helyett előtérbe kerül annak összegyűjtése és hasznosítása.

A városok fenntartható fejlesztésében fontos cél a levegőminőség javítása, az e-mobilitás eszközeinek bővítése, a parkolási gondok enyhítése, a forgalom elterelése az étellel teli központból. A világjárvány hatására várhatóan felértékelődnek a kisvárosok, mint emberi léptékű, biztonságos életterek. Amerikai trendkutatók szerint a tizenötperces város a jövő lakóhelye, ahol a boltok, az iskola, a park negyed órán belül gyalog elérhető. Nógrád megye járásközpontjai éppen ebbe a kategóriába tartoznak, ezért fontos irány a városok járhatóvá tétele. A környezeti szempontok mellett a gyalogos övezetek a személyes találkozások által erősítik a városi közösség szövetét is.

Nógrád megye városaiban, különösen Salgótarjánban, még mindig jelentős méretben vannak jelen a városba ékelődő, volt ipari rozsdavezeték. Rétságon a bezárt honvédségi laktanya leromlott állagú épületeinek sorsa vár megoldásra. Ezek revitalizációjával megszűnik a környezeti terhelés nyoma, gazdasági, kulturális, szabadidős vagy egyéb hasznosításával pedig új városi területek nyerhetőek.

A települések életében a fenntarthatóságot erősíti a megújuló energiaforrások hasznosítása. A nógrádi települések ellátásában még nem elég elterjedt a napelemrendszerek telepítése. Ezek segítségével a kistelepülések is gazdaságos, környezetbarát energiához juthatnak. A napelemek elhelyezésének úgy kell történni, hogy ne keletkezzen érzékelhető tájseb a települések környezetében, vagy a telepítés által kifejezetten tájsebet gyógyítsanak be.

2. Fenntartható gazdaság

Ebben a prioritásban a gazdaság környezeti szempontú fenntarthatósága jelenik meg hangsúlyosan.

Fontos cél, hogy a nógrádi vállalkozások a lehető legkevesebb anyag- és energiafelhasználással, illetve káros kibocsátással végezzék tevékenységüket. Nógrád megye továbbra sem nyitott bármilyen környezetszennyezéssel járó beruházás befogadására.

A területfejlesztési program célul tűzi ki a körforgásos gazdaság alapjainak megteremtését. A körforgásos gazdaságban használt termékek és alapanyagok értéküket a lehető leghosszabb ideig megőrzik, az egyik tevékenység hulladéka/ hulladékhojja vagy mellékterméke a másik tevékenység inputja. A hulladéktermelés és az erőforrás-felhasználás szintje minimális, az élettartamuk végét elért termékekben lévő erőforrások pedig bent maradnak a gazdaságban, az ismételt felhasználás révén további értéket teremtve. A hatékony erőforrás felhasználáshoz a vállalkozásoknak gazdasági érdeke fűződik, ugyanakkor a fogyasztó is tartósabb termékhez jut.

A környezetipar, mint az újraiparosítás egyik legperspektivikusabb ágazata, támogató környezetre talál Nógrádban. Ide értünk minden olyan termelő tevékenységet, szolgáltatást, amely a hatékony megelőzést szavatoló tiszta technológiákkal, szennyezéskezelési eljárásokkal és a természetbarát erőforrás-felhasználás lehetőségeivel foglalkozik.

3.3.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

A prioritás keretében a városokban zöld- és kékinfrastruktúrák bővülnek, újulnak meg. Forrásokat szükséges biztosítani az előregedett városi vonalas infrastruktúrák korszerűsítésére. Mindezek alatt értjük a barnamezős területek kármentesítését és infrastrukturális megújulását is.

Minden települést egységesen érint a környezetbiztonság fokozása, illetve a hiányzó csatornahálózat kiépítése, bővítése. A prioritás keretében folytatódnak a középület energetikai korszerűsítések. Ösztönözni kell továbbra is a magáningatlanok energiamegtakarítási beruházásait, melynek lendületet adhatnak az otthonteremtési támogatások. A vállalkozások energetikai korszerűsítése várhatóan a GINOP PLUSZ támogatásával folytatódhat.

Bár az elmúlt időszakban több naperőmű is épült a megyében, a településeken támogatásokkal fel kell erősíteni a kisebb teljesítményű napelemes rendszerek létrehozására irányuló törekvéseket is. A megújuló energia-alapú áramtermelésben, hűtésben és fűtésben nem csak az egyedi, hanem a közösségi megoldásoknak is helye van. A helyi lakosok, kisvállalkozások, önkormányzatok és intézményeik összefogásával olyan modell értékű együttműködések támogat a program, amelyekben közös villamosenergia termelést, tárolást, fogyasztást, megosztást, aggregálást vagy elektromos töltőberendezés üzemeltetést valósítanak meg.

Mind a városi közösségi és magánközlekedésben, mind a turisztikai attrakciók erősödő hálózatában fokozni szükséges az e-mobilitást. Ez együtt jár az elektromos töltőállomások számának bővítésével. A természeti értékek környezetbarát hasznosítása érdekében az ökoturisztikai attrakcióhelyeken elektromos kisérművek beszerzésével támogatja a program a megközelíthetőség javítását.

Nem maradhat el a településeken kívüli környezet védelme, fejlesztése sem. A biodiverzitás megőrzése érdekében forrásokat rendel a program a védett területek állapotának megóvásához, az erdősítéshez, összhangban a természetvédelem országos programjával. Kiemelt figyelmet kap a veszélyeztető tényezők elhárítása, az élőhelyek helyreállítása.

A vonzerőnövelésben erőforrásokat igényel a program a turisztikai tevékenységek által érintett természeti területek megtisztítására, tisztaságának fenntartására. Ebben folyamatos kihívást jelent az illegális hulladék felszámolása. Fontos, hogy a természeti értékek turisztikai hasznosítása mellett a látogatók szemléletformálása is megtörténjen.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A leírt programok közül az e-mobilitás fokozása együttműködésben valósulhat meg. A városi közösségi közlekedésben a szolgáltató vállalatok biztosítják az önkormányzatok számára az üzemeltetést. Az elektromos járművek további térnyeréséhez elengedhetetlen, hogy az önkormányzatok bővítsék a területükön elérhető töltőállomások számát.

A turisztikai attrakciók hálózatában szintén együttműködés szükséges az egyes látogató pontok elektromos járművel történő összekötéséhez, vagy elektromos járműbérleti rendszer kialakításához.

Az energiaközösségek létrejötte szintén a különböző szereplők elkötelezett együttműködésén alapul.

A környezetvédelmi akciókban az állami szereplők mellett fontos partnerek a civil szervezetek, amelyek sok esetben önkénteseket tudnak biztosítani a tisztítási akciókhoz. Bekapcsolhatók ebbe a települési intézmények, vagy társadalmi felelősségvállalás keretében a vállalkozások is.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A prioritás intézkedései közül a vállalkozások elsősorban az energiamegtakarításban érdekeltek mind a technológia, mind az épületenergetika vonatkozásában. Az elmúlt fejlesztési időszakban különösen a jelentős technológiai energiát felhasználó nagyvállalatok találtak nehezen forrást a fogyasztás racionalizálására és olcsóbbá tételére. A vállalkozások potenciális tagjai lehetnek az elsőként létrejövő megyei energiaközösségeknek.

3.4. Prioritás megnevezése: Marasztaló, vállalkozóbarát élettér

3.4.1. A prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Polgárokhoz közelebb álló Európa

Ez a célkitűzés a területi elmaradottság csökkentésére és a települések élhetőségének javítására koncentrál. Beletartoznak a város- és településfejlesztési programok, a kistelepülések vonzerejének fejlesztése a vidéki életmód rehabilitációja érdekében, illetve a helyi gazdaságfejlesztési beavatkozások éppúgy, mint a Nógrád megye által kijelölt prioritásban is.

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Jobban összekapcsolt Európa

A prioritás egy intézkedésében érinti a fő közúti és vasúti vonalak fejlesztését a megye jobb megközelíthetősége, illetve a településeket elkerülő útszakaszok építése érdekében.

Kapcsolódó specifikus célok

1. Fenntartható infrastruktúrák

A megyei célrendszerben fenntartható infrastruktúrák alatt szerepel a közlekedés- és településfejlesztés.

A közlekedési fejlesztések mind hálózati jelleggel, mind határon átnyúló viszonylatban jelennek meg.

A gyorsforgalmi utak és főutak fejlesztésénél fontos szempont, hogy azok elkerüljék a településeket.

Határon átnyúló viszonylatban a célrendszer kiemelt szerepet szán a határon átnyúló közösségi közlekedés helyreállításának, amelyhez nem feltétlen szükségesek nagyobb fejlesztések, sokkal inkább egyeztetések és kétoldalú megállapodás.

A helyi közúti fejlesztésekben mielőbb el kell végezni azokat az útminőség javító beruházásokat, amelyek a munkahelyek és a turisztikai attrakciók elérését biztosítják.

2021-2027-ben folytatódik a megyei kerékpárút hálózat fejlesztése. Szem előtt kell tartani, hogy a korábban a TOP keretében fejlesztett, illetve meglévő, valamint az új szakaszok hálózatba szerveződjenek, mielőbbi elérést biztosítva a térségi vagy országos hálózatokhoz.

A vasúti közlekedési infrastruktúra állapota Nógrád megyében a legrosszabb. Hosszú távon a személyi és teherforgalom közútra terelése ellentmond az ország tiszta üzemű közlekedés iránti elkötelezettségének. Kiemelt megyei cél, hogy a 81 sz. vasútvonal villamosításának legalább a tervezése haladéktalanul elinduljon, rákapcsolódva a határon átmenő vonalakra. El kell indítani továbbá azokat a kisebb költségigényű fejlesztéseket, amelyek segítik a Budapest irányú ingázást a megye nyugati részéből.

2. Fenntartható gazdaság

A megyei célrendszer e specifikus cél alá sorolta be a vállalkozás-élénkítő üzleti infrastruktúra fejlesztéseket, ezek közül is az új trendekhez igazodó infrastruktúrákat.

A digitalizáció terjedésével a vállalkozási tevékenységek egyre kevésbé helyhez kötöttek, amelynek folyamatát – a home office terjedésével együtt - felgyorsította a világjárvány. A megyébe aktív lakosságot vonzó törekvésekkel párhuzamosan meg kell teremteni azokat az infrastruktúrákat, ahol ezek a helyhez nem kötött tevékenységek végezhetőek. Megjelent a célrendszerben a kistelepülési „mini-inkubátor”, amelynek célja, hogy a vidéki életmódot választó családok mikrovállalkozásainak otthont és infrastruktúrát adjanak.

Salgótarján értelmiségvonzó programjának szintén fontos kiegészítő eleme, hogy létrejöjjön a digitalizált vállalkozások, start-up-ok, szabadúszók támogató inkubátora.

3. Z generációt megtartó környezet

Ez a specifikus célkitűzés megjelent már az első prioritásnál, azonban ott a humán erőforrás oldaláról vizsgáltuk. Ezen prioritás alatt az infrastrukturális része kerül előtérbe, amely az élettér fizikai elemeit jelenti.

A Z generáció speciális igényeihez igazodva a településeken meg kell teremteni azokat a lakhatási, szórakozási, szabadidős és sportlehetőségeket, amelyek vonzerőt biztosítanak a fiatal családok számára. Természetesen a testreszabott fejlesztéseken túl számukra ugyanolyan fontos, mint ahogy a többi generáció számára is, hogy kiegyenlített és jó színvonalú egészségügyi, szociális, nevelési-oktatási és kulturális szolgáltatások álljanak rendelkezésre a nógrádi településeken

3.4.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

Ez a prioritás az egyedüli, amely ugyanolyan néven és hasonló tartalommal szerepelt Nógrád megye 2014-2020 évekre szóló területfejlesztési programjában is. Magában foglalja azokat az intézkedéseket, amelyek a lakosság és a vállalkozások helyben tartásához, mindennapi kényelméhez szükségesek.

A TOP soha nem látott mennyiségű forrást biztosított a települési humán szolgáltatások fejlesztésére, ez azonban nem volt elég ahhoz, hogy ne maradjanak egyes térségekben szolgáltatási hiányok, vagy rossz állapotú infrastruktúrák. A prioritás keretében folytatódnak ezek az egészségügyi, szociális, oktatás-nevelési témájú fejlesztések.

A szociális városrehabilitáció támogatási lehetőségét a megye városai 2014-2020 között eltérő nyitottsággal fogadták. Elsősorban a megyeszékhely az a város, ahol további szegregátumok várják, hogy javulhassanak az ott élők életkörülményei.

A megye megközelítése szempontjából óriási változást hozott az 21. sz. főút és az M2 számú gyorsforgalmi út fejlesztése. Jelenleg még egyik sem éri el a határt, ezért a beruházások 2021-2027 között tovább folytatódnak. Az M2 esetén célszerű előre hozni azoknak a szakaszoknak az építését, amelyek segítik a meglévő 2. sz. főút vonalán a települések elkerülését (Rétság, Nagyoroszi). A 21 sz főút Salgótarjánt elkerülő szakasza építésének kell folytatódnia, míg a 23 sz. főút esetén Bátonyterenye és Nemti elkerülő útjainak tervei készülnek el hamarosan, hogy a beruházás mielőbb megkezdődhessen.

A 81. sz. vasútvonal esetén a prioritás a korszerűsítés tervezését irányozza elő, amely több évig is eltart.

A települések fejlesztése ma már nem képzelhető el a digitalizáltság fokának emelése nélkül. A megye településein – a lakosok bevonásával – be kell vezetni az innovatív információtechnológiák alkalmazását az elérhető szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása érdekében. A digitális megoldások hozzájárulnak takarékosabb működéshez és az ökológiai lábnyom csökkentéshez. Alkalmazásuk kifejezetten növeli a települések vonzerejét a Z generáció számára. A fiatalok számára nemcsak a digitális lét, hanem a modern élettér is elvárás. A prioritás keretében megjelenik ezen lakó és szabadidős funkciók kialakítása a településeken.

A vállalkozások „marasztalásához”, illetve fejlesztési terveik megvalósításához folytatni szükséges a TOP keretében megkezdett iparterület és inkubátor fejlesztéseket. Az iparterületek esetén legalább egy olyan, minimum 60 hektár nagyságú terület fejlesztése szükséges állami segítséggel, amely nagyobb befektető fogadására képes. Ennek tervezett helyszíne a 21. sz. főút mentén lesz.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az együttműködés a fejlesztésekben jelen prioritásban jellemző legkevésbé. Ennek oka, hogy az infrastrukturális fejlesztéseket a tulajdonos vagy fenntartó/üzemeltető hajtja végre. A létrejött építmény vagy rendszer fenntarthatósága így biztosítható egyértelműen.

A felsorolt programok között az okos település, okos város megoldások azok, amelyek létrehozásában és fenntartásában együttműködésre van szükség. Egy ilyen rendszerben ugyanis mindenki érintett, aki a városi szövet része.

A vállalkozások fejlesztési tervei

Jelen prioritás közvetlen módon nem érinti a vállalkozásokat, azok kedvezményezettként nem szerepelnek a programokban. Kétségtelen azonban, hogy a helyi ingatlanfejlesztésekben, a létrehozott infrastruktúrák működtetésében lehetnek érdekeltségeik.

Közvetetten hatnak a vállalkozások működésére, fejlődésére a létrehozandó üzleti infrastruktúrák.

3.5. Prioritás megnevezése: Hátrányos helyzetű települések és a megyeszékhely leszakadásának megállítása

3.5.1. prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés: Polgárokhoz közelebb álló Európa

Ez a célkitűzés a területi elmaradottság csökkentésére koncentrál a térségi gazdaság fejlődését támogató célzott beavatkozásokkal. A prioritásban megjelenő intézkedések szintén a helyi erőforrásokon alapuló, gazdaságfejlesztési célú helyi program megvalósítását tűzik ki célul.

Kapcsolódó specifikus célok:

1. Fenntartható gazdaság

A leszakadó térségek felzárkóztatásának kulcsa a gazdaság megerősítése. Ebbe beletartoznak a piaci alapú vállalkozásfejlesztési tevékenységek, illetve azok is, ahol a társadalmi foglalkoztatás kerül előtérbe.

A gazdaságon belül az ipar az, amely a legnagyobb húzóerővel és foglalkoztatási képességgel bír. Salgótarján gazdaságában meghatározó, míg a Szécsényi járásban növekvő teljesítményt mutat. A célrendszerben kiemelt szektorok közül a megyeszékhely esetén a jövőcentrikus ágazatok, míg a komplex programmal fejlesztendő járás esetén – az élelmiszeripar mellett - inkább a körforgásos gazdaság és a turizmust támogató kézművesipar fejlesztése lehet sikeres. A vállalkozások által előállított hozzáadott érték növelése mindkét esetben fontos cél.

2. Egészséges test és lélek

Ez a specifikus cél teljes egészében összeilleszthető a prioritás intézkedéseivel. A tervezett sportfejlesztések központja Salgótarján. Egy nemzetközi szinten működő sportközpont képes olyan járulékos hatást gyakorolni a város életére, amely lendíteni tud a gazdaságán.

A specifikus cél alatt konkrétan is megjelenik a Szécsényi járás élelmiszeripar-alapú fejlesztése.

A Szécsényi járás esetén a legsürgősebb feladat a foglalkoztathatóság javítása a prevenció és mentálhigiéne segítségével. A járás népegészségügyi mutatói a megyében a legrosszabbak, illetve itt található az a települések, ahol a legmagasabb a munkanélküliségi ráta.

Salgótarján munkanélküliségi mutatója a járárszékhelyek között a legrosszabb. Ezzel is összefügg az a társadalmi depresszió, ami a város lakosságát jellemzi, és ami hozzájárul az intenzív elvándorláshoz.

3.5.2. A prioritás részletes tartalmának bemutatása

Leszakadó térség gazdaságfejlesztése akkor hozhat eredményt, ha kiemelkedően magas szintű a támogatás, ennél fogva jelentősen megnő a vállalkozások jövedelmezősége és versenyképessége, vagy olyan egyedülálló fejlesztés valósul meg, ami átlagon felüli növekedést képes biztosítani.

A területi prioritásban szereplő Salgótarján esetén az innovatív eszközök dominálnak, amelyek képesek húzóerőt gyakorolni. A Szécsényi járásnál többféle eszköz együttes, jelentős nagyságrendű alkalmazása billentheti ki a gazdaságot a holtpontról. Figyelni kell ugyanakkor arra, hogy a támogatásoknak köszönhetően ne kényelmesedjenek el a gazdasági szereplők, így képesek legyenek a hozzáadott érték fenntartható növelésére.

A prioritásban szereplő intézkedések nem jelentik természetesen a területi leszakadásnál alkalmazott összes eszközt. Itt elsősorban azokra fókuszáltunk, amelyek kifejezetten a változás elindításának kulcsai lehetnek. A területi prioritásban érintett város és térség a többi prioritás támogatását is élvezi.

Salgótarján lakossága az 1980-as évekre tehető fénykorában elérte az 50 ezres méretet, az utóbbi években azonban 35 ezer fő alá csökkent. A város gazdasága teljesen átalakult, a régi nagyipar helyén elhagyott épületek állnak. A város urbanisztikai tereit és infrastruktúráját teljesen át kell szabni, hogy a jelen feltételek mellett gazdaságosan működtetni lehessen. A költségcsökkentés miatt szükségszerű és rendszertelen beavatkozások nem tudnak látványos eredményt hozni. Az intézkedések között ezért megjelenik a megyeszékhely teljes urbanisztikai újratervezése.

A Testnevelési Egyetem együttműködésében egy nemzetközi paralimpiai sportközpont koncepciója született meg, amely kiválóan illeszkedik a város adottságaihoz. A sportközpont szorosan kapcsolódik az Egyetem campusának terveihez, azokat szinergiában lehet működtetni. A fejlesztésnek köszönhetően Salgótarján felkerülhet a sportvilág térképére.

A megyeszékhely jövőiparra épülő programja a hajtástechnológiai tudományos és technológiai park létrehozása, amely két lépcsőben valósulhat meg. Elsőként barnamezős terület rehabilitációjával létrejön az üzleti és K+F+I infrastruktúra, majd ezt követően a tartalomfejlesztés keretében megszületik a kompetencia- és kutatóközpont. A hajtástechnológia tématerületéhez egy salgótarjáni székhelyű vállalkozás már a teljes együttműködési kört és piacot felépítette.

A Salgótarjában megvalósuló fejlesztések működtetéséhez jól képzett szakemberek szükségesek. Ebbe beletartozik a már kialakítás alatt álló onkológiai központ, de említhetjük a felsőoktatási bázis megerősítését, vagy a vállalati fejlesztéseket is. Az 1960-as években a szakemberhiány csökkentése céljából már meghirdettek egy „ezer értelmiségit Salgótarjába” programot, melynek köszönhetően fiatal pályakezdő szakemberek telepedtek a városba. A prioritás keretében célul tűztük ki a második értelmiségvonzó program megvalósítását, amely az infrastrukturális feltételek biztosításából és információs kampányból áll. Ennek eszközeit a célcsoport igényeihez szükséges igazítani.

A Szécsényi járásban a települések és a lakosság helyzeténél fogva nem minden településen lehet piaci alapú gazdaságfejlesztési programot megvalósítani. Létezik azonban jó példa arra, hogyan lehet sikeres és fenntartható közfoglalkoztatási programból „kinőtt” önkormányzati vagy társadalmi vállalkozás. Ezeket a projekteket a Belügyminisztérium fogta össze és koordinálta. Jelen prioritás keretében célul tűztük ki legalább öt ilyen vállalkozás létrehozását a helyi adottságokra alapozva. A fejlesztések megvalósításán túl fontos ezeknek az együttműködése, hiszen egymásnak piacot tudnak teremteni a például a közétkeztetésben vagy akár az építési projekteknél, illetve meg tudják osztani tapasztalataikat.

A prémium élelmiszerek gyártása megjelenik a kiemelt ágazatok között. A Szécsényi járáson belül ebbe az ágazatba akkor lehet megfelelő nagyságrendű beruházásokat vonzani, ha azok támogatása kifejezetten a célterületre irányul. Ennek megvalósítására a prioritás tartalmaz egy kifejezetten Szécsényi járásra vonatkozó mezőgazdasági és élelmiszeripari beruházás-támogatási programot.

A prioritás intézkedéseit részletesen az 1. sz. táblázat tartalmazza.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A prioritáson belül – az egyedi vállalkozások fejlesztésén túl – minden intézkedésben megjelenik az együttműködés, melyeknek kulcsszereplői a helyi önkormányzatok. Feladatuk elsősorban a helyi infrastruktúra, illetve a szükséges kapcsolatrendszer biztosítása.

A foglalkoztatási célú kezdeményezéseknél az is fontos, hogy a korábban megvalósult, illetve új fejlesztések gazdái egymással is együttműködjenek, piacot biztosítva egymásnak, és tapasztalataikat megosztva.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A vállalkozások a prioritás innovációs és beruházási elemeinek megvalósításában érdekeltek.

A salgótarjáni hajtástechnológiai kompetencia és kutatóközpont terveit helyi vállalkozás dolgozta ki, amely – kapcsolódva az előző bekezdéshez - nagyon széles együttműködésen alapszik.

A Szécsényi járásban jelenleg is van folyamatban többlépcsős élelmiszeripari beruházás, a járásszékhely vezetőit pedig folyamatosan keresik ilyen beruházást tervező cégek.

1. táblázat: Finanszírozandó fejlesztési kezdeményezések, programok összefoglaló táblája prioritásonként

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, millió Ft)	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
Prioritás azonosítója, neve:		1. NÉPESSÉG MINŐSÉGI GYARAPODÁSA								
1.1. intézkedés:		Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)								
1.1.1.	Megyei munkaerőpiaci programok	Teljes megye	Megyei önkormányzat és nonprofit kft-je, Kormányhivatal	Álláskeresők, 50+ korcsoport, GYES-ről-GYED-ről visszatérők, alacsony iskolázottságúak, romák	2021-2027	10 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma, képzettséget szerzett személyek száma, elhelyezkedett személyek száma	igen
1.1.2.	Inaktívak foglalkoztatását elősegítő humán fejlesztési programok	Teljes megye	Civil szervezetek	Inaktívak	2022-2027	5 000	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.2. intézkedés:		Munkavállalók képzési programjai (ESZA)								
1.2.1.	Munkavállalók képzettségi szintjének növelése	Teljes megye	Megyében működő vállalkozások	Munkavállalók	2022-2026	500	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Képzettséget szerzett személyek száma	nem
1.3. intézkedés:		Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)								
1.3.1.	Szociális városrehabilitációval érintett lakosság humán fejlesztése	Salgótarján	Salgótarján MJV	Szegregátumokban élő lakosság	2022-2023	800	TOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.3.2.	Szegregátumokban élő vidéki lakosság humán fejlesztése	Teljes megye	Szegregátumokkal rendelkező kistelepülések	Szegregátumokban élő lakosság	2023-2026	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
1.4. intézkedés: Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)										
1.4.1.	Kistelepülési szűrőprogramok	Teljes megye	Kormányhivatal	Kistelepülések lakossága	2022–2024	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Szűrőprogramba vont személyek száma	igen
1.4.2.	Vállalati szűrőprogramok	Teljes megye	Megyében működő vállalkozások	Munkavállalók	2025-2026	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Szűrőprogramban részt vett személyek száma	igen
1.5. intézkedés: Tehetséggondozás, felzárkóztatás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)										
1.5.1.	Hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozása	Teljes megye	Köznevelési és oktatási intézmények, civil szervezetek	Hátrányos helyzetű gyermekek	2022-2026	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont gyermekek száma	igen
1.5.2.	Hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok felzárkóztatása	Teljes megye	Általános és középiskolák, tanodák, diákotthonok, kollégiumok	Hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok	2022-2027	500	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.5.3.	Megyei pályaeorientációs és kompetencia hálózat	Teljes megye	Nógrád megyei Pedagógiai Szakszolgálat, NKIK	Felső tagozatos gyermekek, pályaváltók	2023-2026	200	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Programba vont személyek száma	igen
1.6. intézkedés: Digitális tudás fejlesztése (ESZA)										
1.6.1.	Digitális kompetenciafejlesztés mindenkinek	Teljes megye	Képzőintézmények	Megye lakossága	2022-2024	300	EFOP PLUSZ	Szociális Európa	Képzésbe vont személyek száma	nem
1.7. intézkedés: Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)										
1.7.1.	Infrastrukturális és módszertani felkészülés a jövő szakmáinak oktatására	Teljes megye	Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Középiskolás gyermekek	2024-2025	2 500	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Elindított új képzések száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
1.7.2.	Vállalati képzőhelyek fejlesztése	Teljes megye	Megyei vállalatok	Középisikolás gyermekek	2022-2024	600	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Új vagy fejlesztett gyakorlati képzőhelyek száma	nem
1.8. intézkedés Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)										
1.8.1.	Óbudai Egyetem salgótarjáni campusának és K+F+I központjának létrehozása	Salgótarján	Óbudai Egyetem	Felsőoktatási hallgatók	2022-2024	3 000	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma	nem
1.8.2.	Testnevelési Egyetem salgótarjáni campusának és K+F+I központjának létrehozása	Salgótarján	Testnevelési Egyetem	Felsőoktatási hallgatók	2024-2026	6 500	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett felsőoktatási intézmények száma Helyben indított új képzések száma	nem
1.8.3.	Felsőoktatási duális vállalati képzőhelyek fejlesztése	Teljes megye	Megyei vállalkozások	Felsőoktatási hallgatók	2024-2025	600	GINOP PLUSZ	Szociális Európa	Fejlesztett duális felsőoktatási képzőhelyek száma	igen
1.9. intézkedés: Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)										
1.9.1.	"Gyere lakni Nógrádba" kampány és letelepedési csomag	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Elvándorolt lakosság, Budapest és agglomerációjának lakosai	2025-2027	2 150	hazai	-	Fejlesztett lakóegységek száma Új letelepedettek száma	igen
Prioritás azonosítója, neve: 2. NÖVEKVŐ VERSENYKÉPESSÉGŰ GAZDASÁG										
2.1. intézkedés: Helyi vállalkozások versenyképességének növelése										
2.1.1.	Új technológiák bevezetésének támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	46 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.1.2.	Vállalkozások digitalizációja	Teljes megye	Helyi KKV-k	Helyi KKV-k	2021-2027	2 000	DIMOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.1.3.	Telephelyfejlesztés a helyi KKV-knál	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	5 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.2. intézkedés: Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése										
2.2.1.	Új, piacképes termékek és szolgáltatások fejlesztése	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2025	15 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma Új prototípusok száma	igen
2.2.2.	K+F+I kapacitások megerősítése	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2021-2027	3 000	GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Új kutatóhelyek száma	igen
2.3. intézkedés: Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása										
2.3.1.	Helyi termékek feldolgozását, fejlesztését és értékesítését elősegítő fejlesztések	Teljes megye	Helyi KKV-k	Helyi KKV-k	2022-2024	4 000	TOP PLUSZ, VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.3.2.	Őstermelők léptékváltásának támogatása	Teljes megye	Őstermelők	Őstermelők	2023-2026	2 000	VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.4. intézkedés: Új vállalkozások létrejöttének támogatása										
2.4.1.	"Valósítsd meg az álmod Nógrádban!" - komplex program	Teljes megye	Magánszemélyek	Magánszemélyek	2023-2027	900	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, hazai	Intelligens Európa	Újonnan létrehozott vállalkozások száma	nem
2.4.2.	Álláskeresők vállalkozóvá válásának támogatása	Teljes megye	Álláskeresők	Álláskeresők	2021-2027	1 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ	Intelligens Európa	Újonnan létrehozott vállalkozások száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.5. intézkedés: Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap										
2.5.1.	Új beruházások támogatása a kiemelt megyei ágazatokban	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2022-2025	6 500	hazai	-	Támogatott vállalkozások száma	nem
2.6. intézkedés: Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése										
2.6.1.	Vállalkozások fenntartható együttműködését segítő fejlesztések támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2022-2024	1 300	hazai	-	Támogatott vállalkozások száma Közösen fejlesztett új termékek, szolgáltatások száma	igen
2.7. intézkedés: Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása										
2.7.1.	Anyag- és energia-felhasználást, hulladékot csökkentő fenntartható beruházások támogatása	Teljes megye	Helyi vállalkozások	Helyi vállalkozások	2023-2025	2 600	GINOP PLUSZ, VP, hazai	Intelligens Európa	Támogatott vállalkozások száma Újra feldolgozott hulladék mennyisége (t)	igen
2.8. intézkedés: Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása										
2.8.1.	Novohrad-Nógrád Geopark területén megvalósuló új és egyedi, a vendégigényekre reagáló egységes turisztikai desztináció, és egybefüggő hálózatos működés kialakítás	Novohrad-Nógrád Geopark területe	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2021-2024	30 000	hazai, SKHU	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezett köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
2.8.2.	Attrakció- és szolgáltatás-fejlesztés a kiemelt turisztikai övezetekben	MTÜ kiemelt turisztikai fejlesztési térségek települései	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2023-2026	16 000	GINOP PLUSZ, TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen
2.8.3.	Szokrális turisztikai helyek és útvonalak szolgáltatásainak fejlesztése	Szokrális helyszínek, Mária Út által érintett települések	Attrakció és szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2021-2026	5 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	igen
2.8.4.	Nógrád vizeinek fenntartható turisztikai hasznosítása	Teljes megye	Önkormányzatok civil szervezetek	Megyébe látogatók	2022-2024	1 800	TOP PLUSZ, SKHU, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett turisztikai attrakciók és szolgáltatások száma	nem
2.8.5.	Új szálláshelyek létrehozása, meglévők szolgáltatási színvonalának emelése	Teljes megye	Szálláshely üzemeltetők	Megyébe látogatók	2022-2025	10 000	hazai, LEADER	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Létrehozott és fejlesztett szálláshelyek száma	nem
2.9. intézkedés: Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése										
2.9.1.	Megyei turisztikai menedzsment szervezet létrehozása	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Megyébe látogatók	2021-2024	400	hazai	-	Új üzleti szolgáltatások száma Létrehozott munkahelyek száma	igen
2.9.2.	Gazdaságfejlesztési és innovációs humán kapacitás megerősítése fiatal diplomások képzési és foglalkoztatási programja keretében	Teljes megye	Nógrád Megye Önkormányzata	Befektetők, vállalkozások, egyetemek	2021-2027	600	hazai	-	Új üzleti szolgáltatások száma Létrehozott munkahelyek száma	igen

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
Prioritás azonosítója, neve:		3. KÖRNYEZETI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA, NÓGRÁD ZÖLD JELLEGÉNEK ERŐSÍTÉSE								
3.1. intézkedés:		Nógrádi települések klímabarát fejlesztései								
3.1.1.	Zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztések a városokban	Városok	Városi önkormányzatok	Városi lakosok	2022-2026	10 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett zöld-felületek nagysága Fejlesztett természetes vagy természet-közeli vízfelületek nagysága	nem
3.1.2.	Környezetbiztonság fokozása a megye településein	Teljes megye	Önkormányzatok	Megyei lakosok	2022-2026	25 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Megvédett lakosság száma Rehabilitált területek nagysága	nem
3.2. intézkedés:		Épületek energetikai korszerűsítése a településeken								
3.2.1.	Középületek energetikai korszerűsítése	Teljes megye	Önkormányzatok, fenntartók	Önkormányzatok, fenntartók	2022-2025	5 200	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	nem
3.2.2.	Magánépületek energetikai korszerűsítése	Teljes megye	Magánszemélyek	Megyei lakosok	2022-2025	3 000	KEHOP PLUSZ, hazai	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	nem
3.3. intézkedés:		Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken								
3.3.1.	Vonalas infrastruktúrák korszerűsítése a városokban és várostérségekben	Városok és várostérségek	Városi önkormányzatok	Városok és várostérségek lakói, vállalkozásai	2023-2025	8 000	TOP PLUSZ, KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Felújított vonalas infrastruktúrák hossza Energiamegtakarítás mértéke	nem
3.3.2.	Csatornahálózat bővítés	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Megyei lakosok	2023-2024	4 000	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény	Csatornahálózatba kapcsolt új háztartások száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
	szolgáltatáshiányos térségekben							és ellenálló Európa		
3.4. intézkedés: Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban										
3.4.1.	E-mobilitás szolgáltatások bővítése a városi közlekedésben	Városok	Városi önkormányzatok Közlekedési szolgáltatók	Városi lakosok	2024-2025	2 500	TOP PLUSZ, IKOP PLUSZ, hazai	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Új elektromos töltőállomások száma Forgalomba helyezett elektromos járművek száma	igen
3.4.2.	Elektromos járművek és töltők beszerzése a turisztikai attrakcióhelyszínek és hálózatok számára	Teljes megye	Attrakció helyszínek és hálózatok működtetői	Megyébe látogatók	2023-2024	700	TOP PLUSZ, IKOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Új elektromos töltőállomások száma Forgalomba helyezett elektromos járművek száma	igen
3.5. intézkedés: Megújuló energia helyi termelésének bővítése										
3.5.1.	Kiskapacitású napelemes rendszerek telepítése	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Önkormányzatok, fenntartók	2022-2025	700	TOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Előállított energia mennyisége	nem
3.5.2.	Egyéni és közösségi megoldások a megújuló energia-alapú áramtermelésben, fűtésben és hűtésben	Teljes megye	Települési önkormányzatok, energiaközösségek	Önkormányzatok, vállalkozások, magánszemélyek	2023-2024	300	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Energiamegtakarítás mértéke	igen
3.6. intézkedés: Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül										
3.6.1.	Biodiverzitás megőrzése védelem alatt álló területeken	Teljes megye	Védettséget élvező területek kezelői	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2025	4 000	KEHOP PLUSZ, SKHU	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett területek nagysága	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
3.6.2.	Vonzerőnövelést és biztonságot szolgáló környezetvédelmi akciók	Teljes megye	Önkormányzatok, állami és civil szervezetek	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2025	500	KEHOP PLUSZ	Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa	Fejlesztett/megvédett területek nagysága	igen
Prioritás azonosítója, neve:		4. MARASZTALÓ, VÁLLALKOZÓBARÁT ÉLETTÉR								
4.1. intézkedés:		Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése								
4.1.1.	Települési humán szolgáltatások infrastrukturális és tartalmi fejlesztése	Teljes megye	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak, sportszervezetek	Megyei lakosok	2021-2027	21 050	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma	nem
4.1.2.	Szociális városrehabilitáció Salgótarjában	Salgótarján	Salgótarján MJV	Salgótarján lakossága	2023-2026	2 800	TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett lakóegységek száma Fejlesztett szolgáltatások száma Új szolgáltatások száma	nem
4.2. intézkedés:		Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés								
4.2.1.	Térségi összekötő, bekötő és önkormányzati utak fejlesztése	Teljes megye	Magyar Közút NZrt., települési önkormányzatok	Megyei lakosok	2022-2027	207 100	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett utak hossza	nem
4.2.2.	Megyei kerékpárút-hálózat fejlesztése	Teljes megye	Magyar Közút NZrt., települési önkormányzatok	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2026	1 900	TOP PLUSZ, SKHU	Jobban összekapcsolt Európa	Fejlesztett kerékpárutak hossza	nem
4.3. intézkedés:		Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések								

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
4.3.1.	Gyorsforgalmi utak elkerülő szakaszainak építése	Teljes megye	Magyar Közút NZrt.	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2022-2027	200 000	IKOP PLUSZ	Jobban összekapcsolt Európa	Fejlesztett térségi főutak hossza	nem
4.3.2.	Megyei vasútvonalak korszerűsítése, Ipolyvölgyi vasút hiányzó szakaszának újjáépítése	Érintett szakaszok	MÁV Csoport	Megyei lakosok, megyébe látogatók	2025-2026	300 000	hazai	-	Fejlesztett vasútvonalak hossza	nem
4.4. intézkedés: Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken										
4.4.1.	SMART Nógrád program	Teljes megye	Települési önkormányzatok, civil szervezetek	Megyei lakosok	2022-2025	2 000	DIMOP PLUSZ, TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Új szolgáltatások száma Digitalizált szolgáltatások száma	igen
4.4.2.	Z generációs intézmény- és lakásfejlesztések	Városok	Települési önkormányzatok	Z generáció tagjai	2023-2026	5 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett lakóegységek száma Új szolgáltatások száma	nem
4.5. intézkedés: Üzleti infrastruktúrák bővítése										
4.5.1.	Iparterületek bővítése	Teljes megye	Települési önkormányzatok, NIPÜF	Megyei vállalkozások	2022-2026	4 000	TOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Fejlesztett iparterületek nagysága	nem
4.5.2.	Inkubációs kapacitások bővítése és szolgáltatásfejlesztés	Teljes megye	Települési önkormányzatok	Megyei vállalkozások	2022-2026	2 000	TOP PLUSZ	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Létrehozott inkubációs kapacitások mérete	nem
Prioritás azonosítója, neve:		5. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEK ÉS A MEGYESZÉKHELY LESZAKADÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA								
5.1. intézkedés: Salgótarján urbanisztikai megújulása										

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezett köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
5.1.1.	Salgótarján komplett urbanisztikai újratervezése a modern trendek szerint	Salgótarján	Salgótarjáni MJV Önkormányzata	Salgótarjáni lakosok	2021-2022	1 000	hazai	-	Tervezésbe bevont szakértők száma	igen
5.2. intézkedés: Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe										
5.2.1.	Nemzetközi paralimpiai sportközpont létrehozása kiszolgáló létesítményekkel	Salgótarján	Testnevelési Egyetem Salgótarjáni MJV Önkormányzata	Nemzetközi sportolók Megyei lakosok	2023-2027	50 000	hazai	-	Új szolgáltatások száma Új szállásférőhelyek száma	igen
5.3. intézkedés: Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban										
5.3.1.	Barnamezős iparterület rehabilitációval K+F+I infrastruktúra fejlesztés	Salgótarján	Salgótarjáni MJV Önkormányzata Salgótarjáni Innovációs Központ Np. Kft.	Helyi vállalkozások, képzőintézmények	2022-2023	5 000	hazai	-	Rehabilitált terület nagysága	igen
5.3.2.	Hajtástechnológiai kompetencia- és kutatóközpont létrehozása	Salgótarján	Salgótarjáni Innovációs Központ Np. Kft. Óbudai Egyetem Nógrád Megyei Szakképzési Centrum	Mérnökök, szakképzésben, felsőoktatásban tanulók, helyi vállalkozások	2023-2027	5 000	hazai	-	Új üzleti infrastruktúrák mérete Új K+F+I szolgáltatások száma	igen
5.4. intézkedés: Salgótarján második értelmiségvonzó programja										
5.4.1.	Letelepedési fizikai feltételeinek javítása	Salgótarján	Salgótarjáni MJV Önkormányzata, Salgó Vagyon Kft.	Betelepülő családok	2023-2027	950	hazai	-	Támogatott személyek száma	igen
5.4.2.	Értelmiségvonzó kampány	Salgótarján	Salgótarjáni MJV Önkormányzata	Betelepülő családok	2025-2026	50	hazai	-	Elért személyek száma	nem

Sorszám:	Intézkedés és fejlesztési kezdeményezés (program) megnevezése	Fejlesztési kezdeményezés, program területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Fejlesztési kezdeményezés, program ütemezése	Fejlesztési kezdeményezés, program költségigénye (Indikatív, teljes összeg, (millió Ft))	Finanszírozó forrás (uniós, nemzetközi, hazai stb.)	Kapcsolódó EU szakpolitikai célkitűzés (uniós finanszírozás esetén)	Fejlesztési kezdeményezéshez, programhoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok (jellemzően prioritásonként)	Együttműködésben megvalósuló fejlesztési kezdeményezés, program (igen/nem)
5.5. intézkedés: Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja										
5.5.1.	Szociális foglalkoztatási bázisok létrehozása, fejlesztése a Szécsényi járásban	Szécsényi járás	Települési önkormányzatok, szociális szervezetek, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	Álláskeresők	2022-2026	1 000	TOP PLUSZ, GINOP PLUSZ, hazai	Szociális Európa	Támogatott munkahelyek száma Támogatott szervezetek száma	igen
5.6. intézkedés: Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban										
5.6.1.	Munkahelyteremtő mezőgazdasági és élelmiszeripari beruházások támogatása a Szécsényi járásban	Szécsényi járás	Helyi KKV-k	Álláskeresők	2022-2027	21 000	VP, GINOP PLUSZ, hazai	Polgárokhoz közelebb álló Európa	Támogatott vállalkozások száma Új munkahelyek száma	nem

2. táblázat: Az intézkedések pénzügyi ütemterve

<i>Intézkedés megnevezése</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2027 összesen (millió Ft)</i>
1. NÉPESSÉG MINŐSÉGI GYARAPODÁSA			
1.1. Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztathatóságát javító képzési és humán fejlesztési programok (ESZA)	9 500	5 500	15 000
1.2. Munkavállalók képzési programjai (ESZA)	300	200	500
1.3. Szociális városrehabilitációhoz és telep programhoz kapcsolódó életvitel-beli és mentális támogatás, képzés (ESZA)	900	100	1 000
1.4. Helybe hozott egészségügyi szűrőprogramok (ESZA)	200	300	500
1.5. Tehetséggondozás és pályaeorientáció megyei hálózatának fejlesztése (ESZA)	580	420	1 000
1.6. Digitális tudás fejlesztése (ESZA)	300	0	300
1.7. Új és fejlesztendő gazdasági ágazatok szakképzési feltételeinek javítása (ERFA és ESZA)	1 100	2 000	3 100
1.8. Felsőoktatási bázis megerősítése Salgótarjánban (ERFA és ESZA)	5 300	4 800	10 100
1.9. Gazdaságilag aktív polgárok letelepedésének ösztönzése (ERFA és ESZA)	0	2 150	2 150
2. NÖVEKVŐ VERSENYKÉPESSÉGŰ GAZDASÁG			
2.1. Helyi vállalkozások versenyképességének növelése	34 600	18 400	53 000
2.2. Helyi vállalkozások innovációs képességének javítása és kapacitásainak bővítése	19 000	5 000	24 000
2.3. Mezőgazdasági és élelmiszeripari kisüzemek létrehozásának és fejlesztéseinek támogatása	5 000	1 000	6 000
2.4. Új vállalkozások létrejöttének támogatása	1 200	700	1 900
2.5. Kiemelt megyei ágazatokat támogató alap	5 000	1 500	6 500
2.6. Vállalkozások termelési, szolgáltatási, innovációs és értékesítési együttműködéseinek ösztönzése	1 300	0	1 300
2.7. Körforgásos gazdaság fejlesztéseinek támogatása	1 600	1 000	2 600
2.8. Kiemelt megyei turisztikai ágazatok fejlesztéseinek támogatása	51 800	11 000	62 800
2.9. Gazdaságfejlesztési és innovációs ökoszisztéma fejlesztése	610	390	1 000

<i>Intézkedés megnevezése</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2024 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2025-2027 (millió Ft)</i>	<i>Indikatív forrás 2021-2027 összesen (millió Ft)</i>
3. KÖRNYEZETI ÁLLAPOT JAVÍTÁSA, NÓGRÁD ZÖLD JELLEGÉNEK ERŐSÍTÉSE			
3.1. Nógrádi települések klímabarát fejlesztései	22 000	13 000	35 000
3.2. Épületek energetikai korszerűsítése a településeken	6 700	1 500	8 200
3.3. Közműhálózat-fejlesztések a nógrádi településeken	9 000	3 000	12 000
3.4. Elektromobilitás fokozása a közösségi közlekedésben és a turizmusban	2 200	1 000	3 200
3.5. Megújuló energia helyi termelésének bővítése	800	200	1 000
3.6. Természeti környezet állapotának javítása a településeken kívül	3 400	1 100	4 500
4. MARASZTALÓ, VÁLLALKOZÓBARÁT ÉLETTÉR			
4.1. Települési humán infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	14 400	9 450	23 850
4.2. Fenntartható megyei közlekedésfejlesztés	58 300	150 700	209 000
4.3. Térségközpontok megközelítését szolgáló közlekedési fejlesztések	190 000	310 000	500 000
4.4. Okos és Z-generációt vonzó megoldások elterjesztése a településeken	4 500	2 500	7 000
4.5. Üzleti infrastruktúrák bővítése	3 600	2 400	6 000
5. HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEK ÉS A MEGYESZÉKHELY LESZAKADÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA			
5.1. Salgótarján urbanisztikai megújulása	1 000	0	1 000
5.2. Salgótarján bekapcsolása a nemzetközi sportéletbe	20 000	30 000	50 000
5.3. Hajtástechnológiai Tudományos és Technológiai Park létrehozása Salgótarjánban	8 000	2 000	10 000
5.4. Salgótarján második értelmiségvonzó programja	400	600	1 000
5.5. Szécsényi járás szociális gazdaságfejlesztési programja	600	400	1 000
5.6. Mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások ösztönzése a Szécsényi járásban	11 000	10 000	21 000
ÖSSZESEN	494 190	592 310	1 086 500

4. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK

4.1. A végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere

A végrehajtás módjáról, feltétel- és monitoring rendszeréről a megyei területfejlesztési program stratégiai dokumentumrészének 5. és 6. fejezete szól részletesen.

A jogszabályi keretek a program készítésekor még részben kidolgozás alatt álltak, így a jelen fejezet további tartalmának meghatározása azok elfogadását követően lehetséges.

4.2. Környezeti értékelés

Nógrád megye területfejlesztési programja teljes anyagának környezeti hatásvizsgálatával kapcsolatos megállapításokat a stratégiai programrész 4. fejezete tartalmazza.

4.3. A teljesítés-igazolás követelményrendszerének kialakítása

A program készítésének időpontjában nincsenek a megyei önkormányzat hatáskörébe utalt fejlesztési források, így teljesítés igazolási követelményrendszer sem létezik.